

Latvijas Republikas 6. Saeimas pavasara sesijas

četrpadsmitā (ārkārtas) sēde

1998. gada 15. jūnijā

Sēdi vada Latvijas Republikas 6. Saeimas priekšsēdētāja biedrs

Andris Ameriks.

Sēdes vadītājs. Labrīt, godātie deputāti! Pasludinu par atklātu Saeimas ārkārtas sēdi.

Darba kārtībā viens jautājums - Saeimas lēmuma projekts "**Par Latvijas lauku attīstības programmu**", kuru ierosinājusi Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija. Tiek iesniegts arī Saeimas lēmuma projekts par šo jautājumu, bet komisija ierosina sēdē noklausīties Ministru kabineta ziņojumu par Latvijas lauku attīstības programmu.

Krasta kungs, vai jūs ziņosiet vai arī runāsi tad, kad mēs atklāsim debates par Saeimas lēmuma projektu?

Vārds Latvijas Republikas Ministru prezidentam Guntaram Krastam. Lūdzu!

G.Krasts (Latvijas Republikas Ministru prezidents).

Labrīt, godātais Saeimas Prezidijs, cienījamie Saeimas deputāti! Šodien Saeimā tiks izskatīta valdības izstrādātā lauku attīstības programma. Tas ir pirmais valsts programmatiskais dokuments, kas pievēršas ne tikai atsevišķas nozares - lauksaimniecības, bet visas kopējās lauku vides attīstībai.

Pirms detalizētāk apspriežam šo programmu, raksturošu valdības nostāju lauku attīstības jautājumā.

Problēmas, kas saistītas ar lauku attīstību, nav radušās ne šodien, ne vakar. To pamats sakņojas padomju laikā izkropļotajā lauku vides un lauksaimniecības struktūrā, kad būtībā tika ierobežota iespēja laukos attīstīt jebkuru citu saimniecisko darbību, izņemot lauksaimniecību, bet tās neefektīvā saimniekošanas organizācija un atpalikusī tehnoloģija piesaistīja nozarei daudz vairāk strādājošo, nekā tas būtu nepieciešams, pastāvot augstākajām ražošanas tehnoloģijām.

Savukārt kolhozu un sovhozu hierarhiskā struktūra izspieda no laukiem daudzus ar iniciatīvu bagātus cilvēkus. Aizgāja arī tie, kuri savu dzīvi laukos negribēja saistīt tikai ar lauksaimniecisko ražošanu vien. Tādējādi tika liks pamats lauku un lauksaimniecības zemajai konkurētspējai, sliktajai starta pozīcijai, uzsākot tirgus ekonomikas izveidi.

Protams, var atrast kļūdas Latvijas lauksaimniecības politikā un tās īstenošanā arī reformu laikā. Šodienai raksturīgo lauku un lauksaimniecības problēmu starpā jāmin: ierobežotā nodarbinātība laukos, jo privātais business nav attīstīts, infrastruktūra vāja, savi finansu resursi, lai uzsāktu patstāvīgo uzņēmējdarbību, ir tikai retajam; kredītresursu pieejamība lauksaimniecībai vēl joprojām ir ierobežota - tie ir dārgi un tiem nav nodrošinājuma; laukos strādājošo zemie ienākumi - gan tiem, kuri strādā lauksaimniecībā, gan arī citās nozarēs. Tas kavē arī tirdzniecības un pakalpojumu attīstību laukos.

Tomēr jau šodien lauksaimniecībā un ar to saistītajās jomās varam vērot arī dažus pozitīvus attīstības momentus. Pastāvot pat visai zemajām pārdošanas cenām, ir palielinājusies labības, cukurbiešu un piena ražošana. Grūtāk ir ar pārējo lopkopības produkciju. Pakāpeniski samazinās banku procentu likmes un pieejamāki kļūst kredīti. Savus augļus sācis dot bezdeficīta budžets, radot iespēju samazināt budžetā paredzētos līdzekļus valsts pārāda apkalpošanai un ļaujot vairāk līdzekļu novirzīt valsts attīstībai.

Turpina attīstīties sadarbība ar Eiropas Savienību. Strādājam pie tā, lai sarunas par Latvijas iestāšanos tajā mēs varētu uzsākt pēc iespējas ātrāk. Tīkmēr, izmantojot pašreizējās ekonomisko attiecību un tirdzniecības iespējas, Eiropas Savienības tirgus kļūst aizvien lielāks un pieejamāks mūsu lauksaimniecības produktu pārdošanai...

Lauksaimniecībai joprojām ir nozīmīga vieta mūsu valsts tautsaimniecībā. Mūsu valstī šajā nozarē tieši nodarbināto skaits joprojām ir liels - apmēram 17%, bet tās devuma īpatsvars iekšzemes kopproduktā 1997. gadā bija 7,9%, kaut arī 1997. gadā salīdzinājumā ar 1996. gadu... pēc astoņu gadu pārtraukuma... Es

atvainojos, pēc astoņu gadu pastāvīga krituma nu pirmo reizi lauksaimniecībā bija vērojams pieaugums - nedaudz vairāk par 2%, tomēr ražošanas apjoms, salīdzinot ar 1990. gadu, ir būtiski samazinājies, bet lauksaimniecības un pārtikas eksportstruktūrās tradicionālās lauksaimniecības produkcijas vietu ir ieņēmusi zivju produkcija un dziļās pārstrādes pārtikas produkti.

Lai saglabātu savu vietu un nozīmi, arī lauksaimniecībai ir jāiegūst konkurētspēja. Ne tikai atsevišķām sekmīgām saimniecībām, bet vairākiem zemes saimnieku jāklūst par ražotājiem tirgum, turklāt ar efektīvu saimniekošanu. Spēcīgām, konkurētspējīgām ģimenes saimniecībām ir jāklūst par Latvijas lauksaimniecības attīstības pamatu līdzīgi tam, kā tas ir noticis daudzās attīstītajās pasaules valstīs.

Šodien gribētu runāt par dažām būtiskām lietām, bez kurām nav iedomājama sekmīga ražošanas attīstība laukos. Tās ir: tehnoloģija, cilvēku uzņēmējdarbības gars un lauku vides attīstība. Tajās lauku saimniecībās, kas šodien darbojas sekmīgi, vairs nestrādā ar tiem paņēmieniem, ko lietoja kolhozos un sovhozos. Protams, ir jaunas mašīnas un jaunas tehnoloģijas, bet galvenais ir atšķirīga attieksme pret saimniekošanu. Sekmīgie saimnieki izvēlas to produktu ražošanu, pēc kuriem tirgū ir pieprasījums, un meklē risinājumus, kā šo produktu saražot lētāk.

Tas nav iespējams bez lauksaimniecības tehniskās modernizācijas, kas prasa ievērojamus investīciju apjomus. Pēc orientējošiem aprēķiniem šī summa nav mērāma vis miljonos, bet pat simtos miljonu latu, tā ir krietni lielāka. Protams, modernizācija nav viena gada uzdevums.

Diemžēl pašreizējā kredītresursu pieejamība un to cena vēl nav apmierinoša, lai lauksaimnieki varētu nepieciešamos finansu resursus iegūt brīvajā kredītu tirgū. Tāpēc kopš 1998. gada lauksaimniecības atbalsta programmas ietvaros valsts sākusi īstenot investīciju atbalsta programmu lauksaimniecībā. Programmas mērķis ir radīt priekšnoteikumus nozares modernizācijai un konkurētspējas paaugstināšanai. Šīs programmas realizācijai no 1998. gada budžeta lauksaimniecības subsīdijām atvēlētajiem līdzekļiem tiek novirzīti vairāk kā 7 miljoni latu. Šai summai turpmākajos gados jāpieaug.

Kā valdības vadītājam man ir patīkami, ka šī vairs nav tikai ražošanas saglabāšanas programma, ar ko lielā mērā iezīmējās iepriekšējo subsīdiju programmas, bet tā jau ir ražošanas attīstības programma, kurā tomēr nepieciešami tālāki uzlabojumi.

Ir lietas, ko nozares attīstībā var darīt valsts, bet ir pasākumi, kas jāveic pašiem ražotājiem. No valsts vispirms tiek prasīta ilgtermiņa politika un tās konsekventa īstenošana. Īpaši nozīmīgi tas ir lauksaimniecībai un mežsaimniecībai, kur visi ražošanas procesi notiek daudz lēnāk nekā jebkurā citā nozarē.

Ne mazāk nozīmīga ir skaidra valsts politika arī savas teritorijas attīstībā, jo ieguldījumi infrastruktūrā atmaksājas vēl lēnāk. Vairs nevar teikt, ka Latvijas valstij un tās valdībai nav lauksaimniecības politikas. Valsts savu nostāju pamatā ir deklarējusi valsts Lauksaimniecības likumā.

Atbalstot tirgus ekonomikas principu darbību lauksaimniecībā, valdība 1997. gadā, turpinot lauksaimniecības politikas attīstību, pieņēma ilglaicīgu lauksaimniecības attīstības programmu, paredzot likt akcentu uz konkurētspējīgas lauksaimnieciskās ražošanas veicināšanu, ne vairs tikai uz saglabāšanu.

Mūsu stratēģiskajam mērķim lauksaimniecībā ir jābūt vēlmei paveikt strukturālos pārveidojumus līdz iestājai Eiropas Savienībā, izveidojot šo nozari par konkurētspējīgu arī vienotajā Eiropas tirgū. Tikai tā mēs varēsim radīt pamatu mūsu valsts lauksaimnieku sekmīgai darbībai pēc integrācijas Eiropas Savienībā.

Latvijas lauksaimniecības attīstība nav saistāma tikai ar iekšējā tirgus piepildīšanu. Pašreiz valdības akceptētajā lauksaimniecības attīstības koncepcijā tas ir skaidri pateikts. Ja mēs savā saimniekošanā aprobežotos tikai ar iekšējo tirgu, tad vismaz trešdaļa lauksaimniecības zemju paliktu neizmantotas. Latvijas zeme var dot vairāk, tāpēc nedrīkstam norobežoties no ārējā tirgus, lai radītu lauksaimniecībai īpašus siltumnīcas apstākļus. Maksāt tādas eksporta subsīdijas, kā to dara Eiropas Savienība, Latvijas tautsaimniecība vēl ilgi nespēs. Arī Eiropas Savienībā noteiktās kvalitātes prasības mums ir jāievieš un jāievēro, tikai tad mēs varēsim sekmīgi pārdot savu produkciju ārējā tirgū, arī savas valsts patērētājiem garantējot kvalitatīvu produktu piegādi.

Lauksaimniecība nav tikai dzīvesveids. Tā ir ražojoša tautsaimniecības nozare, kura attīstās kā konkurētspējīga ekonomiskās darbības sfēra, un kā tāda tā varēs dot lauku cilvēkiem darbu un ienākumus, ļaujot dot savu ieguldījumu dabas un sociālās vides attīstībā.

Lauksaimniecības modernizācija, protams, paaugstina lauksaimnieku ienākumus, tomēr vienlaicīgi tā samazina nozarē nodarbināto skaitu. Līdz ar to aktuāls kļūst jautājums par jaunu darba vietu radīšanu ārpus tiešās lauksaimnieciskās ražošanas.

Mēs apzināmies, ka lauksaimniecība, kaut joprojām ir galvenā ekonomikas nozare laukos, viena pati nevar nodrošināt nodarbinātības un labklājības pieaugumu lauku iedzīvotājiem. Tajā pašā laikā arī sekmīga lauksaimniecības attīstība nebūs iespējama bez visas lauku ekonomiskās vides attīstības. Pirmām kārtām tas saistās ar jaunu darba vietu radīšanu, kur savu vietu varētu atrast arī tie cilvēki, kuri negribētu vai nespētu iesaistīties lauksaimnieciskās ražošanas intensifikācijas procesā. Pat izmantojot visas lauksaimniecībā izmantojamās zemes, jau samērā tuvā nākotnē vairākiem desmitiem tūkstošu cilvēku vajadzētu rast citas nodarbošanās iespēju, bet tas nav iespējams bez virknes priekšnoteikumu, kas saistīti ar reāliem uzlabojumiem ražošanas un sociālajā infrastruktūrā, investīciju pieejamībā, izglītības attīstībā un citur.

Tāpēc šodien izskatāmās lauku attīstības programmas mērķis ir radīt integrētas, daudzveidīgas un ilgspejīgas lauku attīstības priekšnoteikumus. Šī programma neaptver vairstikai lauksaimniecisko ražošanu, bet tā skar arī vispārējos uzņēmējdarbības attīstības jautājumus, infrastruktūras modernizāciju, izglītības attīstību un virkni citu jautājumu. Lauksaimniekiem varbūt liksies, ka lauksaimniecība šajā programmā skarta par maz, līdzīgi attiecībā uz savu nozari varbūt šķitīs arī ceļiniekiem, skolotājiem, mediķiem, jo katram jau pirmām kārtām tuvāka šķiet viņa nozare, lai gan reālas strukturālas pārmaiņas laukos ir iespējamas, tikai risinot šos jautājumus kompleksi.

Latvija nav vienīgā, kas mēģina kompleksi risināt lauku attīstības problēmas. Eiropas Savienības politikas attīstība šajā virzienā ir sākusies jau 80. gadu beigās, kad tika izveidoti strukturālie fondi. Vērojot kopējās lauksaimnieciskās politikas attīstību Eiropas Savienībā, tajā skaidri jūtamas izmaiņas. Notiek akcentu pārbīde no lauksaimniecības produktu cenu atbalsta uz ražotāja tiešu atbalstu, uz lauku pārstrukturēšanas atbalstu. No lauksaimniecības kā ražošanas nozares atbalstīšanas politikas tā virzās uz lauku attīstības veicināšanas politiku. Ir pat izstrādāta pieeja par kopējās lauksaimniecības politikas pāreju uz Eiropas kopējo lauksaimniecību un lauku politiku. Par to mūsu valsts lauksaimnieki un politiķi varēja pārliecināties arī paši, pagājušajā vasarā tiekoties ar Eiropas komisijas lauksaimniecības lietu komisāru Fišleru viņa Latvijas apmeklējuma laikā, kad viņš raksturoja Eiropas komisijas viedokli par Eiropas lauksaimniecības un lauku attīstības virzību pašlaik un tuvākajā nākotnē. Tātad arī Eiropas Savienībā šīs politikas maiņa notiek tajā virzienā, kur Latvijai jārisina lielākās problēmas.

Tajā pašā laikā Eiropas komisija atzīst, ka atbildība par politikas izstrādāšanu un īstenošanu ir dalībvalstu kompetencē. Tādēļ arī Latvijai, pat esot Eiropas Savienības kandidātvalstij, pašai vien ir jāstrādā pie savas lauku attīstības politikas īstenošanas. Un pirmais lielais solis šajā virzienā ir izskatāmā lauku attīstības programma.

Mēs apzināmies, ka viena no galvenajām problēmām lauku attīstībā ir priekšnoteikumi privātajai uzņēmējdarbībai laukos. Bez veiksmīgiem uzņēmējiem nebūs arī citas saimnieciskās un sadzīves rosības, bet laukos trūkst kapitāla jaunu uzņēmumu darbības sekmīgai uzsākšanai. Atbalstu šajā jomā sniedz jau darbu uzsākusī īpaši atbalstāmo reģionu attīstības programma, kura lielā mērā ir saistīta tieši ar laukiem. Tomēr ar to vēl joprojām ir daudz par maz.

Zināmu ieguldījumu lauku attīstības veicināšanai varēs sniegt Latvijas lauku attīstības projekts. No ierobežotajiem valsts budžeta līdzekļiem tiek rasta iespēja novirzīt daļu līdzekļu vispārējās lauku attīstības finansēšanai, to cieši saistot ar Latvijas lauku attīstības projektu. Šā projekta sagatavošana notikusi ar ievērojamu Pasaules bankas atbalstu. Pasaules banka izrādījusi arī gatavību sniegt praktisku palīdzību šā projekta īstenošanā, atverot jaunu kredītlīniju - 25 miljonu ASV dolāru apmērā (10,5 miljonus - pirmajos divos projekta īstenošanas gados un 14,5 - nākošajos divos gados).

Mēs jau sen runājam par šo projektu, kas palīdzētu pievērsties lauku nodarbinātības problēmas risināšanai. Pēc divu gadu ilgā projekta sagatavošanas posma tas noslēdzies ar vienošanās galadokumentu parakstīšanu. Minētā projekta ietvaros tiks sekmēta lauku ekonomisko projektu kreditēšana, kad valsts segs daļu no kredīta summas. Tomēr ar šā projekta līdzekļiem būs par maz, lai atrisinātu uzņēmējdarbības attīstības finansēšanas problēmu, tāpēc būtu nepareizi Latvijas lauku attīstību saistīt tikai ar šo Pasaules bankas kredītlīnijas realizēšanu. Latvijas lauku attīstības projektam būs jāpiesaista arī citi līdzekļi.

Sabiedrībai vēl būs jādiskutē arī par tādu jautājumu, kāda ir Latvijas lauku apdzīvotības struktūra. Iespējams, ka mums būs jāpārskata lauku jēdziens kā tāds, tajā ietverot arī rajonu pilsētas un ciematus. Jāsāk skaidri apzināties, ka zemnieku sētās ekonomiski izdevīgi būs dzīvot tikai sekmīgajiem zemniekiem. Pārējiem būtu izdevīgāk dzīvot ciematos un mazpilsētās, kur, kopā dzīvojot, gan izmaksas ir mazākas, gan pakalpojumi un darbavietas tuvāk, gan skolas pieejamākas. It īpaši ievērojot to, ka jaunās darba vietas Latvijas laukos izveidosies tieši nelauksaimnieciskajās darbības jomās, tātad teritoriāli tās drīzāk varētu atrasties ciematos un mazpilsētās.

Protams, lauku apdzīvotības struktūras attīstība vislielākajā mērā būs atkarīga no tā, kā attīstīsies Latvijas transporta un sakaru infrastruktūra, cik sazarota un pieejama tā būs.

Ne mazāk nozīmīgs ir un būs arī jautājums par jauno cilvēku palikšanu, varbūt pat ienākšanu laukos un lauksaimniecībā, pārņemot vai izveidojot savas zemnieku saimniecības, arī citus uzņēmumus. Dažviet Latvijas laukos redzam, ka šeit diemžēl dzīvo pēdējā paaudze. Esošā vecuma struktūra šodien laukos nav labvēlīga krasai dzīvesveida maiņai, taču bez jaunatnes ieinteresētības palikt laukos to attīstībai nav perspektīvas.

Patiesībā mums šobrīd ir divas alternatīvas: pirmā, ar visiem pieejamiem līdzekļiem censties saglabāt esošo lauku struktūru. Tas nozīmē tikai uzturēt mūsu lauku iedzīvotāju eksistenci, nepaverot reālas iespējas dzīves apstākļu uzlabošanai, nedodot attīstības perspektīvas arī nākamajām paaudzēm. Būtībā tā ir Latvijas lauku attīstības stagnācija, lauku lēna, bet konsekventa iznīkšana un sociālā degradācija. Saimniekojot pašreizējā līmenī, mūsu lauku iedzīvotāji nevarēs paaugstināt savu labklājību, jo vienmēr būs atkarīgi no dotācijām, pārdales maksājumiem.

Otra alternatīva Latvijas laukiem ir strukturālo pārmaiņu un iniciatīvas attīstības ceļš. Tas balstās uz privātās iniciatīvas atraisīšanos laukos, apstākļu radīšanu reālām strukturālām pārmaiņām. Šis, protams, nav vieglākais risinājums, tas prasa daudz zināšanu, rada dažādas jaunas, taču pārejošas problēmas. Tās var risināt, jo ir skaidra pamatvirzība.

Valsts lauku attīstības stratēģiskajam mērķim ir jābūt daudzu desmitu tūkstošu veiksmīgi strādājošu uzņēmēju attīstībai laukos gan lauksaimniecībā, gan arī citās nozarēs.

Latvijas valsts būs stipra, ja visa tās teritorija būs vienlīdz labi attīstīta ekonomiskajā, sociālajā, kultūras un citās jomās. Latvijas lauku attīstības programmas īstenošanas gaitā Latvijas laukos ir jāpanāk visu šo jomu attīstība jaunajos tirgus saimniecības un Eiropas integrācijas apstākļos. Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Vārds Ministru kabineta pārstāvim apspriežamajā lietā - vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram Anatolijam Gorbunovam. Lūdzu! Gorbunova kungs, jūsu rīcībā ir viena stunda.

A.Gorbunovs (vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs).

Godāto sēdes vadītāj! Cienījamo Prezidij! Godātie deputāti! Es tiešām gribēju lūgt 15 minūtes, jo pašā pēdējā mirklī es tiku brīdināts, ka es runāšu debatēs un ka man dotas tikai 5 minūtes. Es ļoti pateicos sēdes vadītājam. Mani tiešām Ministru prezidents lūdza, lai es ziņotu par šo programmu kā Ministru kabineta pārstāvis.

Sākt es gribētu ar to, ka nereti lauku attīstība tiek uzskatīta par sinonīmu lauksaimniecības attīstībai. Gribu uzsvērt, ka lauksaimniecība ir pati būtiskākā darbības sfēra laukos, taču ne vienīgā. Turklāt lauku attīstības programma nebūt nepretendē uz to, ka tā varētu aizstāt dažādu nozaru attīstības programmas vai koncepcijas. Latvijas lauku attīstības programma ir mēģinājums skatīt lauku attīstības problēmas kopumā, kopsakarībās, rēķinoties ar Latvijas dabas un sociāli ekonomisko apstākļu dažādību. Tas ir pirmais ministriju horizontālās sadarbības mēģinājums. Latvijas lauku attīstības programma tika sagatavota Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā, sadarbojoties ar Zemkopības, Ekonomikas, Izglītības un zinātnes, Satiksmes, Labklājības un Kultūras ministriju, Pasaules bankas Lauku attīstības projekta vadības vienības pārstāvjiem, zinātniekiem, pašvaldībām un citām Latvijas lauku attīstībā ieinteresētām institūcijām. Latvijas lauku attīstības programma tātad ir akceptēta Ministru kabinetā, publicēta "Latvijas Vēstnesī", tā ir izsūtīta visiem Latvijas pagastiem, mazpilsētām, rajonu padomēm, ar to ir iepazīstināti visi interesenti. Šo dokumentu kopā ar lauksaimniecības attīstības koncepciju un mežu politiku 29.maijā apsprieda Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija un Latvijas Lauksaimniecības universitāte savā akadēmiskajā konferencē. Abas institūcijas pēc konferencē izteiktajām atziņām ir iesniegušas oficiālu atzinumu par šo programmu, kura ir arī pavairota un

izsniegta šeit sēdē. Bez tam lauku attīstības programma pirms divām dienām tika apspriesta arī Latvijas reģionālās attīstības padomes paplašinātā sēdē, aktīvi piedaloties pašvaldību vadītājiem.

Par Latvijas lauku attīstības programmas uzbūvi un saturu. Programma sākas ar īsu Latvijas lauku stāvokļa raksturojumu un lauku attīstības politikas vispārējām nostādnēm. Tātad valdība ir akceptējusi lauku attīstības politikas vispārējās nostādnes, kuras balstās uz to, ka brīvais tirgus, kurā darbojas un sacenšas dažādas organizācijas, grupas un indivīdi, dod spēcīgu impulsu lauku uzņēmējdarbībai, daudzveidīgai saimniekošanai un ir neapšaubāms priekšnoteikums lauku uzplaukumam. Tomēr brīvais tirgus nevar atrisināt visas lauku problēmas un nemazina nepieciešamību pēc valsts regulējošās lomas. Par to liecina arī Eiropas Savienības lauku un reģionālās attīstības politika. Un līdz ar to lauku attīstības politikas filozofiskais pamats ir ideja par līdzsvarotu ekonomiku, sabiedrību, brīvā tirgus likumiem, valsts regulējošo lomu attiecībā uz laukiem, pilsētām, dabu. Par šodienas vajadzībām un nākotnes paaudžu tiesībām.

Kādi tad ir Latvijas lauki? Es domāju, ka Ministru prezidents savā uzrunā jau raksturoja situāciju, kāda ir mūsu laukos. No šīs situācijas analīzes, kas programmā, protams, ir pilnīgāk atainota, izriet mērķi, kurus gribam sasniegt ar šo programmu.

Pirmkārt, gribam kāpināt Latvijas lauksaimnieku konkurētspēju un iespējas eksportēt saražoto produkciju.

Otrkārt, ir ļoti svarīgi atbalstīt alternatīvus saimniekošanas veidus, jo tie rada jaunas darba vietas un dažādo laukus. Tikpat svarīgi ir kapitālieguldījumus vairāk virzīt uz laukiem un uz lauku infrastruktūras attīstību. Ne mazāk svarīgi ir sagatavot laukus Eiropas Savienības strukturālo un kohēzijas fondu līdzekļu izmantošanai. Programmā minēti arī citi mērķi.

Trešā nodaļa ir, manuprāt, vissvarīgākā un visapjomīgākā, tā satur galveno rīcības programmu izklāstu. Jāuzsver, ka šīs paredzētās rīcības programmas balstās uz situācijas analīzi un izpratni par to, kāda šī situācija bija 1998.gada sākumā. Tieši tādēļ rīcības programmas ir atvērtas.

Visas 19 rīcības programmas var grupēt četrās apakšgrupās.

Vienu grupu veido rīcības programmas, kas saistās ar galvenajām lauksaimniecības nozarēm. Zemkopības ministrijā katrai no nozarēm top atsevišķa programma, te tās parādās saīsināti.

Otru grupu pārstāv programmas, kas veltītas uzņēmējdarbības attīstībai un nodarbošanās veidu dažādošanai laukos.

Trešajā grupā var apvienot programmas, kas attiecas uz lauku vidi, tās veltītas lauku dabas ainavas, kultūrvides kopšanai un saglabāšanai, infrastruktūras attīstībai un lauku apdzīvojuma attīstībai.

Ceturtajā grupā ir programmas, kas vistiešāk skar cilvēkus ikdienā, tie ir izglītības, kultūras un veselības aizsardzības jautājumi. Jāatzīmē, ka Latvijas lauku attīstības programmas apspriešanas gaitā visvairāk piezīmju izpelnījās tieši šis programmu bloks. Tas ir pamatoti, jo pašreiz piedāvātajās rīcības programmās dažas atbildīgās ministrijas vēl nebija saskatījušas iespējas skaidri formulēt lauku problēmas, kas ietilpst to kompetencē. Piemēram, Labklājības ministrija uzskata, ka lauku cilvēku veselības aprūpes jautājumi tiks iestrādāti valsts kopējā veselības aprūpes reformas projektā un ka tādēļ nav nepieciešams īpaši uzsvērt lauku problēmas. Arī izglītības sistēmas reformas un attīstības jautājumi nav risināti, ņemot vērā skolu teritoriālo piesaisti laukiem vai pilsētām. Kultūras ministrija savukārt vēlas aktīvi veidot laukos kultūrpilnību, kura tiks tālāk iestrādāta vairākās programmās.

Apspiežot Latvijas lauku attīstības programmu paplašinātā Reģionālās attīstības padomes sēdē, daži pašvaldību vadītāji izteica piezīmi, ka tad, ja lauku pašvaldības saņemtu pietiekami daudz finansējuma, tādas lauku attīstības programmas nemaz nevajadzētu. Patiesi, līdzekļu trūkums pagastos liedz vajadzīgo sociālo aprūpi, skolas un ambulances netiek savlaicīgi un pienācīgi remontētas. Bet, lai remontētu skolu, ambulāncu, lauku slimnīcu jūmtus, nav vajadzīga nekāda programma, ir jāpalielina valsts dotācija pašvaldību finansu izlīdzināšanas fondā. Es ceru, ka 1999.gada budžetā šī atziņa gūs atbalstu, kaut gan apzinos, ka to varēs izdarīt tikai tad, ja kādai citai sfērai samazinās finansējumu. Un tad diemžēl nākas secināt, ka nodokļu bāze, ņemot vērā iedzīvotāju mazo skaitu valstī, ir nepietiekama, lai attīstītu visu valstij nepieciešamo armiju, policiju, tiesas, prokuratūru, zinātni, izglītību, kultūru, medicīnu, vides aizsardzību, valsts pārvaldi un citas jomas. Tieši

šo ierobežoto resursu dēļ ir nepieciešama programma, lai mēs tos līdzekļus ieguldītu mērķtiecīgāk, lētāk un efektīvāk.

Uzsākot Latvijas lauku attīstības programmas izstrādi, es uzskatīju, ka mēs nevaram atļauties ilgu un visaptverošu pētniecības darbu. Bija nepieciešams operatīvi izanalizēt esošo situāciju, izvirzīt mērķus, kā arī noteikt konkrētu rīcību un atbildību šo mērķu sasniegšanā, un bija jāparedz nepieciešamie finansēšanas mehānismi. Tas ir galvenais. Tieši šis pēdējais jautājums ir īpaši svarīgs, ja mēs gribam Latvijas lauku attīstības programmu saukt par rīcības programmu.

Kādēļ, izstrādājot Latvijas lauku attīstības programmu, izvēlējamies tādu veidu kā rīcības programmas? Tādēļ, ka rīcība ir tā, kas sasaista vispārējā attīstības mērķa ideju ar dzīves realitāti. Un tas ļauj reālāk spriest par to, kas darāms Latvijas lauku attīstībā, kā to izdarīt, cik ilgs laiks un kādi līdzekļi būs vajadzīgi vismaz tuvāko mērķu sasniegšanai.

Savā ziņojumā es gribētu runāt par praktiskām lietām, kuras izriet no Latvijas lauku attīstības programmas. Vispirms - par to, uz kā jābalstās lauku attīstībai, vai arī par to, kuri būs tie faktori, kas pozitīvi ietekmēs lauku attīstību.

Pirmkārt, protams, jārunā par tradicionālo lauksaimniecisko ražošanu - augkopību, lopkopību, zivsaimniecību, mežkopību. Zemkopības ministrija ir izstrādājusi lauksaimniecības attīstības koncepciju. Saeima ir pieņēmusi Lauksaimniecības likumu, kurš paredz subsīdijas 3% apmērā no kopbudžeta. Tas ir reāls valsts atbalsts, un līdz ar to tā ir arī reāla lauksaimniecības politika. Protams, diskutējams ir jautājums par šo subsīdiju apmēru vienam saņēmējam un par to, cik lielā mērā tas veicina lauksaimniecības attīstību. Tomēr, balstoties tikai uz lauksaimniecisko ražošanu, par ko šeit runāja arī Ministru prezidenta kungs, mēs nevaram atrisināt visas lauku problēmas.

Viena no galvenajām ir šāda: cik cilvēkiem laukos darbu dos lauksaimnieciskā ražošana? Zemkopības ministrija savā koncepcijā min skaitļus: līdz 2003.gadam zemnieku saimniecību skaits samazināsies no 96 tūkstošiem līdz 20 tūkstošiem, un lauksaimniecībā nodarbināto skaits - no 167 tūkstošiem līdz 40 vai 50 tūkstošiem. Kaut arī šī apgalvojuma pamatotība ir apšaubāma, tomēr ir skaidrs, ka, modernizējoties lauksaimnieciskajai ražošanai, lielam cilvēku skaitam būs līdztekus šai nodarbei jāatrod citi - alternatīvi - saimniekošanas veidi. Un, lai arī kādus citus mērķus izvirzītu lauku attīstībai, ir skaidrs viens - tos varēs sasniegt tikai tad, ja lauku cilvēkiem būs iespējas strādāt un gūt ienākumus. Tāpēc es personīgi gribētu runāt par uzņēmējdarbības veicināšanu laukos un sākt ar uzņēmējdarbībai nepieciešamo vidi, tas ir, ar lauku infrastruktūru. Latvijas lauku attīstības programmā ir pievērsta liela uzmanība lauku infrastruktūras attīstībai, it sevišķi lauku ceļiem. Lauku ceļu uzlabošana ir pirmais reālais Latvijas lauku attīstības programmas īstenošanas solis. Satiksmes ministrija ir izstrādājusi apakšprogrammu pēc klasiska principa - analīze, rīcība, finansu mehānisms.

Izmantojot šo situāciju, es gribētu pateikties visiem Saeimas deputātiem, kuri nobalsoja par finansējumu, daļu no akcīzes ieņēmumiem novirzot lauku ceļu uzlabošanai. Iesākumam tā nav maza summa - apmēram 12 miljoni gadā. Ja tagad katrs, kas brauc pa maģistrālām tranzīta šosejām Latvijā, var teikt, ka, progress, kaut arī neliels, ir jūtams, tad es ceru un pat varu apgalvot, ka to pašu pēc gada vai diviem varēs teikt arī par lauku ceļiem. Ja mēs turpināsim konsekventi īstenot šo programmu.

Pie faktoriem, kas veicina uzņēmējdarbību un uzlabo dzīves līmeni ciematos un mazpilsētās, noteikti jāmin ūdensapgāde un notekūdeņu attīrīšana. Bez attīrīšanas iekārtām nevienu nopietnu investīciju piesaistīt nevar. No mūsu viedokļa, mazpilsētas, lauku ciemati - tā ir kopējā lauku vide. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir izstrādājusi šim nolūkam speciālas programmas, un - pats galvenais - jau ir iegūta laba pieredze šāda projekta īstenošanā. Tuvākajos gados ir visas iespējas divdesmit sešās mazpilsētās rekonstruēt ūdensapgādi un notekūdeņu attīrīšanu atbilstoši Eiropas Savienības standartiem. Arī tā, manuprāt, ir ļoti konkrēta valdības politika un konsekventa tās īstenošana.

Kā atceramies, apmēram tajā pašā laikā, kad Saeima pieņēma lēmumu uzdot valdībai izstrādāt lauku attīstības programmu, Pasaules Banka piedāvāja finansēt lauku attīstības projektu Latvijā. Pasaules Banka jau ir guvusi mūsu valstī pozitīvu pieredzi saistībā ar tā saukto lauku kredītu, kur Pasaules Bankas aizdotā nauda tika izmantota ļoti veiksmīgi.

Attiecībā uz jauno kredītu lauku attīstības projektam Pasaules Banka vēlējas, lai tas balstītos uz valdības apstiprinātu Latvijas lauku attīstības programmu. Programma tād ir tapusi. Pasaules Bankas eksperti un

vadība to ir augstu novērtējuši, un nu jau ir parakstīts arī protokols par līguma nosacījumiem, ar kādiem Pasaules Banka ir gatava finansēt Latvijas lauku attīstības projektu 25 miljonu ASV dolāru apjomā. Tas būs pirmais Pasaules Bankas finansētais lauku attīstības projekts Austrumeiropā. Valdība aizņemas šo naudu uz 17 gadiem, ar tā saukto četru gadu saudzēšanas periodu. Šī nauda tiek izvietota Latvijas bankās, kuras kreditē lauku uzņēmējus. Latvijas Hipotēku un zemes banka un Unibanka jau ir oficiāli pieteikušās uz šo naudu. Tādu vēlmi ir izteikusi arī banka "Parex". Ļoti būtiski ir tas, ka tiks kreditēts lauku attīstības projekts kopumā. Līdz ar to varam runāt par lauku attīstības veicināšanas sistēmas veidošanu, jo projekts paredz pirmām kārtām uzlabot lauku attīstības politikas veidošanu nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī, uzlabot banku kreditēšanas sistēmu un finansēšanas mehānismu laukos, organizēt un apmācīt vietējās lauku iniciatīvas grupas. Projekts paredz arī zemes īpašuma tiesību sistēmas tālāku sakārtošanu un zemes tirgus veicināšanu. Bet, manuprāt, ļoti būtiski ir tas - un tas tā ir pirmo reizi -, ka lauku attīstības projektā speciāli līdzekļi paredzēti tā saucamās "B" grupas finansēšanai. Tie ir mazturīgie lauku iedzīvotāji, kuriem šodien neviena Latvijas banka aizdevumus neizsniedz un neizsniegs, jo viņiem nav nopietna ražošanas potenciāla, ar ko varētu atpelnīt kredītu, un tāpat nav arī nopietnas mantas, ko iekļāt. Lauku attīstības projekts paredz, ka attiecīgajā bankā viņiem jāiesniedz dzīvotspējīga ideja un tad viņi saņems aizdevumu 2000 līdz 3000 latu apmērā, par pieņemamiem procentiem. Likme varētu būt apmēram 10%. Turklāt, ja šis lauku iedzīvotājs īsteno savu projektu veiksmīgi, tad 30% no aizdevuma viņam apmaksās valdība. Latvijas Hipotēku un zemes banka realizē izmēģinājuma projektus, un, balstoties uz minētajiem noteikumiem, jau ir izsniegti aizdevumi 60 projektiem. Tātad jau ir vērojama lauku cilvēku iniciatīva, un tas ir ļoti apsveicami.

3000 latu - tā ir summa, kas vienam cilvēkam faktiski ir nepieciešama uzņēmējdarbības uzsākšanai. Faktiski tas ir tieši tik, cik maksā vienas jaunas darba vietas radīšana. Tātad tā ir nepieciešamā summa, lai cilvēks pats sevi varētu nodrošināt ar darbu. Ko cilvēki ir izvēlējušies šajos 60 projektos? Viņi vēlas pirkt motorzāģus, instrumentus būvdarbu veikšanai, remontēt telpas dažādu pakalpojumu sniegšanai, pirkt sēklas materiālu, ierīkot augļu dārzus, pirkt lietotu tehniku vai inventāru, ierīkot veļas mazgātavas, kokapstrādes ceļus taras dēlīšu ražošanai un tā tālāk. Protams, mēs negaidām, ka, īstenojot šo projektu, būs tūlītējs lauku uzplaukums. Mazturīgu cilvēku laukos ir ļoti daudz. Viņu ir pat vairākums. Bet ar kaut ko ir jāsāk. Ļoti svarīgi, ka, piedāvājot šādu iespēju, valdība atbalsta ne tikai lielražotājus; atbalsta tieši mazturīgo cilvēku iniciatīvu, un tas, cerams, mazinās apātiju laukos un veicinās attīstību.

Par programmas turpmāko attīstību. Šī programma, neraugoties uz visām tās nepilnībām un trūkumiem, tomēr ir nacionāla līmeņa programma, un tai ir jābūt par pamatu konkrēta projekta izstrādei vietējā līmenī. Kā tas jau izskatās pagasta līmenī? Pašvaldību vadītāji, analizējot šo programmu, minēja piemēru. Izstrādājot kāda pagasta attīstības plānu, pagastā tiek, piemēram, apsvērta iespēja uzbūvēt mazu hidroelektrostaciju. Dīķu sistēma ļautu nodarboties ar zivsaimniecību, varētu ierīkot tūrisma, atpūtas vietas pie ezeriem un dīķu krastos. Šos cilvēkus tātad interesē attiecīgā sadaļa programmā, lai uzzinātu valdības politiku mazo hidroelektrostaciju jomā, zivsaimniecībā vai tūrismā. Tas, protams, ir tikai viens piemērs.

Diemžēl ne visas programmas sadaļas var kalpot par nopietnu orientieri vietējiem projektiem. Protams, ļoti svarīgi, kādā līmenī atrodas plānošana mūsu valstī gan ministriju, gan reģionu, gan pagastu līmenī.

No reģionālās attīstības viedokļa, būtiski ir uzsvērt, ka lauku attīstības problēmas vienmēr ir saistītas ar teritoriju un reģionu īpatnībām, to attīstības iespējām un arī ierobežojumiem. Tāpēc lauku attīstības plānošana vienmēr ir vispārējās attīstības plānošanas organiska sastāvdaļa. Var teikt, ka lauki šajā gadījumā kalpo par prizmu, caur kuru labāk saskatāmas katras vietas vai reģiona īpatnējās problēmas. Tās savukārt risināmas pagastu vai rajonu attīstības plānos un teritoriju plānojumos. Ar to es gribu uzsvērt pašvaldību lielo lomu attīstības, arī lauku attīstības, plānošanā.

Nedaudz par situāciju attīstības plāna izstrādē. Pašreiz ir radīti juridiski un finansiāli priekšnoteikumi plānošanas darba aktivizēšanai gan pagastos, gan pilsētās, gan rajonos. Ministru kabinets ir apstiprinājis nacionālā plānojuma koncepciju, ko ļoti gaidīja tieši pašvaldības. Tāpat ir pieņemti jauni teritoriālās plānošanas noteikumi. Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija jau otrajam lasījumam ir sagatavojusi valdības iesniegto Teritoriālās attīstības plānošanas likuma projektu. Tas viss ļaus noteikt kompetences sadalījumu un atbildību plānošanā, arī ierobežojumus un nosacījumus. Ar Saeimas atbalstu jau vairākus gadus plānošanai vietējā līmenī tiek piešķirtas mērķdotācijas, ir notikuši semināri, kas devuši iespēju dalīties pieredzē. Īpaši noderīga šī pieredze būs tām pašvaldībām, kuras tikai gatavojas sākt attīstības plānošanas darbus, un ļaus tām rīkoties efektīvāk un izvairīties no kļūdām. Pirmie attīstības plānošanas darba rezultāti liecina, ka mums ir jāpievērš lielāka uzmanība plānošanas kvalitātei.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir uzsākusi apkopot pašvaldību līdzšinējo pieredzi, un pirmie metodiskie materiāli visdrīzākajā laikā nonāks pašvaldību rīcībā. Pagastu un rajonu attīstības plānos līdz šim pārāk maz uzmanības veltīts zemes izmantošanas stratēģiskajiem jautājumiem, apdzīvojamuma un ceļu tīklu attīstības iespēju analīzei, vides aizsardzībai plašākā nozīmē, tajā skaitā lauku ainavu un vienotā dabas un kultūras mantojuma saglabāšanai un izmantošanai. Zemes izmantošanas politikas diemžēl nav arī valsts mērogā. Tāpēc nacionālo plānojumu uzsākam tieši ar valsts teritorijas izmantošanas analīzi. Turklāt gribētos īpaši uzsvērt, ka šī darba veikšanai mums nav pieejams nebeidzams laika limits. Ir jārikojas, protams, pārdomāti un mērķtiecīgi, bet kavēties vai vilcināties arī nedrīkstam, jo attīstības plāni un teritorijas izmantošanas perspektīva ir būtisks priekšnoteikums integrācijai Eiropas Savienībā.

Visbeidzot īsi par vienu mazāk skartu attīstības plānošanas aspektu. Jāatzīst, ka plānošana, tāpat kā citi sabiedrības attīstības procesi valstī, vēl nav pietiekami efektīvi strukturēta. Daudz maz ir noformējis nacionālais līmenis, kad top koncepcijas, tiek izstrādātas politikas un pieņemti lēmumi. Šie lēmumi un dokumenti lielā mērā attiecas uz apakšējo, taču visbūtiskāko rīcības līmeni, proti, uz iniciatīvas pilniem cilvēkiem, kuriem ir idejas un vēlēšanās aktīvi rīkoties, lai uzlabotu savu labklājību. Tomēr jāsecina, ka pa vidu šiem abiem līmeņiem notiek procesi, kurus zināmā mērā varētu salīdzināt ar Brauna kustību. Saikne starp abiem līmeņiem vēl ir neskaidra, starplīmeņi nav pietiekami skaidri atpazīstami.

Par tālāko rīcību. Kā jau iepriekš atzīmēja, pašvaldības ir iepazīstinātas ar lauku attīstības programmu un ir izteikušas savas piezīmes, kuras tiks ņemtas vērā, tālāk pilnveidojot programmu. Saeima ir šīs programmas izstrādes iniciatore. Pašreiz Saeima ir programmas vērtētāja un politisko lēmumu pieņēmēja.

Es gribu pateikties Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas, kā arī Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas deputātiem, kuri divas reizes izskatīja šo programmu un izteica būtiskus priekšlikumus. Ja tiks pieņemts Saeimas politisks lēmums - īstenot un pilnveidot lauku attīstības programmu, tad ir pilnīgi reāli mēneša laikā, ņemot vērā šīs valdības pilnvaras, programmu būtiski pilnveidot un īstenot tālāk.

Ministrijas savukārt darbosies pie atsevišķu mērķprogrammu izstrādāšanas un īstenošanas. Programmas pēdējā nodaļa veltīta tieši tās turpmākā izvērsuma iespējamajai analīzei. Programmu metode ir viena no efektīvākajām metodēm attīstības plānošanā, jo tā dod iespēju izstrādāt konkrētus projektus. Mūsu budžeta veidošanas prakse parāda, kā piesaistīt konkrētus finanšu līdzekļus.

Taču vēlreiz gribu pasvītrot, ka programmu metodei ir jābūt līdzsvarotai ar teritoriju attīstības plāniem, tādēļ lauku attīstības veicināšanā, kā arī konkrētu programmu īstenošanā, kā jau teicu, aizvien lielāka nozīme būs pašvaldībām.

Apkopojot priekšlikumus, mēs apzināmies arī programmas nepilnības, un īsi tās varētu raksturot tā, ka programmas tālākās izstrādes un realizācijas gaitā ir jāpāriet no sektoru pieejas uz reģionu pieeju. Pēc nozaru principa veidotās programmas struktūra ir jāsasaista ar pašvaldību uzdevumiem.

Īpaši vērā ņemami ir ierosinājumi par konsultatīvās palīdzības uzlabošanu, par pieaugušo izglītības uzlabošanu laukos, par inovāciju jeb jaunievedumu popularizēšanu, balstoties uz piemēriem un veidojot īpašus demonstrējošus projektus vai saimniecības. Tas ir plašs darbalauks, kurā īpašu vietu varētu ieņemt nevalstiskās organizācijas - skolas, to skaitā augstskolas, profesionālās apvienības.

Godātie deputāti! Īstenot šo programmu nozīmē ne tikai to izstrādāt un popularizēt, bet gan arī to finansēt. Ja ministrijas savos budžetos lauku programmas neuzskatīs par prioritārām vai vismaz līdzvērtīgām, tad īstenošana izpaliks. Es ļoti ceru, ka jau 1999.gada budžetā tā tas nebūs. Valdība ir spērusi pirmo soli un, cerams, vienlaikus arī pareizo soli lauku problēmu apzināšanā un risināšanā. Sagaidāms, ka deputātu vairākums to atbalstīs, vienlaikus, protams, to konstruktīvi analizējot un kritizējot.

Paldies par uzmanību!

Sēdi vada Latvijas Republikas 6.Saeimas priekšsēdētāja biedrs

Jānis Straume.

Sēdes vadītājs. Godātie deputāti! Savu viedokli par izskatāmo jautājumu ir paudis Ministru prezidents, kā arī Ministru kabineta pārstāvis izskatāmajā jautājumā - Gorbunova kungs. Līdz ar to mēs varam atklāt debates.

Pirms debašu atklāšanas es atgādinu jums iepriekšējā sēdē pieņemto lēmumu - līdz pavasara sesijas beigām debašu laiks ir šāds: piecas minūtes - pirmo reizi un divas minūtes - otro reizi.

Gribu informēt jūs arī par to, ka debatēs ārpus kārtas vārdu lūdz vēl trīs Ministru kabineta ministri, un tie ir Umblijas kundze, Gaigala kungs un Rāviņa kungs. Tālāk vārds būs arī deputātam Kārlim Čerānam, jo Kārtības ruļļa 59.panta otrās daļas ietvaros viņš lūdz vārdu kā frakcijas pārstāvis, bet tālāk faktiski ir tie deputāti, kas pašreiz jau ir pieteikušies debatēs.

Vārds Ramonai Umblijai - Latvijas Republikas kultūras ministrei. Lūdzu! Piecas minūtes.

R.Umblija (kultūras ministre).

Godātie deputāti! Es esmu ļoti priecīga, ka man ir dota iespēja izteikt savu viedokli mazliet saistībā ar lauku attīstības programmu un ar kultūras vietu tajā, jo būtībā šajā ļoti nozīmīgajā un, es domāju, arī valstiski nozīmīgajā dokumentā beidzot pirmo reizi saistībā ar laukiem ir ierādīta vieta arī kultūrai. Tomēr es gribu uzsvērt tādu būtisku momentu. Te tiek runāts par lauku attīstības programmu, tiek runāts par lauku ekonomisko vidi, pieminot tikai dažkārt, labākajā gadījumā, izglītību, būtībā absolūti un pilnīgi aizmirstot tomēr kultūru. Te es gribu teikt, ka reiz mēs jau runājām par lauku attīstības programmu, un es domāju, ka tā ir jāvērtē no lauku ekonomiskās vides un kultūrvides attīstības viedokļa. Un tas ir tas, ko es gribētu šeit uzsvērt un atgādināt.

Ko tas nozīmē? Tas nozīmē, ka principā lauku attīstības problēmas un lauku attīstības perspektīvas ir jāskata tādā saistībā, ko tad nozīmē attīstība un kāda loma tajā ir kultūrai. Es gribu teikt, ka kultūrai šajā gadījumā ir ārkārtīgi liela nozīme, jo pirmām kārtām, lai gan tas varbūt ir ārkārtīgi vispārīgs līmenis, kultūra cilvēkiem tomēr dod cerības, un neaizmirsīsim to, ka šobrīd lauku vidē bieži vien cilvēkiem cerību kā tādu vispār nav, jo nav nākotnes perspektīvas. Kultūra ir tā, kas dod šo perspektīvas izjūtu un iesaistītības sajūtu.

Otrkārt tas, par ko agrāk netika runāts, - kultūra ir ļoti būtisks ekonomiskais un ražošanas aspekts, ko šobrīd mēs sākam aptvert. Tikai mēs! Lai gan būtībā arī Eiropas Savienības valstis šobrīd apzinās, ka kultūra ir būtisks ekonomikas, ražošanas un valsts tautsaimniecības aspekts. Lielākās Eiropas Savienības valstis šobrīd gatavo jau ziņojumus par kultūrsaimniecisko aspektu. Tieši tādā pašā veidā mēs esam iecerējuši tālāko sadarbību konkrēti ar Kultūras ministriju, veidojot šo apakšprogrammu un balstoties uz citiem konkrētiem projektiem.

Šeit es gribu teikt, ka ir ārkārtīgi svarīgi, lai nozaru ministrijas kopā ar pašvaldībām... tas jau ir tas, par ko šeit pieminēja arī iepriekšējais runātājs... lai nozaru līmenī varētu tālāk sabalansēt plānošanu jau konkrētajā pašvaldības teritorijā un konkrēto projektu līmenī, un tātad te būtu nepieciešama sadarbība ar pašvaldībām. Mums būtu nepieciešams konkretizēt tālākajā attīstības programmas gaitā arī jautājumu par kultūras centriem mūsu laukos, jo tie nav tikai tautas nami vai kultūras nami, kā mēs esam pieraduši uzskatīt, bet pēdējā laikā par tādiem ļoti nozīmīgiem kultūras centriem izvirzās arī skola, bibliotēka un baznīca. Es domāju, ka šīm trim institūcijām ir jābūt arī attiecīgi iesaistītām šīs programmas kopējā izpildē.

Tātad jautājums par kultūras centru formulējumu un finansējumu paliek joprojām aktuāls, tāpēc es šeit gribu izvirzīt jautājumu arī par to, vai lauku attīstības programma pēc valsts budžeta sadales tiks tālāk sadalīta attiecīgi pa ministrijām un atkal nonāks nozaru pārraudzībā vai tomēr lauku attīstības programmai būtu vajadzīgs kopējs finansējums, un tad apakšprogrammas paliktu vienas nozares pārraudzībā. Tas ir viens ļoti būtisks aspekts, jo citādi nozaru līmeni, tas ir, nacionālo līmeni, mēs nevarēsim sasaistīt kopā ar vietējo un projektu līmeni.

Un pēdējais, ko es gribēju pateikt, ir tas, ka tā nav tikai tāda runāšana teorētiskā līmenī. Kultūras ministrija ir jau veikusi sadarbību konkrētos projektos, un es gribu jums minēt vienu, par kuru jums varbūt nav zināms.

Ir izveidojies sadarbības līgums Daugavas ielejas, Pļaviņu un Skrīveru kultūrvēsturiskajā teritorijā, kur Kultūras ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un 12 pašvaldības kopā ar dažādām sabiedriskajām institūcijām un arī citām valsts institūcijām ir uzsākušas ļoti lielu šīs kultūrvēsturiskās teritorijas apguvi, iesaistot tajā gan vietējos biznesa cilvēkus, gan dažādas uzņēmēj sabiedrības, gan arī kultūras projektus. Es domāju, ka tas ir tieši tas ceļš, kas būtu ejams, jo neviens kultūrvēsturiskais piemineklis vai kultūrvēsturiskais mantojums kopumā netiks apgūts, ja tam nebūs reālas, loģiskas un funkcionālas atdeves. Un

tā ne vienmēr ir tikai kultūras funkcija, ne vienmēr kultūrvēsturiskajā mantojumā ir jābūt muzejam, tās var būt arī dzirnavas, kas ir izmantojamas reālam darbam, bet kur klāt ir arī šī izglītošanas un šī kultūras funkcija. Tieši tādu ceļu mēs pašreiz ejam šajā minētajā Daugavas ielejas, Pļaviņu un Skrīveru projektā, un es domāju, ka tas varētu būt viens no tādiem pilotprojektiem, uz kuru skatoties, mēs varētu domāt arī par tālāko plānošanu.

Un visbeidzot pēdējais, ko es gribu pateikt. Ārkārtīgi būtisks tomēr ir tas, ko jau pašā sākumā pieminēja Gorbunova kungs. Pašreiz lauku attīstības programmai vēl izpētes - šā zinātniski teorētiskā līmeņa daudzums ir absolūti nepietiekams. Ir ļoti nepieciešams, lai zinātnieki, sociologi kopā ar pašvaldību institūciju un kultūras institūciju pārstāvjiem varētu reāli fiksēt situāciju un izdarīt secinājumus, jo mums šobrīd absolūti pietrūkst metodikas un jebkāda principiāli objektīva vērtējuma, lai pirmām kārtām apzinātu kultūras situāciju un izdarītu secinājumus saistībā ar lauku attīstības un lauksaimniecības kā ražošanas nozares attīstību.

Paldies par uzmanību!

Sēdes vadītājs. Nākamajam vārds Andrim Rāviņam - Latvijas Republikas zemkopības ministram. Lūdzu!

A.Rāviņš (zemkopības ministrs).

Cienījamais Prezidij! Cienījamie deputāti! Ņemot vērā lauksaimniecības īpašo vietu un nozīmi laukos, es gribu lūgt tomēr 10 minūtes.

Sēdes vadītājs. Par to ir jālemj Saeimai. Godātie deputāti, ministrs lūdz pagarināt viņa debašu laiku par 5 minūtēm, tātad līdz 10 minūtēm. Lūdzu balsošanas režīmu! Deputātus lūdzu izteikt savu attieksmi balsojot. Vai deputātiem ir iebildumi? Nav. Tomēr ir iebildumi, kolēģi! Lūdzu balsošanas režīmu un deputātus lūdzu balsot. Lūdzu rezultātu! Par - 43, pret - 6, atturas - 3. Tātad jums tiek dots debatēs laiks 10 minūtes, Rāviņa kungs. Lūdzu!

A.Rāviņš. Paldies. Strādājot pie lauksaimniecības attīstības koncepcijas, kuras pamatnostādnes iekļautas lauku attīstības programmā, vajadzēja izšķirties par lauksaimniecības nākotni. Latvijas lauksaimniecībai kopumā var būt divi ceļi un attiecīgi divi krasi atšķirīgi stāvokļi pārskatāmajā perspektīvā. Viens ir stagnācijas ceļš, otrs - attīstības ceļš.

Zemkopības ministrija kopā ar tiem agrārās zinātnes speciālistiem, kuri savos pētījumos pamato un atbalsta lauksaimniecības attīstības koncepciju, izvēlējās attīstības variantu. Šis variants balstās uz pierādījumiem, ka Latvijas zemes un dabas, kā arī kultūraugu un produktīvo mājdzīvnieku, arī agrārās zinātnes un iespējamo tehnoloģiju potenciālās iespējas vairākkārt pārsniedz to graudu, piena, augļu un dažu citu produktu apjomu, ko labi var pārdot vietējā tirgū. Pilnībā izmantot mūsu lauksaimniecības potenciālās iespējas ir spējīgi tikai tie lauksaimnieki, lauku uzņēmēji, kuriem ir atbilstošs intelektuālais potenciāls un augsta profesionālā sagatavotība. Taču tādu pagaidām nav daudz. Izejot no tā, ir jāizprot, ka šis attīstības variants ir neizbēgami saistīts ar diferenciacijas procesiem mūsu laukos. Jāzina, ka attīstībai ir nepieciešamas lielas investīcijas tehniskajai un tehnoloģiskajai modernizācijai, un tam ir nepieciešams valsts atbalsts. Jāapzinās, ka attīstības variantā valsts finansiālais atbalsts subsīdiju - tieši investīciju un citu valsts finansu un budžeta asignējumu veidā ir jāsaņem tiem, kuri spējīgi ražot augstas kvalitātes relatīvi lētu, eksportspējīgu un konkurētspējīgu produkciju pasaules tirgū.

Mēs balstāmies uz to, ka visiem un katram ir un būs sava vieta. Vieni ražos vēlamo savām vajadzībām, otri - daļu produkcijas pārdos vietējā tirgū, trešie - specializēsies un stabilizēsies kā iekšējā tirgus apgādātāji, bet spēcīgie, attīstīties spējīgie uzņēmēji ražos labību, tās produktus un piena produktus eksportam.

Šodien Saeimā tika iesniegts lauksaimniecības gada ziņojums. Ziņojumā ir analizēta lauksaimniecības attīstības koncepcija, tās izpildes gaita, iezīmētas prioritātes 1999.gadam. Kāda situācija izveidojusies galvenajā nozarē? Pienaaimniecības, kā prioritārās nozares mērķis ir izveidoties par stabili un ekonomisku nozari, kuras produkcija varētu konkurēt pasaules tirgū. Piena ražošana 1997.gadā palielinājās. Pārstrādei pārdotā piena īpatsvars bija tikai 36,7% no saražotā daudzuma, tāpēc būtu jāvelta liela uzmanība tam, lai viss saražotais piens ietu caur pārstrādes uzņēmumiem. Turpinājās piena produktu eksports. Pieci piena pārstrādes uzņēmumi tika atzīti par eksportspējīgiem pēc Eiropas Savienības standartiem. 1997.gadā visvairāk palielinājās siera, sausā vājpiena un piena konservu ražošana eksportam.

Straujš kāpums bija 1998.gada pirmajos mēnešos, kad ražošana pieauga aptuveni par 30%. Līdz ar to radās pat realizācijas lielas problēmas, jo samazinājās ārējais tirgus, bet, lai šo situāciju uzlabotu, ir nepieciešama īpaša pieeja.

Graudsaimniecība. Latvijas lauksaimnieki pilnībā nodrošināja pārtikas graudu pieprasījumu iekšējā tirgū ar pašražotajiem graudiem. Turpinājās platību un kopražas pieaugums. Uzsākts graudu eksports. Par graudiem un to ražošanu mēs šobrīd esam runājuši un domājuši daudz, un, manuprāt, tas dos arī pozitīvus rezultātus.

Cūkgaļas ražošana 1997.gadā kopumā nedaudz samazinājās, bet toties 1998.gada sākums deva stabilu un noteiktu pieaugumu, taču aprīlī šī stabilitāte sabruka. Tāpēc šobrīd jāveic konsekvents darbs situācijas stabilizēšanai, kas būs vērsts uz iekšējā un ārējā tirgus sakārtošanu.

Cukurbiešu un cukura ražošanā ir mainījušies kvalitatīvie rādītāji — pieauga ražība un cukura iznākums. Stabili darbojušās līgumattiecības starp cukurbiešu audzētājiem un cukurfabrikām. Runa ir ne tikai par ražas iepirkšanu, bet arī par sēklu, mēslojuma un biešu sējumu aizsardzības līdzekļu iegādes avansēšanu. Par lielu problēmu kļūst rūpnīcu pārstrādes jaudas, kuras būtu būtiski jāpalielina.

Mežsaimniecība. Mežu apsaimniekošana šodien prasa sabalansēt ekonomiskās intereses, kas pārsvarā ir īslaicīgas, ja vērtējam meža ilglaicīgās funkcijas un dabas aizsardzības funkciju ilgtspējību. Šie apsvērumi nosaka skaidri formulētu un stratēģiski orientētu meža politikas nepieciešamību. Pašlaik ir izstrādāti un Ministru kabinetā pieņemti Latvijas mežu politikas mērķi un principi. Notiek darbs ar meža politikas īstenošanas un rīcības programmu, kas noteiks mūsu pamatdarbības virzienus meža nozares pilnveidošanai un tās saskaņošanai ar pārējām lauku attīstībai būtiskām nozarēm. Un jau šodien var iezīmēt galvenos attīstības virzienus.

Tiks izstrādāta un uzlabota mežsaimniecību regulējoša tiesību sistēma, kas atbildīs perspektīvai meža īpašumu struktūrai, kā arī sabalansēs sabiedrības ekoloģiskās un ekonomiskās intereses mežā. Paredzēta valsts un privātajā īpašumā esošo mežu apsaimniekošanas mērķfunkciju un uzdevumu formulēšana un izpildes mehānisma pilnveidošana un optimizēšana saskaņā ar to uzdevumiem. Notiks meža īpašnieku apmācības un konsultācijas sistēmu izveidošana. Ir parakstīta Eiropas valstu kopējā mežu aizsardzības un ekonomiskās attīstības koncepcija, kuras tapšanā daudz devuši arī mūsu speciālisti.

Īpaša vērība jāpievērš arī zivsaimniecības attīstības iespējām. Šīs nozares svarīgumu nosaka tas, ka 1997.gadā zivju produkcija sastādīja 3%. Tātad mums jādomā arī par papildu zvejas iespēju radīšanu saviem zvejniekiem. Zivsaimniecības attīstība būtu risināma saistībā ar piekrastes iedzīvotāju nodarbinātības problēmām. Ir uzsākta arī valsts iekšējo ūdeņu efektīvāka izmantošana zivju produkcijas ražošanai.

Zemkopības ministrija joprojām nav apmierināta ar situāciju lauksaimniecības produktu eksportā. 1997.gadā ārējā tirdzniecībā ar lauksaimniecības produktiem ir palielinājies negatīvais saldo. 68% lauksaimniecības produkcijas eksportēja uz NVS valstīm, 16% — uz Baltijas valstīm. Tiek sakārtota likumdošana atbilstoši PTO prasībām attiecībā uz lauksaimniecības produktu iekšējo un ārējo tirgu. Ārējā tirdzniecībā darbība jāvirza uz lauksaimniecības produktu eksporta strauju palielināšanu, aktivizējot ražotāju nozaru asociāciju, Latvijas attīstības aģentūras un citu institūciju darbību eksporta iespēju meklēšanā un risinot jautājumu par valsts atbalstu atsevišķu produktu eksportam. Jāvīrās uz eksportējamo kokmateriālu dziļāku pārstrādi, uz eksporta tirgus diversifikāciju.

Ievērojot Latvijas Republikas starptautiskās saistības un to, ka galveno lauksaimniecības produktu ražošanā ir sasniegts iekšējā tirgus piesātinājums, rodas nepieciešamība palielināt iekšējā tirgus aizsardzības pasākumus.

Lauksaimniecībā turpina palielināties starppatēriņa vērtība, tāpēc bruto pievienotā vērtība sasniedz tikai 89% no 1996.gada līmeņa.

Turpināja pieaugt nodokļu maksājumi. Tas nozīmē, ka lauksaimnieku rīcībā palika aizvien mazāka daļa no realizācijas ieņēmumiem. Lauksaimniecībā nodarbināto ģimeņu reālie ienākumi samazinājās, salīdzinot ar 1996.gadu, par 24%.

Ir prognozes, ka labības kopraža 1998.gadā pārsniegs vienu miljonu un, es domāju, pieprasījumu iekšējā tirgū pilnīgi nodrošinās ar pašražotajiem graudiem.

Pateicoties valsts atbalstam, sākās lauksaimniecības tehniskās bāzes atjaunošana un tehnoloģiskā modernizācija. Tas ļaus ražot ar zemākām izmaksām produkciju, kas varēs konkurēt gan iekšējā, gan ārējā tirgū. Sagatavoti noteikumi intervences mehānisma realizēšanai Latvijas tirgū graudiem, pienam un gaļai.

1998.gadā jāsaglabā pārtikas rapša audzēšana.

Cukurbiešu un cukura ražošanas nozarei jāstrādā tā, lai nodrošinātu iekšējo tirgu ar pašu audzēto cukurbiešu cukuru. Šādam mērķim plāno cukurfabriku rekonstrukciju, lai palielinātu cukurbiešu pārstrādes jaudas diennaktī.

Kvalitātes vadīšanas un kontroles jomā jāturpina sistēmas pilnveidošana, harmonizējot normatīvo dokumentāciju, izstrādājot konkrētas uzraudzības programmas, sakārtojot graudu un piena kvalitātes normatīvu noteikšanas metodi un tehnoloģiju.

Zemes resursu efektīvākai izmantošanai jāveic šādi pasākumi: valsts atbalsta...

Sēdes vadītājs. Rāviņa kungs, es ļoti atvainojos. Desmit minūtes ir pagājušas. Mums ir jālemj, kā mēs rīkosimies tālāk. (Starpsaucieni: “Lai runā! Ministrs ir galvenais runātājs. Lai tauta dzird!”)

A.Rāviņš. Es tūlīt beigšu.

Sēdes vadītājs. Rāviņa kungs, precizējiet nepieciešamo laika daudzumu, kāds jums vajadzīgs papildus.

A.Rāviņš. Viena minūte.

Sēdes vadītājs. Viena minūte?

A.Rāviņš. Viena minūte.

Sēdes vadītājs. Viena minūte. Nav iebildumu? Deputāti neprasa balsojumu, kā es sapratu. Lūdzu, viena minūte ir jūsu rīcībā!

A.Rāviņš. Paldies. Zemes resursu efektīvākai izmantošanai jāveic šādi pasākumi: valsts atbalsta nodrošināšana meliorācijas sistēmu atjaunošanai un sakārtošanai un augsnes vides reakcijas optimizācijai, zemes nomas likumdošanas sakārtošana, zemes tirgus veicināšana un atbalstīšana, zemes īpašuma tiesību noformēšanas paātrināšana.

Finansu jautājumos galvenais ir saglabāt esošos nodokļu atvieglojumus lauksaimniecības produktu ražotājiem.

Latvijas neatkarības gados esam šajā ziņā nogājuši garu sapratnes ceļu. Sākumā runājām par lauksaimniecības attīstību, taču tagad esam nonākuši līdz sapratnei, ka nepieciešama lauku attīstība. Tā prasa saskaņotu dažādu nozaru darbu plānošanu un šo plānu realizēšanu. Ir arī izpratne, ka lauki var attīstīties, tikai sekmīgi attīstoties valsts tautsaimniecībai.

Ceru uz lietišķām debatēm šajā laukiem tik svarīgajā jautājumā, jo intelekts ir spēja stratēģiski domāt. Paldies!

Sēdes vadītājs. Godātie deputāti, pirms turpinām debates, ir jāizskata Saeimas Prezidija saņemtais 11 deputātu iesniegums. Ierosina turpmākajā Saeimas 15.jūnija sēdes daļā **noteikt runas laiku debatēm: 15 minūtes - pirmo reizi, 5 minūtes - otro reizi.** Tā kā tas paredzēts Saeimas kārtības rullī. Motivācija: lauku attīstība ir būtisks latviešu tautas pastāvēšanas pamatjautājums un tādēļ ir apspriežams konceptuāli. Viens deputāts var par šo priekšlikumu runāt “par”, viens “pret”. Vai deputāti vēlas to darīt? Nevēlas. Tad mums ir jābalso. Lūdzu balsošanas režīmu. Deputātus lūdzu balsojot izteikt savu attieksmi pret 11 deputātu priekšlikumu noteikt šodien debatēm šādu laiku: 15 minūtes - pirmo reizi, 5 minūtes - otro reizi. (Starpsauciens: “Pareizi!”) Lūdzu balsošanas režīmu! Lai deputāti pauž savu attieksmi balsojot! Lūdzu rezultātu! “Par”-27, “pret” - 6, “atturas” - 17. Priekšlikums ir pieņemts.

Nākamajam vārds Jānim Gaigalam - Latvijas Republikas izglītības un zinātnes ministram. Lūdzu!

J.Gaigals (izglītības un zinātnes ministrs). Labdien, cienījamais Saeimas priekšsēdētāj, cienījamie deputāti! Šis būs īss līdzziņojums pēc premjerministra Guntara Krasta ziņojuma. Gribru informēt par to, kādas darbības

Izglītības un zinātnes ministrija ir paredzējusi veikt saistībā ar Latvijas lauku attīstības programmu. Ja mēs ieklausāmies nosaukumā - Latvijas lauku attīstības programma -, tad, iespējams, no izglītotāja viedokļa, literatūras skolotāja viedokļa, tas skan nedaudz, nedaudz savādāk, jo ne jau par pļavām vai labības laukiem principā ir runa. Mēs runājam par visu to, kas notiek laukos, pēc būtības - par lauku reģionālās attīstības jautājumiem. Un līdz ar to izglītības jautājumiem jeb izglītības komponentam Latvijas lauku attīstības programmā būtu jābūt kā neatņemamai sastāvdaļai, izvērtējot un pieņemot jebkuras daudz maz lielas programmas lauku attīstībai. Šī nozīme, iespējams, ir nedaudz lielāka, nekā tas liekas no pirmā acu uzmetiena. Grūti iedomāties, ka, realizējot kādu lielu programmu, teiksim, jaunu uzņēmumu jeb ražošanas attīstību kādā lauku reģionā, un paredzot darba vietu skaita lielu pieaugumu šajā reģionā jeb lauku apvidū - grūti iedomāties, ka tas būtu iespējams bez izglītības tīkla, atbilstoša izglītības tīkla, nodrošinājuma. Ne tikai tāpēc, lai bērniem būtu iespējams iegūt kvalitatīvu izglītību. Pats galvenais ir nodrošināt, lai šajā reģionā strādājošajiem, šajā jaunajā uzņēmumā strādājošajiem būtu kur savus bērnus sūtīt skolā un lai viņi būtu ieinteresēti tur palikt un nebrauktu uz jaunu vietu strādāt un dzīvot, ja tur viņiem nebūs nodrošināta iespēja bērnus sūtīt pietiekami labā skolā un ja viņu bērniem nebūs nodrošināta iespēja pietiekami kvalitatīvi mācīties, un ja šī skola nebūs pietiekamā attālumā no šīs darbavietas. Ko dara Izglītības un zinātnes ministrija šajā sakarā? Darbība ir cieši saistīta ar projektu Pasaules bankas kredīta saņemšanai, un tas ir liels un apjomīgs projekts (paredzēts pirmajā posmā saņemt 39 miljonus ASV dolāru, tātad, 25 miljonus latu), un šī apjomīgā projekta ietvaros ir 3 pamatsadaļas - tā ir iestāžu tīkla optimizācija, kvalitātes komponents un šīs sistēmas pārvalde. Iestāžu tīkla optimizācija šīnī gadījumā nav saistīta ar kādu skolu administratīvu slēgšanu vai kādu skolu pārvietošanu, vai kaut ko tamlīdzīgu. Šis projekts ir orientēts uz mācību iestāžu un pašvaldību brīvprātīgu pieteikšanos piedalīties šajā projektā. Tātad viņu izstrādātajiem projektiem un šo projektu kvalitātei būs izšķirošā loma, piešķirot vai nepiešķirot šo kredītu konkrētai mācību iestādei vai mācību iestāžu grupai.

Par kvalitāti un par pārvaldes sistēmu es runāšu mazāk un nepieskaršos šiem jautājumiem. Viens būtisks aspekts ir tas, ka, es ļoti ceru, jau rudenī mēs būsīm kvalitatīvi pavisinājušies uz priekšu: pašreiz Matemātikas un informātikas institūtā tiek gatavota programma, lai varētu prognozēt reģionālo mācību iestāžu tīklu attīstību. Tas ir saistīts ar šī Pasaules Bankas projekta ietvaros veikto mācību iestāžu apsekojumu, ko veica par Pasaules Bankas piešķirtā neatmaksājamā kredīta līdzekļiem. Un tas ir saistīts ar to, lai vietu skaitu skolā varētu prognozēt saistībā ar demogrāfisko situāciju, mācību iestāžu tehnisko stāvokli, mācībspēku nodrošinājumu, finansējumu un visu pārējo.

Nobeigumā es gribu teikt, ka Izglītības un zinātnes ministrija ir gatava ļoti cieši sadarboties ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju. Mēs zinām, ka Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas speciālisti ļoti profesionāli, ļoti augstā profesionālā līmenī, strādā arī pie šiem jautājumiem, kas saistīti ar izglītību. Un savukārt es gribētu izteikt vēlējumu, lai, izvērtējot lielus projektus, liela apjoma projektus - lauku attīstības programmas -, kā obligāta sastāvdaļa tiktu ņemti vērā šie izglītības jautājumi. Lai tādējādi mēs paredzētu izglītības iestādēm attiecīgu nodrošinājumu attiecīgajā reģionā vai attiecīgajā apvidū, lai šis projekts kopumā pēc tam būtu rezultatīvs un efektīvs.

Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Ministri savu viedokli ir debatēs pauduši, tagad kārta deputātiem. Deputāts Kārlis Čerāns - no frakcijas "Latvijai" - paudīs frakcijas "Latvijai" viedokli par šo jautājumu. Lūdzu!

K.Čerāns (frakcija "Latvijai").

Augsti godātie deputāti! Lauku attīstība ir viens no pašiem būtiskākajiem latviešu nācijas pastāvēšanas pamatjautājumiem, un tāpēc ir ļoti pareizi, ka mēs šo jautājumu šobrīd skatām tomēr konceptuālā līmenī. Lauku attīstības nozīmi ir svarīgi apzināties gan tam latvietim, kas vēl joprojām dzīvo laukos, gan arī tam, kurš jau pārnācis dzīvot uz pilsētu. Jo no laukiem ļoti lielā mērā nākam mēs visi. Vismaz mūsu pamatvērtību un tautas identitātes izpratnē. Tas ir zemnieciskais pamatīgums. Lai ko arī mēs nedarītu un kur arī mēs nebūtu, tas raksturo latvieti pozitīvā nozīmē vēl šodien. Zemnieka saikne ar dabu, viņa sevišķā atkarība no tās un arī viņa īpašā attieksme pret Dievu ir tā, kas ir ļāvusi mūsu tautai vēl nostāvēt ar abām kājām uz zemes, vēl sajust pamatu savai pastāvēšanai, vēl šodien mēs to varam.

Bet kas notiek un notiks ar Latvijas laukiem? Kāda ir to perspektīva? Šim jautājumam kā trauksmes zvanam būtu jāzvina ikviena latvieša apziņā gan šodien, gan arī rudenī, dodoties vēlē 7. Saeimu. Jautājums par to, kas notiks ar Latvijas laukiem, ir jautājums par to, kas notiks ar mūsu tautu nākotnē. Ja nespēsīm nosargāt Latvijas laukus šodien, vēl pēc četriem gadiem atjaunot sagrauto būs daudz, daudz grūtāk.

Kādas ir šobrīd tautas pastāvēšanai bīstamās tendences Latvijas laukos? Šīs tendences var saukt vienā vārdā - "centralizācija". Pirmā bīstamā tendence ir nemitīgi progresējošā lauku skolu un slimnīcu centralizācijas tendence. Atsevišķu politisku darboņu vīzijās šī tendence sasniedz pat absurdu - tikai līdz piecām reģionālām slimnīcām Latvijā... Ne uz ko citu jau patiesībā neved valdības iecerētā un īstenotā medicīnas iestāžu reforma. Un kas notiks ar cilvēkiem? Kā cilvēki saņems medicīniskos pakalpojumus? Acīmredzot neviens valdībā nav par to nopietni padomājis un iedziļinājies šajā jautājumā. Arī attiecībā uz skolām ir tāpat: atbalsts tiek solīts tikai lielākajām skolām. Un man gribas pajautāt gan visiem šādiem darboņiem, kas šodien nāk un grib runāt it kā tautas vārdā, un tāpat arī visai līdzšinējai politiskajai elitei - kas notiks ar lauku ciemata vai pagasta kultūrvīdi, ja no tās tiks izņemta skola? Ir saprotams, tas kaut ko maksā - uzturēt nelielu lauku skolu, bet tā ir cena, kas mums ir jāmaksā par to, ka mēs esam latvieši un ka mēs gribam tādi palikt. Un šī cena tik briesmīgi liela.

Otrā bīstamā tendence. Tā ir kabineta sienās sacerētā administratīvi teritoriālā reforma, ko bez jebkāda reāla ekonomiskā pamata mēģina tautai uzspiest. Esam nonākuši jau tiktāl, ka likumprojekts par administratīvi teritoriālo reformu Saeimā gaida pirmo lasījumu. Kāda ir šīs reformas būtība? Latvijā pastāv zināmā mērā vēsturiskais iedalījums pagastos. Tagad ir paredzēts tā vietā izveidot tā saucamos lielpagastus, kuros katrā būs ne mazāk kā 4000 iedzīvotāju un kuri vietām var aptvert milzīgas ģeogrāfiskas teritorijas.

Likumprojekts, kurš ir Saeimā, iet vēl tālāk. Tas piedāvā vispār atteikties no pagasta kā Latvijas ģeogrāfiskā iedalījuma mazākās administratīvās vienības un turpmāk pagastus nosaukt par novadiem. Bet, veicot šādus radikālus pārkārtojumus, neviens pat nemēģina atbildēt uz tādu būtisku jautājumu - kas notiks ar dzīves vīdi tajās lauku apdzīvotajās vietās, no kurām tiks izņemts arī administratīvais centrs un - pavisam tuvā perspektīvā - arī skola? Vēsturiskā pieredze, savulaik notikusī kolhozu apvienošanās, labi rāda to, kas ar šo dzīves vīdi notiks. Neviens necenšas atbildēt uz jautājumu, kā cilvēks varēs nokļūt uz sev tuvāko administratīvo centru, kad viņam būs tāda nepieciešamība. Nav izslēgts, ka lielpagasta jeb novada centrs varētu atrasties pat daudzu desmitu kilometru attālumā no cilvēka dzīvesvietas. Turklāt problēmas rodas arī no tehniskā viedokļa. Kas maksās cilvēkiem par īpašuma pārformēšanu dažādos reģistros, piemēram, zemesgrāmatās, kā arī citur? Neviens nemēģina risināt tādus jautājumus. Bet ir jau skaidrs - tos ir paredzēts uzkraut uz cilvēku pleciem.

Šeit mēs atkal redzam centralizāciju, kas ir pilnīgi bezjēdzīga un absurda, un bīstama tautas pastāvēšanai nākotnē. Ir jāatceras, ka aiz jebkuriem pārkārtojumiem, aiz jebkurām reformām stāv reāls cilvēks un valstij ir jākalpo šim reālajam un konkrētajam cilvēkam, nevis jāizvirza kādi abstrakti mērķi, kuru sasniegšana kalpotu tikai ekonomiskā lielkapitāla grupu interesēm tādējādi, ka cilvēki spētu aizvien mazāk viņiem traucēt īstenot viņu varu.

Godātie deputāti! Nepārdomāta un uzspiesta administratīvi teritoriālās reformas realizācija nopietni apdraud Latvijas valsts un latviešu tautas pastāvēšanu nākotnē. Es saprotu to, ka daudzi cilvēki uz jautājumu: "Kā jūs vērtējat savas pašvaldības darbu?" atbildēs ar vārdu: "Negatīvi!" Tomēr ir arī vietas, kur šādā vērtējumā varbūt ir kaut neliels pašas pašvaldības ieguldījums. Tomēr ir ļoti svarīgi apzināties nemitīgo valsts īstenoto centralizācijas politiku, kas ir būtiski ierobežojusi pašvaldību kā institūciju tās rīcībā. Var jau pašvaldībai uzlikt vienu vai otru funkciju, bet, ja kopējais nodokļos nomaksātās naudas sadalījums ir tāds, kas neparedz pienācīgu daļu pašvaldībām, tad rezultāts principā nevar būt citāds, kāds tas ir šobrīd. Un pašvaldību sistemātisko ierobežošanas politiku nevar vērtēt citādi kā vien mērķtiecīgu genocīdu pret Latvijas demokrātisko iekārtu. Tie ir smagi vārdi, taču jāapzinās, ka tautas iznīcināšanas procesi, kuri notiek mūsu valstī, patiesībā arī ir ārkārtīgi smagi, un tas ne tuvu nav pats labākais - aizvērt acis un censties neredzēt dramatiskās tendences un draudošās briesmas.

Visbeidzot. Trešais centralizācijas bīstamības faktors ir zemnieku iznīcināšana un lauku saimniecību centralizācija. Sistemātiski un metodiski tiek īstenota politika, kas neļauj laukos veidoties turīgam un neatkarīgam vidusslānim. Godmaņa, Birkava, Gaiļa un Šķēles vadītās valdības bija lauksaimniecības attīstību lēmušas pilnīgai liberalizācijai, kas no lauku attīstības viedokļa ir pilnīgs absurds. Lai gan 1996. gadā rudenī opozīcijai - kustībai "Latvijai" izdevās panākt Lauksaimniecības likumā ierakstu, ka 3% no visa valsts ikgadējā budžeta ir novirzāmi kā subsīdijas lauksaimniecībai, tomēr vēl viss 1997. gads pagāja smagās cīņās par to, lai šis likuma pants tiktu pildīts. Tāpēc ir jāatgādina visiem tiem, kuri šodien gribētu uzdoties par zemnieku draugiem, ka Šķēles vadītā valdība šo likumu savas darbības laikā tā arī neizpildīja.

Taču 1998. gads lauku subsīdiju ziņā ir atnācis atkal ar jaunu absurdu. Šīs subsīdijas vairumam zemnieku nav pieejamas, jo tās atbalsta tikai lielsaimniekus. Un ir jāpasaka pilnīgi skaidri, ka šajā brīdī viskonkrētākā

atbildība jāuzņemas Latvijas Zemnieku savienībai, kas vistiešākajā veidā līdzdarbojas Latvijas laukus iznīcinošās lauksaimniecības politikas realizācijā. Tieši Latvijas Zemnieku savienība ir atbildīga par šobrīd spēcīgā esošo lauku subsīdiu nolikumu, jo tieši šīs partijas pārstāvis ir zemkopības ministrs.

Ir būtiski arī atklāti pateikt, kāpēc nav pareizi atbalstīt tikai lielsaimniecības. Tas ir tāpēc, ka šādā veidā tiek grauta Latvijas tradicionālā lauku apsaimniekošanas vide. Mazais un vidējais zemnieks, kas citādi vēl būtu dzīvotspējīgs, tiek nostādīts neizdevīgākā situācijā pret blakus esošo iekšzemes konkurentu, tas ir, pret lielsaimnieku, lai gan mazie un vidējie zemnieki - tas ir lauku stabilitātes faktors. Lielražotājs, kas ir specializējies viena vai dažu produkcijas veidu ražošanā un savu ražošanu sakoncentrējis vienā vietā, ir viegli ietekmējams vai pat iznīcināms gan ar ekonomiskām metodēm, gan ar dažādām diversijām. Arī viņš nav aizsargāts pret dažādu slimību izplatību viņa ražotnēs, bet jebkurā no šīm situācijām mazais un vidējais zemnieks spēj piedāvāt daudz lielāku pretestību un elastību. Bez tam ir jāņem vērā arī tas, ka lielsaimnieki bieži vien ir tie, kurus tauta zina un pazīst kā "sarkanos baronus".

Ļoti svarīgi ir arī nepiemirst un īstenot lauku sociālās vides attīstību. Mazais zemnieks savā ģimenes saimniecībā šobrīd, kaut arī ar grūtībām, tomēr spēj apgādāt pats sevi un ģimeni, taču, nu mēs viņu aizdzenam prom no viņa zemnieka saimniecības, tad ir jautājums: kas notiks ar šo saimniecību, kas notiks ar šo zemi un kas notiks arī ar šo cilvēku? Uz šiem jautājumiem neviens no valdības atbildēt nav spējīgs un acīmredzot arī nevēlas.

Un visaugstākajā mērā ir ciniski apgalvojumi par to, ka tuvākajos gados 130-140 tūkstošiem zemnieku būs jāsameklē sev cita nodarbošanās un arī cita dzīvesvieta. Vai šiem cilvēkiem būtu atkal jābrauc uz Brazīlijas mūžamežiem? Neko citu reālu vietā šiem cilvēkiem līdz šim neviens nav spējis piedāvāt.

Ja mēs paskatāmies mūsu Lauksaimniecības likumu, kuru šeit Gorbunova kungs nosauca par valsts lauksaimniecības politikas pamatu, tad man ir jautājums: vai šis ir valsts lauksaimniecības politikas pamats, ja šis likums netiek pildīts?

Un te ir viens ļoti konkrēts punkts - zemniekiem ļoti būtisks punkts. Tas ir jautājums par zemnieku saimniecību izmantoto resursu un saražotās produkcijas tarifu un cenu paritāti. Tātad tas ir pasacīts šā likuma 10. pantā. Tie ir ļoti skaisti vārdi, bet kā jums, godātie kungi, ir ar reālajiem darbiem?

Un vēl. Es dzirdēju Gorbunova kunga runā ļoti zīmīgu teikumu, ka, lūk, šī lauku attīstības programma esot pirmais mēģinājums ministru horizontālai sadarbībai. Godātie kolēģi! Ko tas nozīmē? Ja līdz šim ministrijas vispār nemaz nav mēģinājušas savā starpā sadarboties, lai īstenotu valsts politiku, tad jājautā: kādā valstī mēs vispār dzīvojam? Vai tādā valstī, kas ir orientēta uz cilvēkiem, vai tādā valstī, kurā pastāv kaut kādas ministrijas, kaut kādas ministriju intereses? Absolūti nav skaidrs, kas šeit notiek, kā vispār šāda valsts var funkcionēt...

Godātie kolēģi! Šāds ir šīs problēmas izvirzījums, tādas ir šīs pamatproblēmas, kuras man bija iespēja tikai ieskicēt, un šis valdības dokuments, kas ir nosaukts par Latvijas lauku attīstības programmu, šīs problēmas nerisina. Un patiesībā tas arī nevar risināt šīs problēmas, jo tas ir šīs valdības un šīs politiskās elites dokuments. Un šī valdība un šī politiskā elite, ieskaitot arī Andri Šķēli un "Saimnieka" partiju, ir ieinteresēta centralizācijas politikas īstenošanā. Lai arī ko viņi apgalvotu vārdos, viņu darbi to ir atklājuši, un 7. Saeimas vēlēšanas būs nopietns politiskās izvēles laiks, vai notiks centralizācijas politikas turpināšana un tās īstenošana vēl dramatiskākā veidā, nekā bijis līdz šim, vai arī saglabāsim alternatīvu politiku un attīstīsim lauku infrastruktūru, lauku ražošanas vidi un dosim iespēju tai arī uzplaukt. Katram ir jāapzinās šodienas smagās tendences - gan lauku skolu un slimnīcu centralizācija, gan arī administratīvi teritoriālā reforma, kas ir sasteigta un nepārdomāta, gan arī zemnieku saimniecību centralizācija. Tas viss ir skaidri jāapzinās un jānovērtē šī bīstamība un jāpasaka savs viedoklis par to.

Taču, lai arī cik smagas būtu šodienas tendences, šī cīņa vēl nav zaudēta, jo ir spēki, kas var stāties pretī centralizācijas politikai, un Tautas kustība "Latvijai" to darīs. Paldies.

Sēdi vada Latvijas Republikas 6. Saeimas priekšsēdētāja biedrs

Andris Ameriks.

Sēdes vadītājs. Debates turpināsim pēc pārtraukuma. Lūdzu reģistrācijas režīmu! Deputātus lūdzu reģistrēties ar identifikācijas kartēm. Ir vairāki paziņojumi, par kuriem pēc šīs reģistrācijas, kamēr tiks gatavoti rezultāti, es došu vārdu...

Bet tagad deputātus lūdzu reģistrēties. Saeimas sekretāra biedru Māri Rudzīti es lūgšu nolasīt reģistrācijas rezultātus, kad tie būs izdrukāti.

Vārds paziņojumam Edgaram Bānam - Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcijas deputātam - par komisijas sēdi. Lūdzu!

E.Bāns (Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcija).

Godātie deputāti! Lūdzu Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas, kā arī Lauksaimniecības un mežsaimniecības apakškomisijas deputātus pulcēties Sarkanajā zālē uz sēdi. Vienlaicīgi lūdzu visus deputātus, kam interesē šis jautājums, piedalīties, kā arī ministrus, kas pie šā jautājuma ir strādājuši un vēlas... Mēs apspriedīsim lēmuma projektu.

Sēdes vadītājs. Vēl ir divi ļoti svarīgi paziņojumi, godātie deputāti!

Pirmais. Sveicam Jāni Lagzdiņu, kuram šodien paliek 46 gadi! (Aplausi.)

Un sveicam Aleksandru Golubovu, kuram šodien paliek 39 gadi! (Aplausi.)

Tagad vārds Mārim Rudzītim reģistrācijas rezultātu nolasīšanai. Godātie deputāti, es lūdzu uzmanību, lai nebūtu pārpratumu pēc tam, ka kāds no jums nav sevi piefiksējis zālē. Lūdzu!

M.Rudzītis (6. Saeimas sekretāra biedrs).

Cienījamie deputāti! Nav reģistrējušies:

Jānis Urbanovičs,

Jānis Jurkāns,

Jānis Kalviņš,

Andrejs Krastiņš,

Aleksandrs Kiršteins,

Māris Grīnblats,

Jānis Straume,

Aleksandrs Pētersons,

Guntars Grīnblats,

Andris Tomašūns,

Ruta Marjaša,

Kristiāna Lībane,

Kārlis Leiškalns,

Edvīns Inkēns,

Jānis Bunkšs,

Inese Birzniece,

Dzintars Ābiķis,
Pēteris Apinis,
Ēriks Zunda,
Leonards Tenis,
Jānis Rāzna,
Ludmila Kuprijanova,
Ernests Jurkāns,
Ojārs Grinbergs,
Gunta Gannusa,
Alfreds Čepānis,
Viesturs Boka,
Edgars Bāns,
Andris Saulītis,
Jānis Strods,
Andris Rubins,
Gundars Valdmanis,
Elmārs Zelgalvis,
Jānis Kazāks,
Imants Liepa,
Ervids Grinovskis,
Jānis Rubulis,
Māris Vītols,
Pauls Putniņš,
Viesturs Gredzens,
Anta Rugāte,
Roberts Zīle.

Paldies. (Starpšaucieni: “Balsošanas mašīna nav kārtībā!”)

Sēdes vadītājs. Pārtraukums līdz pulksten 11.00.

(Pārtraukums)

Sēdi vada Latvijas Republikas 6.Saeimas priekšsēdētāja biedrs

Jānis Straume.

Sēdes vadītājs. Godātie kolēģi! Turpināsim sēdi! Vārds debatēs Jānim Mauliņam - frakcija "Latvijai".

J.Mauliņš (frakcija "Latvijai").

Godātā Saeima! Es priecājos, ka šobrīd zālē ir tikai 21 cilvēks. Patiešām šo tukšplāpu saietā nav nekādas vajadzības te sēdēt klāt, labāk paklausīties to pa radio, katram sēžot savā frakcijā. Tomēr jautājums ir ļoti nopietns, lai gan tas ir pārvērsts par nenopietnu. Jautājums ir nopietns tāpēc, ka Tautas kustība "Latvijai" jau ilgu laiku ir prasījusi Saeimai piešķirt līdzekļus kārtīgas lauksaimniecības un lauku attīstības programmas izveidošanai. Jūs, kolēģi, kuri esat klāt, droši vien arī piedalījāties šādas prasības noraidīšanā, pie tam pavīdēja smīns, ka tā esot atkal tā pati komunistiskā plānošana.

Šodien mēs dzirdējam Gorbunova kungu atkārtotam vārdu "plānošana", un jāsaka, man radās cieņa pret viņu, ka viņš atsevišķus vārdus nepadara par izsmiekla objektiem vai par nepieņemamiem, ka tagad "plānošanas" vietā lieto "programma"... tā tad plāna vietā. Bet tas ir tā - ievadam.

Varu teikt tā, ka, paskatoties šo lauku attīstības programmu, kas tomēr ir programma, man radās gandrīz vai tāda sajūta, kā pirmo reizi ienākot Saeimā un izlasot Izglītības likumu šīs Saeimas sasaukuma sākumā. Toreiz man nevajadzēja neko vairāk darīt, kā nocītēt atsevišķas vietas no šā Izglītības likuma, lai jūs smietos. Taču tas nemaz nebija tā domāts, lai smietos, bet gan tādēļ, lai saprastu, cik absurds ir šā likuma veidojums. Šis likums, kā zināms, līdz šim vēl nav pieredzējis otro lasījumu. Tādā ziņā var teikt, ka arī šī programma nepiedzīvos neko vairāk, jo tai ir tikai priekšvēlēšanu aģitatora loma.

Es jums šoreiz nelasīšu šo programmu, kurā arī būtu pietiekoši smieklīgas vietas, tikai atkārtosu dažus vārdus, kas te ir lietoti: nodrošināt, palielināt, realizēt, sasniegt... Citā vietā: veicināšana, attīstīšana, pilnveidošana, definēšana utt. Un tā tas ir nepārtraukti - definē, pilnveido un sasniedz, taču nav neviena konkrēta skaitļa, neviena konkrēta mehānisma, kā tad tas tiks darīts. Nav atbildēts uz vienkāršiem jautājumiem, kā tas tiks darīts, kas to darīs, cik tas izmaksās un no kurienes tie līdzekļi tiks ņemti. Viss ir tikai plāpūdēns līmenī.

Tajā pašā laikā šajā programmā ir apmēram viena piektdaļa gluži saprātīgu iestrāžu, tā varētu teikt, ja vien tās nebūtu applūdinātas ar to "ūdeni". Es gribu teikt tā, ka es neesmu lauksaimniecības speciālists un lauku jautājumu speciālists, uzzinu par to tik daudz, cik es braucu un cik esmu laukos dzīvojis, taču tajā pašā laikā es šajā programmā neatradu nevienu vietu, kas man būtu bijusi jaunatklājums, ko es nebūtu zinājis un ko nebūtu apcerējusi mūsu prese, ka tas tā jādara. Atkārtot to, ko prese jau ir pateikusi, - tas taču nav šādas programmas sastādītāju uzdevums, un, ja mēs to paceļam valdības līmenī, tad neko vairāk par izsmieklu mēs no sabiedrības nesaņemsim.

Mēs zinām, ka jau desmit gadus Latvijas lauki pāriet uz privāto saimniekošanu, - es te ieskaitu arī Breša laika zemniekus -, tā tad tas notiek desmit gadus, bet tagad mēs pēkšņi esam attapušies, ka kaut kas ir jādara, ka kaut kāda programma ir jāstāda. Pēc kādiem dokumentiem tad mēs esam strādājuši? Un tad vēl "veicināt" un "pilnveidot"...

Es konkrēti gribu skart tikai, piemēram, atsevišķas vietas, un tas ir lauku tūrisms. Un atkal. Te principā it kā ir ievērots pareizais plānošanas princips, mērķis, ceļš uz to un tas, ar ko sākt. Šī elementārā puse šoreiz, paldies Dievam, ir ievērota, bet tajā pašā laikā nav nekādas konkrēto darbu uzrādes. Bez tam ir tā, ka no subsīdijām 10% dos kursu organizēšanai un cilvēku izglītošanai, kā vajag uzturēt lauku tūristus. Nu, neticami! Vai tad tiešām 10% aizies kursu rīkošanai? Kāpēc šādi kursi jāriko? Kāpēc nevarētu izdot mazu brošūriņu, kurā viss būtu paskaidrots atbilstoši Eiropas līmenim. Gan gribu piebilst, ka ne jau Eiropas līmeni te meklēs tie cilvēki, kuri brauks šeit atpūsties. Viņi gan meklēs kaut ko pilnīgi pretēju Eiropas komfortam. Protams, elementārais ir vajadzīgs, bet viņi meklēs te dabu, kas Eiropā ir ļoti grūti sastopama. Kāpēc atkal būtu vajadzīga tāda piemērošanās Eiropas standartam? Nesaprotami!

Nupat izsniegtajā lauksaimniecības gada ziņojumā (1998.gada jūnijs) 60.lappusē ir tabula, kas parāda jaunu šķirņu lopu iepirkšanu vai veidošanu. Taču mēs aizmirstam vienu lietu: ja reiz ir Vides aizsardzības un citu jautājumu ministrijas, tad tām ir jā rūpējas, lai nebūtu tādas aplamības, lai nenāktu mums iekšā Eiropas gaļa, kura būtībā ir ļoti negaršīga, neveselīga un rada hormonu sistēmas saslimšanas, kuras mēs pat īsti nepamanām. Tajā pašā laikā mums te būtu no vecās šķirnes veidojami lieliski gaļas lopi, kas būtu daudz patīkamāki arī Eiropas pircējiem... kā īpaša niša. Tā gaļa būtu garšīgāka, bet nekas tāds te nav redzams. Te ir plānots kaut kā pilnīgi... Es nezinu, kā tas ir plānots... un ne jau aizsargājot cilvēku vai vidi. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai varbūt būtu jādomā par Latvijas nepiesārņošanu taisni šādā aspektā.

Te gribētos teikt tā: tas droši vien bija pilnīgi vienaldzīgi tiem cilvēkiem, kuri sastādījuši šo Latvijas karti, jo katrai Latvijas vietai ir savas problēmas. Vai viņi zina, ka Kārsavas rajonā būtībā ir tikai viena ražotne īsti nopietna? Par to vajadzēja konkrēti pateikt kaut ko, ja tā ir programma. Vajadzēja uzrādīt konkrēti, kurā vietā, kas un kā jādara.

Jūs teiksiet tā: tādā vispārējā programmā nevar konkrētību dabūt, jo tur ir vispārīgie principi uzņemti! Šie principi visiem ir zināmi! Visi gaidīja no programmas konkrēto īstenošanas sviru uzskaiti, konkrēto vietu uzskaiti, kur kaut kas ir vajadzīgs, un tā tālāk. Kāpēc, piemēram, profesors Grinovskis var tā uzrakstīt vispārīgu problēmu, kuru visi uztver kā kaut ko konkrētu un skaidru? Un kāpēc te netika pieaicināts Grinovskis? Viņš kaut vai varbūt pateiktu, ka nedrīkst tādu frāžu savārstījumu dot Saeimai kā valdības dokumentu.

Premjers nupat no rīta teica, ka nekad Latvija laukiem nevarēs dot tādas subsīdijas kā Eiropas valstīs. Mēs pirms kāda gada dzirdējām, ka, piemērojoties Eiropai, mums vispār subsīdijas lauksaimniekiem jāņem nost. Nu galu galā, kas tas ir? Kurš melo? Kāpēc tāda nesaskaņa? Tas tikai rāda līmeni, cik labi mums ir informēta valdība. Viena valdība saka tā, otra - tā, pie tam pamatjautājumā. Es saskatu, ka subsīdijas ir pamatjautājums lauksaimniecībā, taču, ja pamatjautājumā vienreiz saka tā, bet otrreiz pilnīgi pretēji, tad kaut kas nav kārtībā ar mūsu valsts varu. Un galu galā kāds man ir pamats tad ticēt, ka tas, kas te ir uzrakstīts, balstās uz kaut kādas nopietnības pamata? Tomēr tajā pašā laikā man jāsaka, ka mēs balsosim par šīs pirmās iestrādes atbalstīšanu, jo tajā, kā jau teicu, viena piektā daļa tomēr ir daudz maz derīga. Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Gundars Valdmanis - pie frakcijām nepiederošs deputāts.

G.Valdmanis (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Prezidij! Sadarbības padome! Viņas pakalpiņi! Tauta! Šinī momentā, kad mēs runājam par tautai svarīgu koncepciju, Saeimas sēdē sēž seši bijušie "vienībnieki" un 24 citi. 30% no Saeimas deputātiem piedalās šinī tautai ļoti svarīgajā sēdē. 1992.gadā ap šo laiku mani dižais Ojārs Blumbergs uzaicināja uz savu biroju kopā ar vienu angļiski runājošu liecinieku, lai paskaidrotu, kāpēc mūsu attiecības tik ātri "atšālējušās". Es savulaik ticēju, ka es viņam palīdzēšu Latvijas ekonomiku ātri sakārtot, un nekas nebija gājis uz priekšu. Un tad es nolēmu braukt uz Latviju palīdzēt uz vietas, un Ojārs Blumbergs mani divas nedēļas ignorēja. Tagad Ojārs angļu valodā skaidroja, ka viņam 65 cilvēki pilnu laiku strādā, lai izlemtu, kā vislabāk Latvijas ekonomiku graut. Viņam ir arī papildu komanda, ko viņš sauc par "burbuļpūtējiem", 22 cilvēku sastāvā, kuri pūš gudrus "burbuļus" tautai. Es iefiltrējos "burbuļpūtējos", es tur piedalījos un skatījos, kā mēs gudri spriedelējam, ka ir tāda un tāda problēma, kuru vajadzētu tā un tā analizēt; ka vajadzētu konsultācijas, vajadzētu studijas, vajadzētu apskatīt, ko dara citās zemēs, vajadzētu uzrakstīt projektu plānus, vajadzētu uztaisīt vēl kaut ko, un es bieži viņiem prasīju: "Puiši, cik ilgs laiks būs vajadzīgs šim projektam?" "O, septiņi astoņi gadi!" Viņi šos "burbuļus" deva Jānim Vaivadam, un tā it kā tika izstrādātas kaut kādas ekonomiskās koncepcijas tautai.

Šodien pie mums atnāca premjers Krasts, atnāca slavenais Anatolijs Gorbunovs un mums "pūta burbuļus". Kā Jānis Mauliņš jau teica, veselu lērumu tukšu vārdu sarunāja. Es domāju, tos vārdus būtu varējuši ielikt kādā cementa maisītājā un ņemt ārā pēc kārtas: problēmu analīze, rīcības mehānismi, konsultācijas, konferences, konsultanti, iestrādes, attiecības, reformas, rīcības programmas, mehānismi, dzīves realitātes, projekti, mērķtiecība, efektivitāte, studijas, plānošanas priekšnoteikumi, mērķdotācijas... Burbuļi! Un tie 65 cilvēki mūsu tautas ekonomiku ir jau tā sagrāvuši, ka lielākajai daļai tautas nav ko ēst. Bet mums "pūš burbuļus".

Vakar pie Brīvības pieminekļa divi pirmie "Tēvzemei un Brīvībai" runātāji runāja par tieši to lēmuma projektu, ko "Tālavas taurētājs" kopīgi ar vienīgo "tēvzemieti", kas ir turējis savu vārdu, un kopīgi arī ar opozīcijas deputātiem iesniedza aprīlī Saeimai. Neviens cits "tēvzemietis" to dokumentu neparakstīja. Viņi vēl to vilcināja no aprīļa līdz pat šai dienai.

Sēdes vadītājs. Valdmaņa kungs, lūdzu, runājiet par lietu!

G.Valdmanis. Es runāju par mūsu meliem un bezdarbību un par to, ka nesaskan mūsu vārdi ar mūsu darbiem. Putas un maldi! Miļie kungi, nekā laba nav tajā, ko mums stāsta Krasta kungs un Gorbunova kungs, Rāviņa kungs un citi runātāji. Tad, kad gribēja laukus graut, tas bija ļoti viegli: "Hei, kolhozi ātri jālikvidē, kredītprocentiem mēnesī jābūt 10% vai pat vēl lielākiem!" Šķēles kungs izkārtoja, ka neviens latviešu zemnieks nedabūja samaksu par savu produkciju. Viņš paņēma pārstrādes uzņēmumus un izveidoja monopolu, un latviešu lauksaimnieki gandrīz neko nedabūja par savu produkciju. Viņš kopā ar mūsu godājamo Kiršteina kungu runāja par to, ka mums vajag tūlīt, vēl pirms 1997.gada janvāra, lauksaimniecības preču brīvo tirgu Baltijas valstīs, lai

mēs tiktu Eiropā. Un, kad “Tālavas taurētājs” aicināja: “Miervaldi, mosties!”, - tad viņš kļuva par Latvijas vislielāko muļķi. It kā to brīvo tirgu tad vajadzēja tūlīt. Kur ir Eiropas Savienība? Tālu, tālu prom. Bet kur ir posts mūsu laukiem? Tuvu, tuvo, ļoti tuvo. Taču tas it kā augsti godājamais pirmais sekretārs, kas tik daudz cīnījies Latvijas labā, draudēdams cilvēkiem pat ar nāvi par neatkarības pieprasīšanu, tagad mums stāsta, ka mums vēl vajag studēt un domāt, kā rīkoties lauku labā. Tāda vilcināšanās būtu kļūda. Atved uz šejieni vēl savus pakļautos, kas mums stāsta, ka lauku kultūra un vide ir jāsargā. Bet mēs tās iznīcinām. Mēs to zinām. Laukiem atņem transportlīdzekļus un satiksmes iespējas, skolas laukos slēdz, slimnīcas laukos slēdz, pašvaldībām nav naudas. Ar vārdiem mēs darām visu labu, bet ar darbiem darām visu ļaunu. Mēs esam bagāta valsts vēl šodien. Dievs nevienam citam nav devis tādus tranzīta ceļus, tie varētu mums tik lielu peļņu dot! Visos laikos mūsu zeme ir bijusi ražīga un mūsu tauta ir spējusi dzīvot - un labi dzīvot! - no tās zemes. Un tikai šodien - kaut kāds brīnums! - mēs to nespējam. Ojāra Blumberga 65 cilvēki ir smagi iestrādājušies mūsu ekonomikā. Un jūs redzat - “burbuļpūtēji”, kas šeit it kā tēlo valstsvīrus, atnāk un “pūš burbuļus”. Stāsta mums, ka mēs nevaram atļauties maksāt Eiropas Savienības līmeņa dotācijas. Atvainojiet, mēs nevaram neatļauties tās maksāt! Jo Eiropa itin neko nezaudē ar to, ka viņa dotē savus lauksaimniecības produktus par 70 procentiem, jo tas nāk tūlīt atpakaļ valsts budžetā. Tas, ko mēs nevaram atļauties, ir ēst citu cilvēku ražotu pārtiku un nestrādāt. To ikkatrs muļķis un idiots zina. Tikai dažiem pirmajiem sekretāriem tas nav jāzina. Viņiem ir partijas skolās iemācīts, ka viņiem ir jāzina tikai savi mērķi un par to jānoklusē. Un mērķis šodien ir latviešu tautas iznīcināšana. Viņi mums stāsta, ka mūsu laukiem jāiztiek bez dotācijām. Gan jau mūsu lauksaimnieki spēsot konkurēt pasaulē. Kā viņi to spēs bez 70 procentu dotācijas, ko dabū eiropietis tanī pašā tirgū? Cik daudz laika vajadzēja, lai ar steidzamību uzliktu lauksaimniekiem zemes nodokli? Cik daudz laika vajadzēja, lai uzliktu lauksaimniekiem transportlīdzekļu obligāto civilapdrošināšanu? Cik daudz laika vajadzēja, lai uzliktu lauksaimniekiem akcīzes nodokli attiecībā uz benzīnu un citām lietām? Cik daudz debašu Saeimā vajadzēja, lai atņemtu lauku rajoniem dzelzceļa pakalpojumus?

Un tagad atnāk pie mums un lielās: “Mēs atjaunosim lauku ceļus! Izdosim 12 miljonus latu gadā, lai atjaunotu lauku ceļus.” Taču 98% no izdevumiem nāk atpakaļ valsts budžetā. Ja Gorbunova kungs būtu runājis par 600 miljoniem lauku ceļu attīstības programmai, kura tagad izmaksās budžetam tikai 12 miljonus, tad varētu to saprast.

Atnāk pie mums Šķēle un Kreituss ar bezdeficīta budžetu, bet īstenībā nav bezdeficīta budžeta. Ir 35% pārpildījums ienākumos, un mēs būtu varējuši katram latvietim, katram budžeta postenim izdot divas reizes vairāk, jo 70% no tās naudas, ko mēs būtu izdevuši vairāk, būtu nākuši atpakaļ budžetā, un tad mums būtu bijis bezdeficīta budžets. Un tad tas bērns, kas pašreiz nevar iet skolā tāpēc, ka viņam tā valsts palīdzība ir tāda, ka viņš nevar nopirkt to grāmatu vai tās drēbes, vai to ēdienu, tā ka viņam ir kauns iet skolā, - tas bērns tad nebūtu iznīcināts, viņam vēl būtu dzīves spēja. Un tad arī tai māmuļai, kas staigā uz Čaka ielas, lai varētu savam bērnam dot ēst, nebūtu tas jādara.

Bet godājamie pirmie sekretāri sēž un mums “burbuļus pūš”! Mēs astoņus gadus esam viņu “pūstos burbuļus” ēduši. Tauta grib kaut ko īstu. Paldies Dievam, ka mēs visi Saeimā būsīm atlaisti ar 1.novembri. Un Dievs dod, ka arī lielākā daļa no ministrijas cilvēkiem tiks atlaisti ar 1.novembri! Ir iespēja, ka tauta atmodīsies un izvirzīs savus kandidātus tam vienam sarakstam, kurā ir vieta viņu kandidātiem, nevis kaut kādu finansistu kandidātiem. Nevis kaut kādu komunistu, čekas, partijas kandidātiem. Tautas kopa “Brīvība” ir tajā trijotnē (“Helsinki 86”, Tautas kopa “Brīvība”, Latvijas Atdzimšanas partija. - *Red.piez.*). Šajos sarakstos tiek iekļauti tikai tautas pārstāvji.

Ir cerība, ka tauta atsauksies. Vakar Doma baznīcā divi arhibīskapi man sniedza roku. Esam katrai baznīcai lūguši, lai palīdz mums izvirzīt tos kandidātus. Ikkatram kultūras namam Latvijā, ikkatrii sabiedriskajai organizācijai ir lūgts, lai viņi nāk palīgā izvirzīt tos kandidātus. Mums ir jāizvirza goda cilvēki, nevis tādi, kas savu godu pārdevuši, lai strādātu okupantu labā, un kas šodien mums dod putas un maldus aktīvas rīcības vietā. Tauta, saprotiet, ka jums ir tikai oktobrī iespēja nomainīt tos, kas šeit sēž! Jo mēs neviens nekam nederam. Mēs nespējam šo pūli iekustināt. Mēs ar Ozoliņu - mūsu ir par maz. Mēs esam divi. Kopā ar Tautas kustību “Latvijai” mēs esam tikai ducis.

Saeimas sievietēm, deputātēm, it kā vajadzētu būt žēlsirdīgām, rūpēties par bērniem. Es sēžu Saeimas Demogrāfijas apakškomisijā, klausos un dzirdu, ka arī tur tukši vārdi plūst: “Vai mēs tos 25 santīmus pabalstiem iedosim tagad vai vēlāk?” Kad es saku, ka mēs nevaram sākt ar Finanšu ministrijas noteiktajiem ierobežojumiem un ka mums ir jāskatās ar to, kas ir vajadzīgs, lai mūsu bērnus izaudzinātu, lai viņi vēlāk kļūtu par

ražīgiem, pelnīt spējīgiem, nodokļus maksāt spējīgiem pilsoņiem, tad man atbild: “Nē, tas ir aplami, mūsu Sadarbības padome to nepieļaus!”

Jūs, godātie kungi, ejat pie Brīvības pieminekļa un neizprotat, ka tauta par jums nīrgājas. Viņa saprot to spēli, viņa zina, kas jūs tādi esat. Rāviņa kungs, es jūsu vietā sen būtu no tās ministrijas aizgājis un tautai pateicis, ka viņi tur, ministrijā, nekā nespēj.

Gorbunova kungs, jūsu vietā es sen būtu nolūdzies par saviem grēkiem un aizgājis no valdības. Jūs, pirmie sekretāri, jums vajadzēja būt apmierinātiem ar to, ka tauta jūs netaisījās sodīt par to, kas notika okupācijas laikā. Bet tauta jūs sodīs par to, kas notiek tagad, it kā atjaunotās brīvības laikā. Putas un maldi, putas un maldi! Un nekas reāli neuzlabojas. Mums ir nauda, lai līdzekļus katram budžeta postenim dubultotu. Kur ir Zīles kungs? Kad viņš atnāks un mums pateiks, ka mēs tagad dotēsim laukus? Ka mēs garantēsim lauksaimniekam cenas? Bet nē! Pēc lielas “priekšspēles” atnāk no Jelgavas, bet atnes tikai dokumentu. Es domāju, ka profesors Grinovskis to papīru nelietotu pat mazmājiņā. Putas un maldi!

Es nāku pie tautas ar lūgumu: saprotiet, ja mēs to neizdarīsim tagad... ja mēs vēl četrus gadus neizmainīsim to, kas tagad notiek, tad mēs, vēl viena piektā daļa no vienas paaudzes, aiziesim postā! Ejiet pie saviem mācītājiem un prasiet, lai viņi jums dod svētību un palīdz izraudzīties tos kandidātus! Ejiet pie savām sabiedriskajām organizācijām! Ejiet uz saviem kultūras namiem! Ejiet pie saviem draugiem! Izvirziet tos kandidātus! Jo jums ir tā laime, ka šogad bez asinīm, bez dakšām, bez kaut kādas revolūcijas visi šeit mēs būsime atlaisti ar 1.novembri. Atrodiet mums prātīgus un labus atvietotājus. Lai Dievs ir ar jums! (Aplausi.)

Sēdes vadītājs. Jānis Ābele - frakcija “Latvijas ceļš”.

J.Ābele (frakcija “Latvijas ceļš”).

Godājamais priekšsēdētāj! Godājamais Prezidij! Godājamie kolēģi! Ir pagājuši tieši deviņi mēneši kopš iepriekšējās ārkārtas plenārsēdes par lauksaimniecības likuma izpildi, kura notika 1997.gada 10.septembrī. Šajā laikā ir dzimusi Latvijas lauku attīstības programma (nav svarīgi, vai tā ir labāka vai sliktāka, bet ir svarīgi, ka dzimusi), kurā lauku attīstības problēmas skatītas kopumā, nevis katra atsevišķi.

Šodien esam sanākuši raudzībā, kā teiktu senie latvieši, lai izvērtētu, ko ir dzemdējusi, tas ir, izstrādājusi Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija kopīgi ar Zemkopības ministriju un Ministru kabinetu. Šīs programmas realizācija lielā mērā ir atkarīga no mums - Saeimas deputātiem (protams, ne jau no tiem, kas uzstājās ar neproduktīvu visa nomelnošanu, tāpat graužošu kritiku, kā to darīja iepriekšējie runātāji, bet gan no tiem, kuru izteiktā kritika ir virzīta uz šīs programmas pilnveidošanu un uzlabošanu).

Tāpat šīs programmas realizācija ir atkarīga no attiecīgajām ministrijām, it sevišķi no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas un Zemkopības ministrijas, un no Ministru kabineta kopumā. Patīkami, ka beidzot esam izkāpuši no ļoti šauras izpratnes rāmjiem, kuros lauksaimniecību saprata kā tradicionālu ražošanu ar lopkopības un zemkopības dominantu. Esam sākuši (vajadzēja gan agrāk) uz lauksaimniecību skatīties daudz plašākā izpratnē, kur tradicionālā lauksaimniecība ir tikai lauku saimniecības struktūrdaļa. Lauki ir dzīves un relaksācijas telpa ar noteiktām ētiskām un estētiskām vērtībām. Tie ir nācijas saglabāšanas un attīstības vieta. Šajā aspektā ļoti svarīga ir netradicionālā lauksaimniecība. Ne jau dažreiz sludinātās strausu fermas, bet gan Latvijas klimatiskajiem apstākļiem piemērotas ražotnes. Tā ir ekoloģiski tīras lauksaimnieciskas produkcijas, dažādu Latvijas apstākļiem piemērotu eksotisku kultūru un dzīvnieku, dzērveņu, ārstniecības augu, sēņu, vēžu un daudz kā cita audzēšana.

Tikpat svarīga nozīme lauku attīstībā ir lauku tūrismam. Vēl pirms pieciem, sešiem gadiem atsevišķi profesori un viņu ietekmēti politiķi sludināja par bada iestāšanos Latvijā. Tieši šī bada sludināšana izraisīja būtisku lauksaimniecības ražošanas krīzi, no kuras mēs pēdējā laikā sākam iziet.

Ir ļoti patīkami, ka 1997.gadā spējām sevi nodrošināt ar pašražotu maizi, un 1998.gadā, iespējams, nodrošināsim sevi ar pašražotu cukuru. Valdībai tagad ir jārisina daudz jaunu problēmu. Jārisina jautājums, kā nodrošināt izaudzētās produkcijas uzpirkšanu un savlaicīgu samaksu zemniekiem par šo produkciju. Jāveido saražotās produkcijas eksporta filozofija un politika, kā arī jāpārtrauc tās produkcijas imports, ko spējams saražot paši. Zemnieki vēl arvien prasa, kad beidzot tiks sakārtota muiža un Latvijas tirgu nepārpļudinās dažāda veida kontrabanda ar visai apšaubāmu kvalitāti.

Svarīga nozīme lauku attīstībā ir jāierāda izglītībai, jo perspektīvā darba tirgū tiks pieprasīti izglītoti cilvēki. Lēni noris izglītības reforma, it sevišķi lauku skolu pārkārtošana, lai tās pēc satura un formas atbilstu laikmeta prasībām. Lai tur teorētiskās zināšanas tiktu apvienotas ar attiecīgu materiāli tehnisko bāzi praktisko iemaņu apguvei.

Problēmas ir ne tikai lauksaimniecības skolām, bet arī Latvijas Lauksaimniecības universitātei ar savu saimniecību - mācību un pētījumu saimniecību "Vecauce". Šobrīd mācību un pētījumu saimniecība "Vecauce" ir unikāls mācību un pētījumu centrs ar lielu reljefa un augšņu daudzveidību. Tā ir daudznozaru saimniecība, ideāla Latvijas lauksaimniecības, ne tikai studentu prakses vieta. Saimniecība apsaimnieko ap 2400 hektārus, no kuriem 1415 hektāri ir valsts zeme. No tās aptuveni 1000 hektāri ir izpirkti par valsts naudu. Ņemot vērā Latvijas Lauksaimniecības universitātes mācību saimniecības "Vecauce" ietekmi uz lauku attīstību, ir nepieciešams Latvijas lauku attīstības programmas realizācijas gaitā izstrādāt saimniecības "Vecauce" darbības nodrošināšanas mērķprogrammu, lai saimniecība saglabātu savu daudzprofilu raksturu un arī turpmāk varētu kalpot gan kā mācību, gan arī kā pētniecības bāze studentiem un arī zinātniskajiem spēkiem.

Izstrādājot lauksaimniecības subsīdiju projektu 1999.gadam, vairāk jā rūpējas, lai finansu resursi neaizplūstu uz Latvijas attīstītākajiem novadiem, bet tiktu vienmērīgi sadalīti pa visu Latviju. Varbūt jāizstrādā jauna lauksaimniecībai un laukiem atbilstoša subsīdiju filozofija un politika, kas būtu virzīta uz Latvijas perspektīvu 21.gadsimtā - uz Latviju kā attīstītu valsti un uz visu Latvijas nozaru mērķtiecīgu, vienmērīgu attīstību.

Paldies par uzmanību!

Sēdes vadītājs. Edgars Bāns - Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcija.

E.Bāns (Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcija).

Godātie deputāti! Es domāju, ka lauku ļaudis šodien var atzinīgi novērtēt to, kas ir padarīts, lai šo jautājumu izkustinātu, kā inženieri saka, no apakšējā "nāves punkta". Tālāk sekos tas darba cikls, kurā varēsim sākt domāt, kā darīt un ko darīt.

Novērtējot galīgi šo darbu, kas padarīts kopš pagājušā gada 10.septembra, galīgi nepareizi būtu sacīt, ka tas ir bijis tukšs darbs. Tā tas nav! Konceptija ir, konceptuāli jautājumi ir izvirzīti, un tas jau liek kaut ko secināt. Mēs varam secināt, kā darbs ir virzāms tālāk. Bez šaubām, nav izpildīts pagājušogad pieņemtais lēmums, kurš uzdeva izstrādāt pašreizējā stāvokļa novērtējumu, ilgtermiņa mērķus un uzdevumus... Kas attiecas uz problēmām, kuras ir ietvertas šajā attīstības programmā, metožu un līdzekļu kritisko sociālo un ekonomisko situāciju novērtšanai tajā nav - vai nu nav nemaz, vai arī tie ir skarti tikai virspusēji.

Tāpat šinī koncepcijā nav daudz tādu jautājumu kā Latvijas Hipotēku un zemes bankas budžeta līdzekļu sadalīšana, kā kreditēšanas mehānisma pilnveidošana, un tā tālāk, un tā tālāk. Tas jau ir jautājums, pie kā ir jāstrādā.

Gribu pateikt to, ka Zemkopības ministrijas izstrādātajā lauku attīstības koncepcijā šie jautājumi ir ietverti ļoti virspusēji, šo jautājumu risinājumi ir pilnveidojami... tie būtu vēl jāpilnveido un būtu jāpieliek klāt risinājuma mehānisms.

Kāda ir lauksaimniecības situācija? Jāteic, ka ir pirmās iezīmes, ka lauksaimniecība ir spērusi pirmos soļus atsevišķu produkcijas veidu ražošanas palielināšanā. Ekonomiskā situācija laukos tomēr ir kritiska. Jāņem vērā kaut vai tas, ka, pēc lauksaimnieciski ekonomiskā kopaprēķina, lauksaimnieciskās produkcijas novērtējums, galarezultāta novērtējums, ir pēdējā gadā samazinājies par 2%, bet izlietoto resursu un pakalpojumu kopvērtība ir pieaugusi par 10%. Paskatieties - starpība ir 12%! Tas nozīmē, ka atsevišķas saimniecības ir uz bankrota robežas. Tāda ir situācija. Pagājušajā gadā par 5,6% ir samazinājusies samaksa par realizēto produkciju. Tas ir ļoti nelabvēlīgi. Pavērtēsim tālāk! Kādi ir ienākumi uz vienu nodarbināto? Un uz vienu lauksaimniecībā izmantojamās zemes hektāru? Pēdējos trijos gados tā līkne iet uz leju abos rādītājos. Trijos gados ienākumi uz vienu nodarbināto - tie praktiski ir lauksaimniecībā nodarbināto ģimenes ienākumi - ir no 678 latiem samazinājušies līdz 489 latiem gadā. Un pēdējā gadā šis kritums ir 20%. Pavērtējiet, cik viena ģimene gadā nopelna! Un, kas attiecas uz to, ka pagājušajā gadā ieņēmumi par 4,23 latiem pārsniedza izdevumus, parēķiniet: 20 hektārus lielai saimniecībai tie ir 80 lati. Ko ar 80 latiem var izdarīt?

Jāsaka, ka, izanalizējot gan šīs problēmas, gan arī Zemkopības ministrijas programmu, gribētos pateikt, ka akcents tomēr ir jāliek uz to, ka vienai trešdaļai Latvijas iedzīvotāju ir jādzīvo laukos. Jādara viss iespējamais (izpildes mehānismā tas ir jāiestrādā), lai laukos iedzīvotāju skaits nevis samazinātos, bet pieaugtu. Kā to izdarīt, tas ir diskutējams jautājums, bet katrā ziņā jāsāk ar jauniešiem. Nevar pieļaut jauniešu aizplūšanu no laukiem. Ir jādara viss iespējamais, lai jauniešiem palīdzētu iesakņoties lauksaimniecībā. Neatkarīgi no tā, vai tā būs lauksaimnieciskā ražošana vai kāda alternatīva nodarbošanās, vai kultūra, vai izglītība, katrā ziņā jauniešiem ir jādod prioritāte.

Nākamais jautājums, ko es gribu akcentēt, ir tas, ka šajā programmā lauku vides attīstība nav iedomājama bez lauksaimnieciskās ražošanas. Tam ir jābūt pamatu pamatam. Nevar Latviju pārvērst par tūrisma vietu rezervātu, kur lasīsim tikai dzērvenes un sēnes un varbūt būs vēl kāds koks, kur 2300.gadā uzkāpt pēdējam latvietim. Zinātnieki ir aprēķinājuši, ka, pastāvot šādai demogrāfiskajai situācijai, 2300.gadā vienīgais latvietis būs muzeja eksponāts. Ko darīt tālāk?

Es domāju, ka Rāviņa kungs jau ļoti pareizi pateica, ka specializācija laukos ies dziļumā. Lielsaimnieki jeb lielgruntnieki (kā tautā saka) specializēsies atsevišķu produkcijas veidu ražošanā, jo tā var saražot lētu un konkurētspējīgu produkciju, kā arī iegūt lielāku ražību. Bet ko darīt mazajiem? Vai mazajiem ir jāiznīkst? Vai jāatstāj viņi pilnīgā neziņā? Domāju, ka valsts atbalsts, kāds tiek sniegts šiem ražotājiem... būtu jāpadomā par to, kā šo mazo ražotāju izaudzēto produkciju realizēt. Atcerieties - kolhozu laikos izdzīvojām ar vienu gotiņu, ģimenes nenomira badā. Nabagi bijām, bet nenomirām badā! Var izaudzēt kartupeļus, dārzeņus vai kaut ko citu, tā teikt, alternatīvos produktus, un to tad nu vajadzētu šiem lielajiem kooperācijas ceļā pārstrādāt, lai mazajiem kāds santīms tiktu, par ko izskolot bērņus. Tādai vajadzētu būt taktikai. Kā to realizēt? Par to ir jādomā, jādomā un jādomā. Nevar būt tā, ka alternatīvā lauksaimniecības produkcija izglābs visus. Neizglābs. Ja viens nodarbosies ar dzērvenēm, ne katrs to mācēs, un, ja visi ar tām nodarbosies, tad tās dzērvenes arī nebūs vairs vajadzīgas. Tā ka te balance ir jāievēro un līdzsvars arī ir jāievēro.

Nākamais jautājums ir, bez šaubām, par lauksaimniecības modernizāciju. Ir vairākkārt runāts par to, ka, ja mēs nemodernizēsim lauksaimniecību... šīs subsīdijas 30% apmērā par tehnikas iegādi ir tikai sākums. Tam ir jāiet dziļumā. Ir jābūt tā saucamajam valsts atbalstam, lai lauksaimniecībā varētu strādāt ar jaunām tehnoloģijām. Tikai tad, ja maina tehnoloģiju, var kāpināt ražas un lopu produktivitāti. Tas ir jau pierādīts. Mazajam zemniekam un vidējam zemniekam nav mazsvarīga arī iekšējā tirgus aizsardzība, lai viņu produkcijai būtu kur likties, jo tagad pārstrādes uzņēmumi cūkgaļu vairs neņem pretī un cūku audzētāji nezina ko darīt. Tirgus aizsardzībai ir jābūt vienmēr, lai arī cik liberāls tas tirgus būtu.

Par valsts atbalstu. Uzskatu, ka valsts atbalsts ir jādod tiem, kas ātrāk var tos līdzekļus ieguldīt ražošanā un ražošanu kāpināt. Varbūt vēl dažus gadus tas ir jādod visiem zemniekiem, lai tie izdzīvotu, taču nākotnē šim valsts atbalstam ir jābūt kā kapitālieguldījumiem, lai ar pievienotās vērtības kāpinājumu varētu šo ieguldīto pievienoto vērtību... Tas ir kapitāla ražīgums, un tam tā ir jābūt, savādāk būt nevar. Otrs darba ražīguma rādītājs, bez šaubām, ir saražotā produkcija, cik vien zemnieks var saražot patērētājiem. Latvijā tas skaitlis ir 8 - 9, turpretim Dānijā tas ir 180... Tātad, lai mēs tiktu Eiropā, ir jāparēķina, kādai modernizācijas pakāpei ir jābūt mūsu lauksaimniecībā.

Par cenām un par tirgiem. Cenas, bez šaubām, ir jānosaka ar ekonomiskām metodēm, nevis ar administratīviem pasākumiem. Bet katrā ziņā ir jādomā, vai un kā ieņēmumi pārsniegs izdevumus. Lai būtu kaut minimāla rentabilitāte.

Lietuvā pagājušajā gadā piena rentabilitāte bija 17%. Mums - ap nulli. Lietuvā, Paskvāles rajonā, ir atsevišķas saimniecības, kurās piena rentabilitāte ir 80% un kurās nevienu graudu nepārdod, bet visus patērē lopkopībai. Par lopkopību runās vēl citi lauksaimnieki, tā mums ir uz katastrofas robežas pašreiz. Šeit par valsts atbalstu ir jādomā: kā to ieguldīt, lai tas nāktu ātrāk atpakaļ?

Bez šaubām, šajā nacionālā līmeņa programmā nav skarta tāda tēma kā lauku iedzīvotāju... kā to pateikt?... dzīvesvietu labiekārtošana. Nevis apstādījumi un puķes, nevis tāda ainava, par ko te sapņo vēl daudzi un māca tie, kas atbrauc no Eiropas... es domāju, ka Latvijas ainava ir labi noaudzis rudzu lauks līdz ceļa grāvim un skaisti ziedošs kartupeļu lauks, tā ir Latvijas dabas ainava, un tāda tā arī būs, ja ne šodien, tad nākotnē. Bet jādomā ir par kaut ko citu - ka daudzi dzīvokļi, kas bija labiekārtoti, tagad ir pamesti, apkures nav, kanalizācija nedarbojas, vietām nedarbojas pat ūdensvads. Šajā programmā redzam, ka šajās lietās izšķiroši, nu, vismaz konceptuālā ziņā izšķiroši, ir daudzi citi jautājumi - pagastu attieksme pret šo jautājumu risināšanu, tas, kā viņi prot cilvēkus mobilizēt. Un, ja jau ir tāda situācija, ka nepļauj pat nātres... ja, kā Raimonda Paula dziesmā dzied,

nespēj noplūkt nātres, kas uz sliekšņa aug... ja tiktāl aiziet, tad, bez šaubām, nekādas subsīdijas te nepalīdzēs. Vienkārši ir cilvēkiem jādara tas, kas viņiem ir jādara. Un, kas attiecas uz šiem jautājumiem, es domāju, ka koncepcija ir jāpaplašina un jāpapildina.

Visbeidzot man gribētos pateikt, ka Krasta kunga šīsdienu ziņojums bija kā tāda cerīga ieskaņa, kas viesa mūsos cerības, ka valdība tomēr sāk par šiem jautājumiem domāt un risināt tos. Tie nav tik viegli atrisināmi. Tie runātāji, kas šodien, nu, tik galēji... kā to teikt... laukos viņus sauc par žogu vārnām, tās atlaižas apdzīvotā vietā un tikai ķērc... Jā dod konstruktīvi priekšlikumi. Mauliņa kungs jau arī varēja atnākt uz komisijas sēdi un izteikt kādu konstruktīvu priekšlikumu. Mēs labprāt to pieņemtu un uzklausu. Un vēl jau nav par vēlu. Vēl jau šie risinājumi top. Katru gadu šī programma ir jāpapildina, jāpilnveido, un vēl savus priekšlikumus var iesniegt, un tos var ņemt vērā. Saeimas šīsdienu ārkārtas sēde neatrisinās visus jautājumus, taču mēs ceram, ka mēs esam rosinājuši lauku iedzīvotājos aktivitāti, ka viņi mums rakstīs, ieteiks, ko un kā darīt, lai mēs ātrāk pārvarētu šo situāciju, kāda pašreiz mums ir. Ir jādomā, ko darīt, nevis vienkārši jākritizē viss no sākuma līdz beigām. Es domāju, ka tas vaimanāšanas laiks mums ir jau pārgājis un mēs jau spējam konstruktīvi risināt jautājumus. Un paldies tiem ministriem, kas pie šī jautājuma ir strādājuši, paldies visām ministrijām. Liels paldies viņiem par to, ka mēs vismaz izkustinājām šo jautājumu no tāda "miera punkta".

Es izsaku cerību, ka kopīgiem spēkiem mums izdosies atrisināt šos jautājumus un lauku iedzīvotāji mums panāksies soli pretim un dos savus priekšlikumus. Nevar gaidīt, kā tas bija agrāk. Un atcerieties, ka visus jautājumus... Kas jau atceras lauksaimniecību, tie atceras, ka tad, kad profesors Špoģis kļuva par lauksaimniecības ministru, viņš sāka tieši ar sociālo jautājumu risināšanu. Tie gan bija citi laiki, bija citas naudas un tā tālāk... Tagad ir drusku prātīgāk tie jautājumi jārisina, mums nav kur tādas naudas ņemt, taču, bez šaubām, ja cilvēkam laukos būs labi, viņš nekur prom nebēgs. Un nav jau kur bēgt. Rīgā jau arī tās vietīņas nav vairs. Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Modris Lujāns - Tautas saskaņas partijas frakcija. (Starpsauciens no zāles: "Ko tas?")

M.Lujāns (Tautas saskaņas partijas frakcija).

Cienījamie kolēģi! Patīkami bija noklausīties "ēnu kabineta" lauksaimniecības ministra Bāna kunga uzstāšanos. Mani vienmēr sajūsmina tas, ka mums ir tāds nedaudz īpatnējs domāšanas veids. Mums proponēja patiešām vai nu kolhozus... individuālās saimniecības, bet tagad mēs mistiskā kārtā runājam tikai par lauksaimniecību, kuru mēs gribam izdalīt ārā no valsts kopējās ekonomikas. Es drīzāk uzskatu, ka mums ir jāattīsta simbiozā sistēma, un, ja mēs, Bāna kungs, kaut vai paņemtu simts kilometrus no Rīgas jūras līča, kur ir zvejnieku saimniecības... nemaz nevajag simts kilometru, pietiek desmit kilometru platu robežu novilkt gar krastmalu... Cik daudz tad paliktu tās teritorijas, kur mēs proponēsim to tīro lauksaimniecību?

Latvija ir pārlietu maza, un mums ir jārunā par simbiozes sistēmu. Ir jārunā par to, ka, ja patiešām šinī reģionā ir labāk attīstīt tūrismu, tad valstij un arī pašvaldībām ir jākoncentrējas uz to, bet, ja šinī reģionā būtu labāk veicināt tranzīta sistēmu... Jā, papildus varētu būt lauksaimniecība... Taču šodien lauksaimniecība - kolēģi, būsim reālisti! - lielākoties prasa dotācijas. Neviena paša... Jebkura lauksaimnieciska saimniecība, kas tīri balstās tieši uz šīs produkcijas ražošanu, ir nerentabla. Un tā savā ziņā ir naturālā saimniecība. To pašu var apstiprināt tie kolēģi, kuri paši ir lauksaimnieki, kuriem ir pašiem savas saimniecības. Beidzot sapratīsim to!

Tāpat es gribētu vēl pievērst uzmanību... Man patiešām gribas izteikt pateicību ministriem, kuri sāk veidot jau šādas konkrētas programmas. Ir cita lieta. Es uzskatu, ka varbūt Gorbunova kungs savā ziņā ir par maigu, bet ir jānīcina ārā miestīņu politika, miestīņu domāšana, un patiešām, kā Bāna kungs teica, ja ir tikai dziesma, ko var padziedāt, ka nātres aug, tad, piedodiet, Gorbunova kungs, jums kā vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram ir tiesības atcelt to padomi. Ielieciet vietvalžus!

Ir jārada dinamika, un nevar gaidīt, kamēr tanī miestīņā desmit, piedodiet, alkoholiķi, izdomās, ko viņi darīs, un beigs raudāt. Ir jāaktivizē dzīve, ir jāvirza uz priekšu! Un tā ir arī ministru rokās. Nav jābaidās pieņemt nepopulārus lēmumus, bet tas ir vajadzīgs. Pietiekami daudz pienāk arī informācija par konfliktiem starp vietējo pašvaldību un pilsētu, ka notiek vienkārši ķīviņi, kas aptur normālu ekonomisko attīstību.

Tālāk. Pie reizes gribu arī sacīt: kad veidojas jau šī kopaina, tad ir jādomā par to, kā piesaistīt šajos reģionos biznesa kapitālu, lai atvērtu jaunas darba vietas. Bāna kungs, šeit ir to jauniešu vieta! Tad viņi ies uz tām vietām, kur būs kaut vai, piedodiet, tas pats benzīntanks, un tad viņi saņems vismaz normālu atalgojumu, tad

viņi nebrauks prom uz Rīgu, jo citādi tanī miestā, labākajā gadījumā, viņi var iet strādāt par 30 latiem, un, dabiski, ar 30 latiem šodien tur nevienu jaunieti vairs nepiesaistīs.

Tāpat arī ir jāsaprot konkrētā aina, tas, kuri ir bezperspektīvie reģioni. Arī tādi ir, un mums nav jākautrējas. Tad tur ir jāmeko un jāveido kaut kāda sociālā aizsardzība. Papildu sociālā aizsardzība, lai šie cilvēki varētu vismaz izdzīvot, kamēr paralēli tiek ieslēgts mehānisms uz viņu pārkvalifikāciju. Tajā pašā laikā ir ļoti spēcīgi jāskaidro un “jāsīt cauri” domāšanā tas, ka ir nepieciešama jauna domāšana, ka neviens vadonis, neviena partija to nevarēs atrisināt, ja paši cilvēki negribēs apgūt jaunas zināšanas. Un tā arī ir ļoti nopietna problēma, jo lielākajai daļai patīk apsēsties kaut kur pie lauku bodes, paņemt aliņu un runāt par to, cik labi būtu, ja kāds atnāktu un kaut ko izdarītu. Un tā tas turpinās gadiem ilgi.

Un diemžēl ir arī daudzas partijas, kuras savās programmās tikai māk proponēt dotāciju mehānismu, lai gan neviena dotācija nevienu mūžīgi barot nevarēs, ja paši, tie, kuriem jāsaņem šīs dotācijas, nemācēs tās realizēt.

Tāpat šodien noteikti aktuāls ir jautājums par banku kapitāla piesaisti, tajā skaitā Latvijas Bankas kapitāla piesaisti reģioniem. Ir jāpanāk tas, lai šodien patiešām... kaut vai Pierīgas rajonos, jo Latvija ir maza... reģionos ir jāveido kaut vai kotedžu ciemati, ko kreditētu banku sistēma, ko savā veidā varētu garantēt arī valsts, jo, ja daļa rīdzinieku kaut vai svētkos vai atpūtas dienās izbrauktu ārpus Rīgas, tad notiktu kapitāla pārvirze uz lauku reģioniem. Tur varēs, Bāna kungs, tas laucinieks aiziet un pārdot šim rīdziniekam to pienu nevis par 7 kapeikām... 7 santīmiem Šķēles kungam, bet gan kaut vai par 15 santīmiem tam rīdziniekam, jo tam rīdziniekam būs vajadzīgi šie lauku produkti.

Tāpat ir obligāti un nopietni jādomā par tā dēvēto monopolstāvokli pārstrādes rūpniecībā. Šodien mēs aizveram acis, runājot par to, ka lielākoties Šķēles kungs ir monopolizējis Latvijas pārstrādes uzņēmumus. Ar to viņš notur ekonomiski ļoti neizdevīgas cenas zemniekiem. Diez vai lielākā daļa zemniecības šodien varētu aizvest to pašu pienu uz Lietuvu pārdot, kur varbūt cena būtu izdevīgāka, jo viņi ar savu vienu mašīnu to nespēj, tāpēc ka pašizmaksa ir pārlietu dārga. Šeit atkal ir jautājums: kur valstij būtu jāskatās? Varbūt tai atkal būtu jāveicina ar banku kapitāla palīdzību kooperatīvu veidošana, lai šis zemnieks nenokļūtu pārstrādes uzņēmēju rokās? Saeimai gandrīz vai likuma kārtā ir jāpieprasa, lai pārstrādes uzņēmumi, lūk, tomēr pēc pusgada zemniekam izmaksātu naudu. Tikpat labi var izstrādāt arī banku aizsardzības mehānismu, ka tas pats produkts ir sava veida “tarans” zemniekam finansu līdzekļu saņemšanas. Ir cita lieta - ir jāpanāk zems kredītprocents. Tad šis mehānisms varētu sākt strādāt.

Tāpat mēs nevaram aizvērt acis, cienījamie kolēģi, un neredzēt ka ļoti būtiski ar šo simbiozo lauku programmu ir saistīts arī Krievijas tirgus, kuru mēs tik viegli un skaļi zaudējam. Mēs notēlojam, un Krasta kungs paziņoja, ka Krievijas tirgus ir čīks. Tas ir sitiens zemniecībai! Tiešs un klajš! Un tā vietā nekas cits reāls nav piedāvāts. Šīs pasakas par Eiropas tirgu ir meli, jo pagaidām mēs tur nopietnā veidā iekšā netiekam. Un tā tad ir jautājums: kur šī produkcija paliek? Līdz ar to Šķēles kungs un pārējie uzņēmēji savos pārstrādes uzņēmumos izdara daudz vienkāršāku gājienu: viņi samazina iepirkumu no zemniekiem, jo viņiem noliktavās ir produkcija, un, kamēr viņi to nebūs realizējuši, tikmēr attiecīgi zemniecība nevarēs nodot savu produkciju vai arī tā tiks iepirkta par dempinga cenām.

Un tādēļ šī ir kompleksā programma, tāpēc nevajag mums deklarēt, ka ir tikai lauki. Te ir jāsavieno kopā mazie zvejnieki, tūrisms un strausu audzēšanu, ja kāds var atrast strausiem eksportā noietu, un tā tad būs vienota shēma. Tāpat arī šajā shēmā būtu jāpievieno lauku ceļu būve, un patiešām es varu apsveikt Krištopāna kungu, kurš nemēģina paziņot, ka, lūk, šinī pagastā es esmu kādus simts kilometrus... viņš sāk reāli skatīties, kuri ceļi ir vajadzīgi, jo noblietēt ceļu un uztaisīt to līdz, piedodiet, kaut kāda alkoholiķa mājai kaut kur laukos nav būtiski, tas ir zaudējums, un tā nauda tiks ierakstīta smiltīs.

Ir cita lieta. Es vēlreiz uzstāju, ka noteikti ir jācinās pret “miestiņu” domāšanu, un šis tomēr ir jau Gorbunova kunga un arī Ministru kabineta jautājums. Ir jācinās pret to, jo bieži vien lielas naudas summas tiek vienkārši izmētātas, iztērētas, izsaimniekotas. Paldies par uzmanību. (Starpsauciens: “Pareizi, Lujān!”)

Sēdes vadītājs. Aleksandrs Kiršteins - Latvijas Nacionālās reformu partijas un Latvijas Zaļās partijas frakcija.

A.Kiršteins (Latvijas Nacionālās reformu partijas un Latvijas Zaļās partijas frakcija).

Godājamie deputāti! Žēl, ka šodienas sēde tiek izmantota arī apcerēm par baznīcām, kandidātu izvirzīšanai... Es te gribētu pateikt Valdmaņa kungam, ka, pirms viņš nākošreiz nāk un runā, vajadzētu izlasīt tos dokumentus, par kuriem viņš runā, un ir jāprot atšķirt un saprast, ar ko Baltijas tirgus atšķiras no Eiropas Savienības tirgus. Mums Eiropas līgumā nav paredzēts brīvais tirgus lauksaimniecībai. Tieši otrādi - te ir noteikts pārejas periods ar visiem muitas tarifiem.

Es gribētu pateikt, ka pirmo reizi ir radīts, es domāju, un Saeimā apspriests diezgan labs dokuments. Pie tam konceptuāli šeit ir pareizi arī norādītas visas tās problēmas, kas ir lauksaimniecībā, atskaitot divas, uz kurām es gribētu vērst uzmanību.

Es domāju, ka mums nekāda atpakaļceļa nav un ir jāatzīst skaidri un gaiši, ka lauksaimniecībā ir divas galvenās problēmas. Pirmā ir LPSR jeb padomju sistēmas atstātais mantojums. Es saprotu, ka tas ir ļoti smagi tiem, kuri ir bijuši kolhozu priekšsēdētāji. Viņi nāk šeit un runā, un stāsta pasakas par to, cik lieliski ir darbojusies lauksaimniecība agrāk un cik tagad viss tiek nepareizi darīts. Es domāju, ka LPSR mantojuma jeb padomju sistēmas mantojuma galvenā problēma slēpjas attieksmē, atbildībā pret īpašumu. Lielais sovhoznieku, kolhoznieku jeb laukstrādnieku skaits vai, kā tagad ir pieņemts teikt, darba ņēmēji, kuru, kā jūs redzat pēc šī paša materiāla datiem, ir vairāk nekā 80%... šo darba ņēmēju, bet 20% ir pašnodarbinātie: tātad 9,8% - ģimenes saimniecībās strādājošie... 6,5% un tā saucamie darba devēji jeb uzņēmēji, to ir tikai 3,1 procents. Tātad šie 20% pārsvarā ir spējīgi saražot ar esošajiem un samērā atpalikušajiem ražošanas līdzekļiem visu Latvijas valstij nepieciešamo produkciju. Tātad pirmā un galvenā problēma ir tāda, ko darīt ar šiem 80%? Vai šeit vairāk būtu jāstrādā Zemkopības ministrijai vai, ja tie ir sociālie jautājumi, tad Labklājības ministrijai?

Es saprotu, ka tas nav šā darba analīzes jautājums, bet tā ir un vienmēr paliks viena no galvenajām problēmām.

Un es arī cienu to, ko teica... principā Bāna kungs pareizi pateica, bet, Bāna kungs, es šaubos, vai visi 80% būs gatavi strādāt. Man ir aizdomas, ka viņi nebūs gatavi strādāt citās nozarēs, viņiem būs problēmas ar izglītību, ar nodarbes mainīšanu, lai gan liela daļa no viņiem diemžēl ir jaunieši. Liela daļa no lauku ciematos dzīvojošajiem diemžēl ir jaunieši, kuri izrāda ne visai lielu entuziasmu, lai mainītu, teiksim, savu nodarbi, lai meklētu kādas jaunas darba vietas.

Nedaudz par ilūzijām. Nekāda atpakaļceļa nebūs, lai arī kā te daudzi runātu. Un tiem, kuri vēl vaimanā par to, ka lauksaimniecība ir sagrauta, es gribētu vienkārši likt padomāt par šādām lietām. Ja jau kāds uzskata, ka agrāk bija labi, tad parādiet, kur ir šie LPSR telefoni laukos vai šī infrastruktūra, kur ir šīs margarīna rūpnīcas, kur tad ir šie celulozes kombināti, kāpēc lāpstas nolūst un tās ir jāieved pašreiz no Rietumiem, lai šie kāti neļodzītos, kur tad ir šie LPSR ķieģeļi, kas nesadrūp, un kur ir tehnika, kas nepadara cilvēkus par invalīdiem? Ja kāds no klātesošajiem var atbildēt, ka viss tas ir bijis LPSR laikos, tad lai nāk un pastāsta. Es labprāt aizbrauktu un paskatītos.

Es domāju, ka galvenā problēma, pirmā problēma ir tā, ka padomju sistēma sagrava modernās lauksaimniecības pamatus, kas bija ielikti pirms kara. Pirms kara tika ielikta struktūra, ka bija gan lielsaimniecības, gan mazas saimniecības, kuras varētu atrast savu "nišu" un moderni funkcionēt, ja tās pilnībā netiktu iznīcinātas.

Es varu pateikt vienu piemēru. Iznīcināšana 60.-70. gados notika arī ar dažu klātesošo deputātu līdzdalību, kad cilvēki ar varu tika sadzīti ciematos, tā vietā lai ar minimāliem līdzekļiem viensētā ieliktu nelielu sūknīti, iztaisītu vannasistabu un ieliktu siltā ūdens boileru. Toreiz tas tika pamatots tā, ka ērtību dēļ šīs viensētas ir jāsagrauj un ka cilvēki ir jāpārvieto uz šiem ciematiem ar piecstāvu silikātķieģeļu mājām, un tas ir arī rezultāts.

Otra lieta, ko varbūt... tā faktiski nav pat problēma... Tātad zemes reformas mantojums ir lielais sīksaimniecību skaits, kuras nevar vērtēt pārāk kritiski, jo, mainot varbūt savas tehnoloģijas un mainot tradicionālās nodarbošanās, šīs nelielās saimniecības var veiksmīgi darboties un nākotnē būt zināms ienākuma avots. Pašreiz ir par agru teikt, vai tas ir labi vai slikti, bet tas, ka 30% graudus sēj un ka tie tiek izaudzēti platībās, kas mazākas par 5 hektāriem... vai tas, ka puse govju atrodama vienas un divu govju saimniecībās... tas, protams, neliecina par šo nozaru perspektīvu. Runājot par šo izstrādāto dokumentu jeb programmu, es gribētu tikai piebilst vēl divas lietas.

Pirmā. Šeit nav sadaļas par informāciju. Es domāju, ka lielākā nelaime ir informācijas trūkums, un ar to pietiekamā mērā nestrādā arī Zemkopības ministrija. Ja pirms četriem vai pieciem gadiem Latvijas zemniekiem un arī piensaimniekiem būtu bijusi informācija, ka sviestu nepatērē tik daudz kā margarīnu, tad tagad nebūtu jāvaimanā, ka šī proporcija 4000 sviests vai 1,5 tūkstoši margarīns... ka apmēram pirms pieciem gadiem Latvijā

tā ir apgriezies otrādi, lai gan tagad cilvēki patērē margarīnu, nevis sviestu. Un nu atskan vaimanas, ka vajadzētu pacelt muitas tarifus vai kaut ko citu darīt, lai cilvēki šo margarīnu nelietotu. Tātad, ja šī informācija būtu bijusi, tad, manuprāt, jau laicīgi būtu sākts domāt par to, ko darīt un kādā veidā darīt.

Otra lieta ir patērētāju viedokļa nenovērtēšana. 6.lappusē šajā dokumentā ir ļoti bikli pateikts, ka, iespējams, patērētāja viedoklis ar laiku var kļūt par lauksaimniecības politikas faktoru. Patērētāja viedoklis kļuva par galveno faktoru lauksaimniecībā dažās valstīs jau pirms 20 gadiem vai 10 gadiem, un tas pilnībā mainīja šajās valstīs esošo lauksaimniecības struktūru. Un pat tur, piemēram, Eiropas Savienībā, kur šis patērētāja viedoklis netika ņemts vērā, noliktavās uzkrājās milzīgi, nevajadzīgi subsidēti gaļas un citu izstrādājumu kalni, kam bija ļoti grūti atrast noietu, kas tika norakstīti un pēc tam, teiksim, sūtīti gan uz "Trešās pasaules" valstīm, gan uz bijušo Padomju Savienību.

Tātad, ja būtu bijusi šī informācija, bet šīs informācijas arī tagad nav... Piemēram, vajadzētu papētīt, kas notiks pēc pieciem gadiem un kas notiks pēc desmit gadiem piensaimniecībā. Kaut vai viens jautājums. Zemnieki nelasa tik daudz šo izdevumu, piemēram, "Agropols", ko var saņemt arī deputāti un kas ir Zemkopības ministrijā. Kāpēc, piemēram, Zviedrijā pašreiz likvidē govīs, kuru izslaukums ir apmēram 8000 kg gadā un pāriet uz 10 000 kg un vēl ražīgākām sugām? Kādu iespaidu tas atstās, teiksim, gan uz Latviju, gan uz Baltijas valstīm, gan uz visu pārējo? Zemniekiem nav šīs informācijas, tāpēc nav zināms, kas notiks pēc pieciem, pēc septiņiem gadiem. Nav zināms, ko patērētāji pieprasīs, nav zināmi arī tie pētījumi, kas pēdējā laikā ļoti intensīvi notiek, pētot dažādas slimības un pārtikas produktu ietekmi. Piemēram, japāņi ļoti daudz ēd soju, tāpēc ka soja novērš veža rašanos un tā tālāk, un visas šīs sekas pasaulē kaut kādā zināmā mērā iespaido gan Baltijas, gan Latvijas tirgu. Tātad informācija un patērētāju interešu aizsardzība!

Es gribētu nobeigt ar to, ka pirmo reizi, godīgi sakot, es redzu tik sakarīgu dokumentu, kurā diemžēl vairāk ir analizēta esošā situācija, bet trūkst varbūt šo divu sadaļu. Ja liktu uzsvaru uz patērētāju interesēm, ja visi gan ražotāji, gan valdība saprastu, ka patērētājs ir Dievs un ka patērētājam ir tiesības šogad lietot pārsvarā kaut kādus vienus produktus, bet pēc diviem vai trim gadiem pāriet uz citiem, tad es domāju, ka būtu daudz mazāk problēmu un daudz mazāk ilūziju. Mēs ar varu nekādas barjeras neuzcelsim uz ceļiem, mēs nekādus jauniešus neaizturēsim, mēs nevienam nepiespiedīsim, teiksim, mainīt viņa tradicionālo ēdienkarti un atkal no margarīna atgriezties pie sviesta. Tāpēc mums ir daudz ātrāk jāreaģē un tas ir jāpasaka godīgi un atklāti, bet Zemkopības ministrijas galvenais uzdevums ir informācijas piegādāšana visiem.

Un otrs tātad ir patērētāju viedoklis. Es domāju, ka šo darbu, šo programmu varētu papildināt ar divām sadaļām. Pilnīgi atsevišķām sadaļām būtu jābūt par informāciju un par patērētāju interesēm, produkcijas kvalitāti un visu pārējo, tad, es domāju, šis darbs būtu ļoti labs. Es arī domāju, ka tad, kad mēs tradicionāli atgriezīsimies vēlreiz pie šīs pašas programmas, šīs sadaļas šeit būs iestrādātas. Tā ka, pēc manas izpratnes, šo divu galveno sadaļu pagaidām nav, taču tās būtu jāiestrādā. Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Pirms turpinām debates, ir jāizskata desmit deputātu priekšlikums: "Ierosinām šīsdienas ārkārtas sēdē ierobežot debašu laiku: līdz 5 minūtēm - pirmo reizi un līdz 2 minūtēm - otro reizi". Viens var runāt "par", viens - "pret". Vai kāds vēlas izteikties? Balsosim! Lūdzu balsošanas režīmu. Balsosim par šo desmit deputātu priekšlikumu. Lūdzu rezultātu! Par - 47, pret - 14, atturas - 5. Priekšlikums ir pieņemts.

Nākamajam debatēs vārds deputātam Ādolfam Ločmelim.

Ā.Ločmelis (Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcija).

Cienījamās dāmas! Godātie kungi! Šodienas jautājumam ir svars un mērogs, un negribētos piekrist tiem dažiem kolēģiem, kuri galīgi nonicina šā jautājuma apspriešanu. Es gribētu runāt par dažām konkrētām lietām lauksaimniecības attīstībā šīs programmas ietvaros konkrēti, par lopkopības stāvokli un tās perspektīvām mūsu valstī. Jāsaka, ka pēdējos gados tomēr samazinās produkcijas ražošana kopumā (izņēmums bija šā gada mēnešos piena ražošanā) un regulāri, katru gadu, samazinās arī lopu skaits. Protams, ir liels lepnums un prieks, ka vienīgais, kas palielinās, ir kazu skaits Latvijā.

Konkrēti runājot par produkcijas ražošanu, ir jāpasaka, ka dikti nesaprotama lieta ir gaļas ražošanas un patēriņa bilance. 1997.gadā ir patērēti 186 tūkstoši tonnu gaļas, bet saražoti tikai 97 tūkstoši, tas ir, gandrīz 50% no patēriņa esam saražojuši paši Latvijā. Un tā tas ir ar visu veidu gaļu - liellopu gaļu, cūkgaļu, putnu gaļu un jērgaļu. Jāsaka, ka Zemkopības ministrijas oficiālajās atskaitēs parādās stipri satraucošs rādītājs jeb produkcijas raksturojums: nenosakāmas izcelsmes produkcija, nenosakāmas izcelsmes gaļa. Pagājušajā gadā esam to

lietojuši: cūkgaļu - 30 tūkstošus tonnu, liellopu gaļu - 13 tūkstošus tonnu. Principā es saprotu, ka te ir varbūt uzskaites vaina, jo sīkas zemnieku saimniecības ražo bez grāmatvedības uzskaites... Vietējam patēriņam daļa šīs gaļas te ir, bet pārsvarā, protams, tas viss... lietas ir saucamas īstajā vārdā - tā ir kontrabandas gaļa, kas nāk pāri robežai bez kontroles un, dabīgi, par pazeminātām cenām. Tā ir mūsu zemniecības, gaļas ražotāju, kā saka, inde un asaras. Es domāju, ka tas nav atrisināts Ministru kabineta līmenī, valdības līmenī. Nevaram un nevaram līdz pat šai dienai sakārtot robežu jautājumus, un šī gaļa nāk iekšā bez kontroles. Bija jau dzirdētas arī Kinnas kunga atskaites un viņa sniegtā analīze. Viņš atzinās bezspēcībā, jo pastāv tranzīta problēma - furgoni nav izkontrolējami, nav kontroles, un tai produkcijai nevar neko izdarīt. Tātad, ja mēs turpināsim ražot tikai pusi no tā gaļas daudzuma, kāds nepieciešams mūsu patēriņam, pārējais šeit ienāks kā kontrabanda. Tad, protams, jautājums par gaļas ražošanu būs ļoti sarežģīts. Nu ir arī oficiālas šādas lietas. Piemēram, "Rīgas miesnieks". Igauni nopirka "Rīgas miesnieku". Šodien mēs lasām, ka "Rīgas miesnieks" iepērk pārsvarā cūkgaļu no Igaunijas. Dabīgi, ka no saviem saimniekiem.

Par piena ražošanu. Piena ir patērēts 717 tūkstoši tonnu, saražots ir 987 tūkstoši tonnu, tātad par 270 tūkstošiem tonnu piena ir saražots vairāk, nekā mēs patērējam. Lūk, tas jau ir kaut kas! Lai gan praktiski govju skaits turpina samazināties. Tas nozīmē, ka zemniekiem ir zināmas pozitīvas izmaiņas ganāmpulku izkopšanā, ciltsdarbā, un acīmredzot izslaukumu līmenis ceļas straujāk nekā lopu skaits. Bet, kā jūs zināt, šogad ir liela problēma ar piena produkcijas realizāciju: ir jau apmēram 1000 tonnas nerealizētā sviesta un 300 tonnas siera. Tas jautājums praktiski, reāli nav risināms. Šodien arī Rāviņa kungs pieskārs šai problēmai un atzina, ka tiks risināts, bet mēs prasām miljonu latu šīs produkcijas realizācijai. Kā budžeta grozījums tas tiks iesniegts nākamajā sēdē.

Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Laiks, Ločmeļa kungs, ir pagājis.

Anna Seile - apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcija.

A.Seile (apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcija).

Cienījamie deputāti! Šodien Saeima ir saņēmusi apspriešanai Ministru kabineta jau akceptēto Latvijas lauku attīstības programmu un vairāki deputāti jau ir atgādinājuši, ka pagājušā gada 10.septembrī Saeima nolēma, ka Ministru kabinetam ir līdz 31.martam jāiesniedz Saeimai šāda programma. Tas nu tā kā būtu izdarīts, bet jāsaka arī, ka šodien tā apspriešana rit tādā priekšvēlēšanu gaisotnē un traucē normālu šīs programmas izvērtēšanu. Ir jau tā, kā saka, - ka pirmie kucēni ir jāslīcina, un Čerāna kungs acīmredzot ar savu garo runu gribēja noslīcināt arī visu šo Latvijas lauku attīstības programmu. Bet dažkārt pirmie kucēni tomēr izaug itin veiksmīgi, un es ceru, ka šī Latvijas lauku attīstības programma pārvarēs tos šķēršļus un pārtaps konkrētās rīcības programmās.

Kāpēc Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija ierosināja šo jautājumu apspriest šodien Saeimā? Gluži vienkārši tādēļ, lai piešķirtu šim jautājumam publicitāti, lai cilvēki varētu šo Saeimas vai nu akceptēto, vai noraidīto programmu (par to mēs šodien izšķirsimies) saprast un piedalīties tās apspriešanā.

Vispirms es gribu uzsvērt, ka tiešām pirmo reizi ministrijas kopīgi nonāca pie tādiem secinājumiem, kas var būt ļoti būtiski lauku vides attīstībai. Vairākas ministrijas izstrādāja šo būtiski jauno programmu, un šo darbu koordinēja Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Īstenībā kopš neatkarības atjaunošanas šāda konceptuāla programma lauku videi nav bijusi. Kāpēc nav bijusi, grūti pateikt. Esam centušies panākt, lai tāda tiktu izstrādāta vai nu Zemkopības ministrijā, vai kaut kādās citās institūcijās, bet tas nav noticis. Šodien Guntara Krasta valdība ziņo par šo programmu. Nav jau tā, ka visa šī programma būtu tikai slavējama, ir jau arī šajā programmā daži trūkumi, par kuriem es runāšanu mazliet sīkāk (runāšanas laiks tomēr ir ļoti īss,) bet būtisks ir tas secinājums, kuru par šo programmu ir izteicis Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas prezidents Voldemārs Striķis. Viņš ir teicis, ka Latvijas lauku nozīmīgums vēl Latvijā nav apjausts. Varētu teikt, ka ar šo programmu ir sākts apzināt šis Latvijas lauku nozīmīgums, ko ārzemju tūristi jau sen ir saprātuši, bet mūsu valdībasvēri pie tā pašreiz tikai sāk strādāt.

Manuprāt, tomēr visā šajā nākotnes vīzijā, kā attīstīsies Latvijas lauki, mazliet nepamatota ir šī aizraušānās ar retām sugām un netradicionālo lauksaimniecību. Protams, izņēmuma kārtā to var darīt, bet atcerēsimies kaut vai to, ka šajā programmā ir arī maza sadaļa par ziemeļbriežiem, kuri Slīteres tagadējā rezervāta teritorijā ir tikuši ievesti jau gadsimta sākumā, bet nekad nav varējuši tur izdzīvot. Taču mēs atkal domājam par jaunu ziemeļbriežu ieviešanu, tāpat kā mēs esam audzējuši kukurūzu un kartupeļus kvadrātlīdzdās un ieviesuši vēl

visvisādus jauninājumus, kuri parasti nav izrādījušies lietderīgi. Tātad visvairāk tomēr būtu jādomā par šīm tradicionālajām lauku kultūrām un tradicionālo saimniekošanas veidu.

Tieši šogad ir panākti vairāki nodokļu atvieglojumi laukos dzīvojošiem cilvēkiem, un ir arī atvieglota tā kārtība, kādā jāiemaksā vai nav jāiemaksā obligātā sociālā apdrošinājuma iemaksas. Protams, pensionāriem, pensijas vecuma cilvēkiem, vai invalīdiem, kuri savā zemnieku saimniecībā pat nav varējuši uzsākt ražīgu saimniekošanu, ir ārkārtīgi apgrūtināši maksāt vēl arī sociālo nodokli par nesaņemtiem ienākumiem, un tāpēc svarīgi būtu laukos saglabāt ģimenes saimniecības. Tieši šādām saimniecībām vajadzētu pievērst lielāku uzmanību, nodrošinot kredītēšanu laukos. Pastāv diskusija: kas ir labāk - subsīdijas vai lēti kredīti? Ja aprunājas ar zemniekiem, tad ļoti daudzi zemnieki saka, ka lēts kredīts ir vērtīgāks par pavisam bezvērtīgu subsīdiju. Jo, pēc pašreizējā subsīdiju mehānisma, subsīdijas var saņemt tikai lielās saimniecības (un var būt, ka tas arī ir pareizi), bet lētus kredītus varētu izmantot arī mazās lauku saimniecības, mazās uzņēmējdarbības, kuras varētu tad rūpīgāk izplānot, ieguldīt līdzekļus un sākt ražošanu savā konkrētajā nelielajā saimniecībā. Jo būtiskākā jau nav lielā vai mazā zemes platība, galvenais ir uzņēmība un līdzekļi, lai uzņēmējs varētu sākt darboties.

Sēdes vadītājs. Laiks, Seiles kundze.

A.Seile. Es gribēju pateikt vēl dažus secinājumus. Vai Saeima pagarinās man laiku par divām minūtēm?

Sēdes vadītājs. Iebildumu nav. Lūdzu, turpiniet!

A.Seile. Es gribēju izteikt dažus priekšlikumus. Pirmais - tāpat lielāku uzmanību pievērst ģimenes saimniecībām laukos. Atrisināt beidzot jautājumu par celulozes rūpnīcas celtniecību, par kuru jau ilgstoši diskutē dažādu ministriju līmeņos, bet joprojām nav panākts atrisinājums, jo nav konkrēta projekta.

Es gribētu pieminēt vēl arī to, ka Latvijā lauksaimnieciskās izglītības reģionālie centri gan tiek veidoti, bet zināmā mērā aizmirsta ir tāda problēma kā Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas izglītības centru veidošana, kurus varētu pielīdzināt šiem reģionālajiem centriem. Tā, piemēram, šodien jau vairākkārt tika pieminēta saimniecība "Vecauce". Vajag nodrošināt arī tai normālu finansējumu.

Vajadzētu arī pilnveidot lauksaimniecības subsīdiju mehānismu, nodrošināt, lai arī mazie un vidējie uzņēmēji varētu lietot šo mehānismu.

Un visbeidzot. Šodien starpbrīdī sapulcējās Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija un nolēma, ka ir nepieciešams šodien izdarīt vienu izmaiņu sagatavotajā Saeimas lēmuma projektā, proti, papildināt sagatavoto Saeimas lēmuma projektu ar jaunu punktu, kurš uzdotu Ministru kabinetam līdz 1999.gada valsts budžeta apstiprināšanai akceptēt arī Latvijas lauku attīstības programmas realizācijas mehānismu, kas būtu saistīts ar konkrētām mērķprogrammām, un paredzēt tam attiecīgu finansējumu. Ja mēs izdarītu šādu izmaiņu šajā lēmuma projektā vai arī, atbalstot sagatavoto alternatīvo lēmuma projektu, tādu izmaiņu pieņemtu, tad, es domāju, laukiem finansiālais nodrošinājums būtu daudz labāks un Latvijas lauku cilvēki neaizplūstu uz pilsētām. Lauki plus mazpilsētas - tas ir tas kodols, kurā veidojas mūsu kopdarbība un mūsu nākotne.

Sēdes vadītājs. Nākamajam vārds Leonardam Stašam.

L.Stašs (Tautas saskaņas partijas frakcija).

Godājamie kolēģi! Šoreiz mēs esam sadūšojušies un mēģinām apspriest ar lauksaimniecību un vides attīstību saistītos jautājumus. Tas viss it kā būtu labi. Taču slikti ir tas, ka astoņus gadus mēs esam lauksaimniecību un vispār lauksaimniecisko vidi tikai grāvuši un bojājuši. Un to ir darījušas visas valdības, kādas vien mums bijušas. Sākot ar Godmani un beidzot ar šodienas valdību. Nekad mūsu vēsturē kopš nacionālās neatkarības pasludināšanas dienas mums nav bijis neviena riktīga zemkopības ministra, un laikam tāpēc tas tā arī šodien ir. Vienīgais, kurš saprata un zināja, kas ir vajadzīgs lauksaimniecībai, bija Kaula kungs, un tāpēc viņu uzreiz "noēda", jo viņš nebija vajadzīgs. Tādi cilvēki, kam ir iniciatīva un savs "mugurkauls", mums nav vajadzīgi.

Vislielāko ļaunumu lauksaimniecībai nodarīja, protams, mūsu prezidenti - gan Valsts prezidents Ulmaņa kungs, gan arī bijušais Ministru prezidents Andris Šķēle. Viņi, braukāja pa tuvākām un tālākām kaimiņvalstīm, un, tā kā nevarēja nekādas veltes aizvest, lai aplaimotu tās valstis, uz kurām viņi brauca, viņi vienkārši slēdza visur

brīvās tirdzniecības līgumus. Kā Šķēle, tā Ulmanis. Un te nu mēs esam! Visi vārti vaļā, visādas lauksaimniecības preces pie mums ieplūst par dempinga cenām, bet mūsu pašu ražotājs tagad jau divus mēnešus nevar nodot pat cūkgaļu, pat izaudzēto cūku. Tas ir šo prezidentu darbības rezultāts. Šodien Andris Šķēle uzstājas kā nācijas glābējs, zemnieku aizstāvis - un tā tālāk, un tā tālāk. Un, ja nu tas notiks, tad laikam tomēr zemniecība vienreiz būs "nolikta uz lāpstiņām".

Kur rodas tā nezināmās izcelsmes cūkgaļa šodien? Tie ir vairāki tūkstoši tonnu, un mūsu valstī nevar saprast, kā tās te iekļūst un no kurienes tās ir. Turpretim mūsu zemnieks, pašu ražotājs, atdod cūku par pusvelti, taču neviens to neņem. Šodien mums ir nezināmas izcelsmes cūkgaļa, rīt būs nezināmas izcelsmes ieroči. Un atkal mēs nezināsim, kādā ceļā tie te būs iekļuvuši. Acīmredzot augsta ranga amatpersonas nav ieinteresētas, lai tas tiktu atklāts, bet ir saņēmušas zināmu summu par to, ka valstī tiek ieviesta šī gaļa. Un arī citas preces.

Zeme pēc savām fizioloģiski ķīmiskajām un bioloģiskajām īpašībām ir dažāda, un tās vērtība tiek noteikta ballēs. Nezinu, kāpēc patstāvīgās Latvijas laikā neviens nepiemin zemes dabiskās auglības balles. Laikam jau tas tā ir tikai tāpēc, ka Latgalē un Ziemeļaustrumvidzemē augsnes ir nabadzīgas, pats Dievs tās ir tādas radījis. Zemniekam, kas tur dzīvo, ražošanas apstākļi ir divas, trīs, pat četras reizes smagāki nekā, teiksim, Zemgalē un Kurzemē. Latgalē ir pieci rajoni, Vidzemē arī ir pieci rajoni, sākot ar Alūksni, Madonu un beidzot ar Valku. Taču šodien valsts dotācijas ir visas atdotas zemniekiem Zemgalē, Kurzemē un citur, kur ražošanas apstākļi ir labāki un zemes dabiskās auglības balles ir divas trīs reizes augstākas nekā Latgalē un Ziemeļaustrumvidzemē. Un ko lai dara tie Ziemeļaustrumvidzemes un Latgales iedzīvotāji...

Sēdes vadītājs. Laiks, Staša kungs!

L.Stašs. ... kuri nevar galus savilkt kopā, jo zemes dabiskā auglība neļauj to darīt? Un ne jau velti...

Sēdes vadītājs. Laiks, Staša kungs!

L.Stašs. ... Pasaules bankas eksperti mūsu valdību ir brīdinājuši, ka nevienā pasaules valstī nav tā, ka būtu kāda starpība dotāciju piešķiršanā zemniekiem. Visur vadās pēc zemes auglības un pēc potenciālās zemes vērtības. Pie mums tas tā nav.

Sēdes vadītājs. Lūdzu atslēgt mikrofonu!

L.Stašs. Paldies.

Sēdes vadītājs. Nākamajam vārds deputātam Jānim Rāznam. Piecas minūtes.

J.Rāzna (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Cienījamais sēdes vadītāj! Godātie kolēģi! Es runāšu ļoti konkrēti - un pārsvarā par lauksaimniecības problēmām, jo runāt par lauku attīstības koncepciju, manuprāt, vajadzētu tikai kontekstā ar lauksaimniecības attīstības programmu, jo diez vai laukus var attīstīt, ja katru gadu arvien mazāki un mazāki ir zemnieku un lauku uzņēmēju ieņēmumi. Tātad pamatā visu lauku attīstībai būs tas, cik daudz varēs nopelnīt zemnieks, kas apstrādā šos laukus, un arī tas, cik daudz varēs nopelnīt lauku uzņēmēji.

Pirmais, ko es gribētu pateikt, ir tas, ka praktiski ir beigusies zemes reformas pirmā kārtā. Visos šajos gados bija samērā sarežģīta situācija, un pie tā ir vainojamas gan kļūdas vai nepilnības zemes reformas likumdošanā, gan lielā mērā varbūt arī banku krīze, gan arī iepriekšējo valdību ne visai lielā vēlēšanās domāt par lauksaimniekiem. Un varbūt visvairāk - Gaiļa kungs, kurš Jelgavā paziņoja, ka lauksaimniecība mūsu republikā vispār nav vajadzīga. Galarezultātā tas viss ir novedis pie tā, ka lauksaimnieciskās produkcijas ražošanu esam samazinājuši par 50 procentiem un varbūt pat vēl nedaudz vairāk.

Tajā pašā laikā es gribu uzsvērt, ka, neskatoties uz visām tām grūtībām un situāciju, kāda bija republikā, lauku cilvēki, zemnieki un pārējie, kas strādā laukos, ir ar pašai izliedzīgu darbu tomēr paveikuši ļoti daudz. Jāsaka, ka viņu darba dēļ mēs savus cilvēkus varam šobrīd nodrošināt ar pārtikas graudiem un lopbarības graudiem, būtībā varam pilnībā nodrošināt ar graudiem, un pat paliek pāri. Tāpat ar piena produkciju mēs pilnībā nodrošinām savas republikas iedzīvotājus. Šajā gadā ir noslēgti tādi līgumi par cukurbiešu piegādi rūpnīcām, kādu praktiski nav bijis Latvijas vēsturē: 570 tūkstoši tonnu. Tas nozīmē, ka mūsu zemnieki šajos gados ir pastrādājuši godam.

Diemžēl šobrīd ir varbūt tāda kā "šķirtne" tas, ka praktiski visa zeme ir sadalīta zemniekiem vai uzņēmēj sabiedrībām, lai gan šobrīd vēl jāsaka, ka maz ir tādu zemnieku saimniecību - tikai līdz 5 procentiem - kuras pārsniedz 50 hektārus. Maz ir arī tādu saimniecību, kurās ir 20, 30 govīs vai vēl vairāk govju, - apmēram tikai 50 procenti vai varbūt pat vēl mazāk, jo 50 procentiem saimniecību praktiski ir tikai viena vai divas govīs. Bet nu laikam tomēr ir pienācis laiks, kad mums būtu jādomā ne tikai par to, kā mūsu zemnieki var pilnībā apgādāt mūsu iedzīvotājus ar visiem lauksaimniecības produktiem. Ļoti nopietni būtu jādomā arī par eksportu. Jo praktiski mums visiem laikam ir skaidrs: jo ilgāk mēs ar šiem jautājumiem tūlāsimies, jo ar katru gadu grūtāk mums būs iekļūt pasaules tirgū, kaut ko realizēt Eiropas tirgū vai citur... vienalga, kur tas būtu... kaut kur realizēt mūsu produkciju.

Tagad ir jāuzdod viens nopietns jautājums mums pašiem sev un valdībai - vai mēs esam šobrīd gatavi palīdzēt zemniekiem, lai viņi varētu strauji kāpināt lauksaimniecības produkcijas ražošanu? Un, ja mēs esam tam gatavi, tad acīmredzot pie šiem jautājumiem mums būtu nopietni jāstrādā un acīmredzot jāzina, ko tad zemnieki grib no mums panākt.

Šajā sakarā es gribētu konkrēti runāt par tām lietām, par kurām zemnieki runā, un šīs lietas ir tās, kuras, kā zemnieki uzskata, ir tās pašas svarīgākās, lai viņi varētu normāli strādāt un attīstīties. Un kā pirmo no tām es gribētu pieminēt to, ka zemnieki grib, lai nosaka viņu saražotajai lauksaimnieciskajai produkcijai minimālās iepirkuma cenas.

Sēdes vadītājs. Piecas minūtes ir pagājušas.

J.Rāzna. Paldies.

Sēdes vadītājs. Pirms pārtraukuma - divi paziņojumi.

Vārds Jurim Sinkam - apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcija.

J.Sinka (apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcija).

Ārlietu komisijas locekļus lūdzu uz sēdi Sarkanajā zālē pulksten 15.00. Atgādinu, ka būs jāapspriež diplomātu pārstāvniecības jautājums. Pulksten 15.00 Sarkanajā zālē.

Sēdes vadītājs. Vents Balodis - apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcija.

V.Balodis (apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcija).

Godātie Budžeta un finansu (nodokļu) komisijas locekļi! Lūdzu pulcēties tagad Budžeta un finansu (nodokļu) komisijas telpās uz īsu komisijas sēdi.

Sēdes vadītājs. Lūdzu reģistrācijas režīmu. Lūdzu, reģistrēsimies ar identifikācijas kartēm.

Saeimas sekretāra biedru Māri Rudzīti lūdzu nolasīt reģistrācijas rezultātu izdruku.

M.Rudzītis (6.Saeimas sekretāra biedrs).

Cienījamie deputāti! Nav reģistrējušies: Jānis Jurkāns, Andrejs Krastiņš, Andris Tomašūns, Andrejs Pantelējevs, Ruta Marjaša, Kristiāna Lībane, Jānis Bunkšs, Dainis Turlais, Ojārs Grinbergs, Alfreds Čepānis, Edgars Bāns, Jānis Strods, Janīna Kušnere, Uldis Veldre, Jānis Kazāks, Ervids Grinovskis, Māris Vītols, Roberts Zīle.

Sēdes vadītājs. Pārtraukums līdz pulksten 13.30.

(Pārtraukums)

Sēdi vada Latvijas Republikas 6.Saeimas priekšsēdētāja biedrs

Jānis Straume.

Sēdes vadītājs. Godātie deputāti, pārtraukums ir beidzies! Pulkstenis rāda 13.30. Vēl debatēs ir pieteikušies 11 deputāti. Ir priekšlikums turpināt debates.

Vārds debatēs Pēterim Tabūnam - apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcijas deputātam. Lūdzu!

P.Tabūns (apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcija).

Paldies. Cienījamie deputāti un visi, kas klausās šo sēdi! Diemžēl šobrīd šeit ir ieradies ļoti maz deputātu un tas nozīmē, ka, it īpaši no opozīcijas puses, viņi, tā sakot, publikai savu ir pateikuši, tāpēc var iet sauloties. Mani pārsteidz patiešām opozīcijas opozicionārisms. Vienmēr viss, ko valdība dara, ir slikti. It īpaši to vienmēr tā ļoti strikti uzsver opozīcijas "trubadūrs" - Čerāna kungs. Tas, ka 1997.gadā lauksaimniecībai bija iedalīti nepietiekami līdzekļi, ir skaidrs. Tad bija slikti. 1998.gadā ir iedalīts vismaz 7 miljoni vairāk, bet opozīcijai atkal ir slikti. Tas, ka valdība ir darījusi visu iespējamo... Šī valdība 8 mēnešos ir spējusi sagādāt 30 miljonus latu, lai šobrīd pusgadā sadalītu to starp attiecīgajām nozarēm, bet atkal ir slikti! Starp citu, no šiem 30 miljoniem 2,1 ir paredzēti lauksaimniecībai graudu iepirkuma nodrošināšanai.

Čerāna kungs te runāja par lauku skolām. Tas ir ļoti svarīgi, bet kur tad Čerāna kungs bija tad, kad Tabūns viens kā Donkihots iestājās par Latgales skolām, kad ministrija un Rēzeknes rajona Skolu pārvalde gribēja un mēģināja iznīcināt šīs lauku skolas? Tad ne Čerāna kungs, ne citi, ne opozīcijas, ne pozīcijas deputāti nepiedalījās šajā cīņā. Paldies Dievam, pašlaik ir izdevies apturēt šo optimizāciju, kas nozīmē likvidāciju, bet mēģinājumi droši vien vēl būs, sākot jauno mācību gadu.

Bet tagad par šo programmu - par lauku attīstības un rīcības programmu. Izlasiet taču, cienījamie opozicionāri! Šeit ir rakstīts skaidri un gaiši: "Šīs programmas mērķis - samazināt un novērst migrāciju no laukiem. Samazināt nabadzību, stimulēt nodarbinātību, vienādu iespēju nodrošināšanu laukiem. Tas nozīmē ļoti būtiskus pārvērtējumus. Kā jūs atceraties, tad iepriekšējās valdības - Birkava, Gaiļa, arī Šķēles valdība - proponēja, ka laukos perspektīva, tāpat nākotne, ir tikai lielsaimniecībām ar 500 - 1000 hektāriem. Vārdu sakot, mazās saimniecības lai izput, lai pazūd no Latvijas laukiem. Un kur tad šie cilvēki liksies, jo pilsētas jau tā ir pilnas? Lūk, tāda bija nostādne. Ne stratēģijas, ne taktikas, bet bija, lūk, šāda runāšana, šāda psiholoģiska lauku cilvēku noskaņošana. Tagad ir skaidri un gaiši šajā programmā pateikts - darīt visu, lai migrācija no Latvijas laukiem nenotiktu, lai tur notiktu attiecīga attīstība.

Es šajā Saeimā esmu ievēlēts no Latgales vēlēšanu apgabala (iepriekšējā - no Zemgales) un gribu pateikt īpaši šodien par Latgali. Žēl, ka šajā programmā es neredzu, bet es ceru, ka tas tiks atspoguļots tālākajā rīcības programmā Latgalei. Cienījamie Saeimas deputāti un valdības vīri, tad ir jāvelta īpaša uzmanība! Tas ir īpašs reģions, kas nespēs attīstīties, ja mēs neveltīsim tam īpašu uzmanību, jo tur diez vai cilvēki spēs nodarboties ar graudkopību, bet ar lopkopību gan. It īpaši ar piensaimniecību, ar gaļas lopu audzēšanu, bet tam ir vajadzīgas īpašas subsīdijas, lai to darītu. Jānorit ciltsdarbam, bet ne tikai. Galu galā Latgalei jāatgriežas pie linkopības, jo lini labi aug Latgalē...

Sēdes vadītājs. Tabūna kungs, piecas minūtes ir pagājušas...

P.Tabūns. Diemžēl piecās minūtēs nevar pat pamatu izteikt par šo programmu. Paldies par uzmanību!

Sēdes vadītājs. Nākamajam vārds Robertam Dilbam - LZS, KDS frakcijas deputātam. Lūdzu!

R.Dilba (LZS, KDS frakcija).

Godājamais Prezidijs! Cienījamie kolēģi! Pagājušajā gadā, pieņemot Saeimas lēmumu, mēs esam sapratuši, ka lauku attīstība ir kompleksa problēma, kur vienviet ir sakoncentrēti gan lauksaimniecības, gan sociālie, gan vides, gan veselības aizsardzības, gan izglītības, satiksmes, teritoriālās plānošanas un vēl citi jautājumi, ar kuriem nākas saskarties laukos.

Mēs esam sapratuši, ka te nav runa tikai par kaut kādas cilvēku grupas labklājību, kuri vēlas dzīvot laukos. Lauku attīstība tādā vai citādā virzienā neizbēgami skars ikvienu Latvijas iedzīvotāju, tāpēc arī šī programma, kas it kā paredzēta vienīgi laukiem un lauku iedzīvotājiem, galarezultātā ietekmēs ikvienu Latvijas iedzīvotāju tagadni, bet vēl jo vairāk - nākotni.

Neskatoties uz to, ka programma nav visaptveroša un visus jautājumus izsmeljoša, ir pamats uzskatīt, ka šis dokuments ir būtiska sastāvdaļa jaunas izpratnes veidošanai sabiedrībā par lauku vietu valstiski risināmo jautājumu kontekstā. Tālākais valdības uzdevums ir programmu pilnveidot un to realizēt, taču ne tikai tas vien. Vienlaikus ir svarīgi arī izskaidrot šo programmu iedzīvotājiem, lai tā kļūst ikvienam saprotama. Tikai tad šis dokuments būs pilnasinīgs, kad tas būs pieņemts ne tikai Saeimā, bet arī sabiedrībā. Pirms mēs šodien ķeramies pie konkrētas programmas iztirzāšanas, vispirms būtu jānonāk pie vienotas domas programmas pamatjautājumā. Tas ir jautājums, kāds attīstības ceļš Latvijas laukiem būtu vispiemērotākais.

Mēs esam apzinājušies, ka lauku attīstība nav tikai un vienīgi Latvijas problēma. Eiropēiskajā vērtību sistēmā lauki mūsdienās iegūst nozīmi kā dabiskās vides saglabāšanas iespējas, arī kā lokālās, etniskās kultūras augsne, nacionālo vērtību uzturēšanas garantija, un tāpēc Eiropas Savienības struktūrās lauku attīstība tiek uzskatīta par nopietnu problēmu, kurai jāpievērš pienācīga uzmanība. Latvija šajā ziņā nevarētu būt izņēmums.

Lauku politikai valstī vajadzētu būt tādai, lai ikviens cilvēks, kurš vēlas atgriezties laukos, varētu tur dzīvot. Tātad par maksimālo programmu es izvirzītu pakāpenisku iedzīvotāju atgriešanos laukos, nodrošinot vienmērīgu Latvijas apdzīvotību visā tās teritorijā. Taču tas ir iespējams tikai tad, ja Latvija kā teritoriāla vienība attīstās harmoniski.

Pirmkārt, tas ir jautājums par nodarbinātību. Lauku attīstības programmā tā ir uzņēmējdarbības veicināšana, lai radītu jaunas darba vietas tiem cilvēkiem, kuri nevar nodrošināt savu eksistenci, nodarbojamies ar lauksaimniecību.

Otrkārt, tā ir infrastruktūras veidošana laukos. Šīs neatrisinātās problēmas jau kļuvušas, kā mēs teiktu, par neatņemamu lauku dzīves sastāvdaļu, un tas ir pats galvenais, kas faktiski šodien lauku cilvēkus pret viņu pašu gribu izraida no laukiem.

Daļa no jums, godātie deputāti, piedalījās akadēmiskajā konferencē par lauku attīstības programmu, kas notika pirms divām nedēļām Jelgavā Lauksaimniecības universitātē. Konference atzina par pareizu programmas pamatprincipu - nepieciešamību nodrošināt līdzsvaru starp ekonomiku un sabiedrību, starp tirgus likumībām un valsts regulējošo lomu, starp laukiem un pilsētu.

Daba un sabiedrība. Runājot par šodienas vajadzībām un nākotnes tiesībām, tika atbalstīta ideja, ka arī tirgus apstākļos lauku attīstības problēmu risināšanā nevar iztikt bez valsts regulējošās ietekmes, jo tikai tā var garantēt lauku attīstību visas sabiedrības interesēs. Domāju, ka, realizējot šos pamatprincipus vien, varētu iezīmēties pavērsiens uz labo pusi lauku problēmu risināšanā. Te savs vārds sakāms arī likumdevējiem.

Taču mums ir jāsaprot, ka šis visai būtiskais finansu palielinājums lauksaimniecības subsidēšanai, ko valdība pieņēma iepriekšējā gadā, nespēj zemniekiem nodrošināt pienācīgu atbalstu. Subsidēšanas mērķis pašlaik ir nevis atbalstīt katru, kam pieder kāds zemes hektārs un mājlopi, bet gan veicināt lauksaimniecības attīstību kopumā, lai zemnieki ražotu starptautiskajā tirgū konkurētspējīgu produkciju. Mēs neesam tik bagāti kā citas attīstītās valstis, kas var atļauties maksāt saviem lauksaimniekiem kompensējošās subsīdijas. Tomēr es ceru, ka pienāks laiks, kad arī Latvijas zemnieki saņems atlīdzību par to, ka viņi dzīvo laukos un kopj lauku vidi. Sevišķi svarīgi tas būtu Latvijas nomalēs, pierobežas rajonos, apvidos, kas intensīvai lauksaimniecībai ir maz piemēroti.

Saimnieciski mazaktīvo rajonu attīstībai pirmais impulss jau ir dots, nosakot īpaši atbalstāmos reģionus. Taču jāatzīst, ka līdz šim veiktie pasākumi vēl nav varējuši nodrošināt Latvijas novadu harmonisku attīstību, kaut arī ir izstrādāti pieņemami projekti. Projektu realizēšanai ir vajadzīgi līdzekļi. Valdībai ir jāgādā, lai reģionālās attīstības fondā līdzekļi būtu.

Lauksaimniecības produkcijas ražotājiem šogad klāt nākusi jauna problēma. Neveiksmīgās valsts ārējās un iekšējās politikas dēļ radās sarežģījumi ar produkcijas realizāciju Austrumu tirgū. Valsts politikai ir jābūt tik elastīgai, lai šādos gadījumos allaž būtu iespējas kaut daļēji no valsts budžeta līdzekļiem kompensēt ārējos, no pašu ražotāju neatkarīgu, neprognozējamu iemeslu dēļ radušos zaudējumus. Tāpat kā kompensēt dabas stihijas nodarīto.

Un nobeigumā gribu ierosināt priekšlikumus šim lēmuma projektam. 2.punktā vajadzētu uzdot Ministru kabinetam izstrādāt lauku attīstības programmas īstenošanas metodiku, kas balstītos uz ilgspējīgām programmām, to īstenošanai paredzot ilggadēju valsts budžeta finansējumu.

Paldies par uzmanību!

Sēdi vada Latvijas Republikas 6.Saeimas priekšsēdētāja biedrs

Andris Ameriks.

Sēdes vadītājs. Nākamajam vārds Uldim Veldrem - pie frakcijām nepiederošam deputātam. Lūdzu!

U.Veldre (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Cienījamie kolēģi! Ļoti žēl, ka mēs, lauku cilvēki, varam runāt tikai piecas minūtes. Saeima pagājušā gada 10.septembrī ir pieņēmusi ļoti labu lēmumu, kura galvenā doma ir tāda, ka, lai lauki varētu attīstīties, ir nepieciešami kredīti, bet, redzot, kā ir pašlaik, domāju, ka diemžēl attiecīgajiem cilvēkiem, kas ar to strādāja - šajā gadījumā es nevainoju komisiju, bet attiecīgo ministriju - Gorbunova kunga ministriju - ir iznācis ne cepts, ne vārīts.

Tā kā vakar bija Represēto diena, es tikos ar 1941.gada izsūtīto bērniem. Es nolasīšu dažas rindas, kur Līgas kundze raksta, kas pašlaik notiek Saeimā:

“Kas dumjāks vēl var būt par vietu vārdu maiņu un skolu likvidēšanu un ārstniecības vietu ar.

Te skaidri redzams - tautu ieogrūž postā un ātrai iznīcībai Saeimā balso “par”.

Bet, dižie valdnieki, ko darīsiet jūs tad, kad nebūs tautas, kas grūti strādās, jūsus algos, kalpos jums?

Vai nebūtu par to jums laiks sākt domāt šodien, ar jūsu prasmi valsti vadot, tas būt var par vēlu rīt.”

Es domāju, ka mums, deputātiem, vajadzētu domāt par tautas rītdienu. Ļoti labi materiāli ir 1940.gadā izdotajā ne Bībelē, bet grāmatā “Latvijas zeme, zemnieki un viņu darbs”. Visi lauku jautājumi tur ir tik labi sakārtoti. Un, ja paskatās, kas deva iespēju Latvijai pēc brīvības cīņām, iegūstot neatkarību, attīstīties? Lētie kredīti! Pašlaik runā Gorbunova kungs un saka, ka 60 zemnieki saņems, kad saņems - to nevar zināt, naudiņu. Tad paskatāties! Jau 1919.gada beigās nabadzīgā Latvijas valsts sāka izdot simtiem un tūkstošiem kredītu, un sākumā deva Zemkopības ministrija, pēc tam - Finanšu ministrija. Īsā laikā ir sagatavoti 13 033 aizdevumi ar kopējo summu vairāk nekā 4 miljoni latu. Un, ja mēs skatāties tālāk, tad redzam, ka bijuši ļoti lieli līdzekļi - ap 40-50 miljoniem latu, un arī mans tētis kā brīvības cīņu dalībnieks zemi paņēma uz kredīta, daļu - mazu stūrīti meža pārdeva, uzcēla mājas un valsts zināmu daļu parāda dzēsa. Ja mēs paskatāties, kā tā programma sastādīta, tad es jums pateikšu, ka tas ir apmēram tā: “Rīt dzīvosim komunismā!” Un nereāls ir arī Gorbunova kunga teiktais, ka, ja mēs pieņemsim šo programmu, citēju Gorbunova kungu, tad mēneša laikā programmu pilnveidošot un īstenošot. Nu tad varbūt apsolīsim, ka pēc tā mēneša uz brokastlaiku viss tiks izpildīts? Taču galvenā nelaime ir tā, ka nav ievērota Latvijas pieredze, un es domāju, ka visa nelaime ir tā, ka mums visu uzspiež ārzemnieki. Krustneši nāca ar zobenu un pa priekšu nesa Bībeli, tagad nelaime ir tā, ka cenšas iznīcināt laukus un, ja iznīcinās lauku skolas, tad nebūs mūsu tautas. Un es to ļoti pārdzīvoju.

Es sestdien biju Sikšņu skolas izlaidumā, maza skoliņa, kas izaugusi, tikai trešais izlaidums, samērā mazs pagasts ar tūkstoš iedzīvotājiem, 12 audzēkņi beidza, un arī nākošgad vēl būs, bet mūsu tik neprātīgās rīcības, jāsaka, genocīda politikas pret laukiem dēļ strauji samazinās dzimstība un tā tālāk... Es domāju par to, kur varētu rast līdzekļus. Par to jau Seiles kundze teica un arī citi domājošie deputāti, jo tiešām mūsu....

Sēdes vadītājs. 5 minūtes ir pagājušas!

U.Veldre. ... Tiešām ir ļoti smagi, ka te principā attiecībā uz lauksaimniecību mēs tikai velkam “ķeksīti”, jo normāli neko nevaram pateikt. Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Nākamajam vārds Guntaram Grīnblatam - apvienības “Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK frakcijas deputātam. Lūdzu!

G.Grīnblats (apvienības “Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK frakcija).

Augsti godātais Prezidijs, godātie deputāti! Konceptuāli ir saprotams, ka mēs šos abus dokumentus atzīsim par sākotnēji pieņemamiem un tālāk pie tiem strādāsim un pilnveidosim tos, bet atļaujiet man šajā īsajā laikā izteikt

dažas piezīmes, kas ir vainojams pie līdzšinējā, pie esošā stāvokļa mūsu Latvijā.

Es uzskatu, ka te vispār nav skaidri deklarēta valdības nostāja attiecībā uz atbalstu lauksaimniecībai. Tas attiecas pirmām kārtām uz banku krājaizdevumiem vispār, uz kredīta procentiem, uz ķīlām, uz to apjomiem un šo jautājumu tālākajiem risinājumiem. Te mēs esam vēl ļoti, ļoti tālu no tā, ko laukos vajadzētu.

Un nav pieņemams vēl arī... Šobrīd laikam tas vēl nedarbojas, ka visi lauksaimniecības uzņēmumi tiks pieskaitīti komercuzņēmumiem. Tas būs katrā ziņā izdevīgi tādām monstrām kā Šķēles kunga lielajiem pārstrādes uzņēmumiem, bet mazie zemnieki, mazākās saimniecības tur neko, pēc manas sapratnes, nākotnē nevarēs panākt.

Iekšējā tirgus nostiprināšana. Nu vai tas nav ārpriests, ka šāgada aprīlī mūsu cūkkopība Latvijā būtībā tiek pamatīgi sagrauta ar tiem tūkstošiem tonnu nezināmas izcelsmes gaļas, kas te ir ienākusi. Mums ir vesela sistēma: veterinārmedicīnas dienests, sanitārā robežkontrolē... Vai tad tiem cilvēkiem un arī visām Iekšlietu ministrijas struktūrām nav iespējams atrast un dabūt šo kontrabandu un kaut kā to jautājumu risināt? Cik ilgi mēs šādā veidā varam darboties?

Daži vārdi par lauksaimniecības izglītību. Es īsti nepiekrītu Zemkopības ministrijas domām, ka zemnieku skaits tiks krasi samazināts, ka nevajadzēs vairs izglītoties, bet, no otras puses, dokumentā ir rakstīts, ka nākošajā gadā zemniekiem jau vajadzēs būt ar sertificētu izglītību, lai viņi varētu strādāt laukos. Šobrīd man liekas, ka likvidēt lauksaimniecības skolas un tā tālāk, nodot tās Izglītības un zinātnes ministrijai un citi ar to saistītie jautājumi absolūti nav reāli un tie nebūtu jārisina. To rādīs pati dzīve. Ja nebūs vairs studentu, nebūs skolnieku, kas gribēs mācīties, tad jau jautājums pats par sevi risināsies. Nevajag domāt, ka tur vajadzētu kaut ko darīt.

Un nu par lauksaimniecības zinātne. Būtībā nekas par to netiek runāts, nekas nav paredzēts. Mums ir vieni no vismazākajiem pasaulē līdzekļi, kas ir paredzēti lauksaimniecības zinātnei. Tā kā mums šobrīd jau bijušās Latvijas neatkarības laikā esošajā Mežotnes selekcijas stacijā, Viļānu selekcijas stacijā, Ogres pomoloģiskajā dārzā, Lejaskurzemes izmēģinājumu stacijā, Iedzēnu augļkopības atbalsta punktā ir likvidēta zinātniskā darbība un nekā tanī vietā nav, it kā mums vairs nevajadzētu... Tā kā zinātniskajam darbam arī Stendē un Priekuļos trūkst līdzekļu... Mēs jau dzirdējām, ka līdzekļu ļoti trūkst Lauksaimniecības akadēmijas Vecauces mācību un pētījumu saimniecībai, un bijušais ministrs Cimdiņa kungs ar savu likumdošanu tajā laikā izdarīja milzīgu lāča pakalpojumu, ka aizliedza uz laukiem strādāt par 65 gadiem vecākiem zinātniskajiem darbiniekiem. Un, paldies Dievam, nupat šopavasār šis nepareizais lēmums ir atcelts.

Kopumā es gribu teikt, ka lauksaimniecības zinātnei tomēr nākošajā gadā ir jāatrod daudz vairāk līdzekļu, jo pasaules prakse rāda, ka zinātne dod vislielāko atdevi, un nav vis tā, ka vienas vai divu, vai trīs, vai piecu, bet tur ieguldītie līdzekļi atmaksājas desmitkārt, divdesmit un trīsdesmitkārtīgi. Ceru, ka nākošā gada budžetā kaut minimāli palielināsies finansējums zinātnei.

Es kopumā atbalstu šo mūsu dokumentu. Paldies.

Sēdes vadītājs. Vārds Guntai Gannusai - Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcijas deputātei. Lūdzu!

G.Gannusa (Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcija).

Cienījamie deputāti! Tā kā arī es strādāju Eiropas lietu komisijā, tad varbūt nedaudz pieskaršos vispārējai lauksaimniecības situācijai pašlaik Eiropā.

Jāsaka, ka lauksaimniecības politika jau gadiem ilgi bijusi Eiropas "rūpju bērns". 1960. gadā ieviesta, tā jau no paša sākuma bija slikts Eiropas Savienības balsts. Nevienu citā jomā Eiropas valstīm nebija tik grūti atrast kopsaucēju kā lauksaimniecībā - kopīgā tirgus organizēšana, vienota cenu politika, kopīga finansēšana. Īpaši daudz raīžu lauksaimniecības kopējam tirgum sākās ar 70. gadiem, kad tā stratēģiskais mērķis - atjaunot apgādi ar pārtiku izpostītajā Eiropā bija ne vien sasniegts, bet pat neveselīgi pārsniegts. Sekas - izmaksu kāpums, par daudz saražoto uzturproduktu bezjēdzīga iznīcināšana. Vēl šodien lauksaimniecībai tiek veltīta vairāk nekā puse Eiropas budžeta, lai gan tajā pašlaik ir nodarbināti aptuveni tikai 5,3% iedzīvotāju. Pašlaik Eiropas Savienībā ir 18 miljoni bezdarbnieku, tāpēc zemnieki savas pozīcijas uzskata par šķietami sliktām.

Jau 1988. gadā tika ieviesti īpaši taupības pasākumi agrārajā sektorā. Saskaņā ar 1994. gada vispārējo līgumu par mītu un tirdzniecību kopējā lauksaimniecības produkcija vairs nesubsidēs ražošanu mazajās zemnieku

saimniecībās, kas nav rentablas, bet piešķirs naudu vides aizsardzībai un lauku ainavas kopšanai.

Konkurence pasaules tirgū aizvien pieaug, bet Eiropas Savienības lauksaimnieki turpina ražot pārāk daudz un pārāk dārgi. Kā brīdina komisārs Fišlers, uz spēles ir likti ne vien zemnieki, bet arī visa pārtikas rūpniecības nākotne.

Reformas būtība. Labības cenas tiks pazeminātas par 20, liellopu gaļa - par 30, bet piena produktu - par 15 procentiem. Uz ko tad Latvija var cerēt sagatavošanās posmā un ceļā uz Eiropas Savienību?

Agrārā problēma saistībā ar Eiropas Savienības paplašināšanos uz Austrumiem ir viens no Eiropas Savienības sāpīgākajiem jautājumiem. Ražošanas struktūru, standartu un cenu atšķirības starp dažādām valstīm, arī tas, ka tajās ir pārāk maz uzņēmumu, bet pārāk daudz zemnieku. Eiropas Savienība atšķiras tik krasi, ka Eiropas komisija savā plānā "Agenda-2000", kurā noteikta Eiropas Savienības politika no 2000. līdz 2006. gadam, ir atteikusies pat domāt par ātru jaunu dalībvalstu lauksaimniecisko integrēšanu. Tātad tas attiecas arī uz Latviju.

Pabalsts. Visu vienpadsmit kandidātvalstu sagatavošanai agrārājā jomā, kur piešķirtie līdzekļi ir tikai 500 miljonu ekiju gadā, no 2003. gada tie varētu tikt piesardzīgi palielināti. Tie ir par 2% mazāki nekā no kopējā Eiropas Savienības agrārā budžeta. Fišlers uzskata, ka pirmajām kandidātvalstīm jau pēc iestāšanās Eiropas Savienībā ir jādod no 5 līdz 8 gadiem ilgš pārejas laiks. Reāli raugoties, tās varētu tikt integrētas kopīgajā lauksaimniecības politikā tikai no 2010. gada.

No Eiropas komisijas ziņojuma top skaidrs, kāpēc tā jābūt. Lauksaimniecības ražojumu cenas Austrumeiropas valstīs ir krietni zemākas nekā Eiropas Savienībā. Tūlītēja uzņemšana kopējā lauksaimniecības tirgū novestu pie smagiem pārpratumiem no abām pusēm. Teiksim, rumāņi, bulgāri, diemžēl arī latviešu zemnieki strādā ar pagājušā gadsimta metodēm. Atšķirības starp pilsētu un laukiem šajās valstīs ir satriecošas, un tāpēc arī Polija un Ungārija tik krasi atpaliek no Eiropas standartiem. Mēs zinām, ka pašlaik no bijušajām sociālisma valstīm Polija un Ungārija ir vienas no attīstītākajām lauksaimniecībā. Tā tas ir taisni pārstrādē un privātajā biznesā. Būtu nepieciešams attīstīt infrastruktūru, būvēt ceļus, ierīkot ūdens un gāzes vadus, telefona līnijas, kā arī radīt saprātīgu finansēšanas programmu. Tikai tādā gadījumā var cerēt uz strukturālām pārvērtībām šo zemju lauksaimniecībā.

Un nobeigumā es gribētu vēl pastāstīt, nedaudz pieskarties līdzekļiem, kuri pieejami desmit asociētajām valstīm no struktūrfondiem, sākot no 2000. līdz 2006. gadam. Eiropas Savienības fondi, kas būs pieejami no 2000. gada...

Sēdes vadītājs. Gannusas kundze, 5 minūtes ir pagājušas.

G.Gannusa. Es atvainojos... Paldies.

Sēdes vadītājs. Imants Liepa - frakcijas "Latvijai" deputāts. Lūdzu!

I.Liepa (frakcija "Latvijai").

Augsti godātais sēdes vadītāj, cienījamie deputāti! Šodien mēs apspriežam lauku attīstības programmu, tātad konkrētu dokumentu, un man ir tas gods ziņot, ka es jau trešo reizi apspriežu šo dokumentu.

Pirmo reizi tas bija Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijā, otro reizi - Lauksaimniecības un mežu zinātņu akadēmijas un Lauksaimniecības universitātes akadēmiskajās sēdēs un šodien - šeit sēdē. To es saku tādēļ, lai jūs saprastu, ka manā uztverē emocijas ir norimušas, vērtības tiek vērtētas un pārvērtētas un šodien vairāk vai mazāk jau integrējoši var izteikties par šiem jautājumiem.

Runājot par apspriežamo dokumentu, arī es šeit saskatu vairākus trūkumus, un pirmais no tiem ir kompetences neatbilstība, kas jaušama šajā dokumentā. Normāli būtu tad, ja valstī būtu izstrādāta sava tautsaimniecības programma, bet pēc tam tiktu izstrādātas atsevišķu tautsaimniecības nozaru programmas, tanī skaitā lauku attīstības programma kā tautsaimniecības programmas neatņemama sastāvdaļa.

Diemžēl iepriekšējo valdību "sekmīgas" (pēdējās) darbības rezultātā mums tādas tautsaimniecības programmas vēl šodien nav, un tādēļ, lūk, tie cilvēki, kuriem bija uzdots šādu programmu izstrādāt, tika nostādīti visai neveiklā situācijā. Viņiem bija jāizstrādā šī te lauksaimniecības programma, nezinot pamatu, nezinot

tautsaimniecības programmu. Un tāpēc, gluži dabiski, šodien pret šo dokumentu vērstā kritika būtībā ir vēršanās pret vēl neizstrādāto tautsaimniecības programmu. Šīs programmas autori savas nekompetences dēļ nevarēja atbildēt uz tiem jautājumiem, pret kuriem šodien tika izvirzītas pretenzijas. Teiksim, te ir runa par kontrabandu, par tirgus aizsardzību. Te ir runa par lauku iedzīvotāju nodzirdīšanu vairāk nekā līdz baltajām pelītēm. Te ir runa par pilsētas attīstību, te ir runa par rūpniecības attīstību Latvijā, par nodokļu un nodevu politiku. Te ir runa par ārlietām un tā tālāk un tā tālāk. Visi šie jautājumi ir skatāmi kontekstā, un uz šā konteksta bāzes ir jābūvē šī lauksaimniecības attīstības programma. Tādas pamatbāzes mums nav, tāpēc es neapskaužu šīs lauku attīstības programmas darba grupas cilvēkus, kuriem tā bija jāizstrādā, un arī tagad viņi ir zināmā mērā “peramie zēni” citu cilvēku neizdarības dēļ. Tas ir pirmais trūkums.

Otrais trūkums, neapšaubāmi, izriet no pirmā, un tas ir šīs programmas, kā saka, realizācijas mehānisma trūkums. Nav pateikts, kad, ar kādiem līdzekļiem, kādā veidā un tā tālāk mēs šīs labās domas un labās ieceres varam realizēt. Šeit izteiktās konkrētās piezīmes vairāk vai mazāk attiecas uz šīs programmas tālāko attīstību - uz tās otro posmu, proti, uz konkrētu mērķprogrammu izstrādi šo labo ideju īstenošanai.

Tas, kas te šodien tiek runāts un ko Gorbunova kungs tik cītīgi piefiksē, es domāju, ir tieši tas, lai nākošajā etapā mēs varētu atbildēt, kādas mērķprogrammas mums ir vajadzīgas, cik to vajag, kāda ir to savstarpēja saikne un kā sadalīt iespējamās līdzekļus, ko mēs laukiem varam atvēlēt. Lūk, tas tad arī būtu konkrētais rezultāts.

Beigu beigās, ja mēs pieņemam jaunajā variantā, ko tagad vēlreiz piedāvā Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija, papildinot iepriekšējo lēmuma projektu ar 2.punktu, tad šādu mērķprogrammu attīstība valdībai ir jāakceptē līdz 1999.gada valsts budžeta apstiprināšanai, paredzot, kādas būs šīs mērķprogrammas un attiecīgi to finansējums. Līdz ar to mēs esam panākuši ļoti labu rezultātu, jo tas būtu dokuments, kas radītu iespēju tālāk kopējiem spēkiem panākt šo labo domu realizāciju, kas šeit izskanēja un kas ir ielikta šīs te programmas pamatu pamatā.

Tādēļ es aicinu šo otro variantu apstiprināt, lai tā būtu darba programma tālākajai rīcībai.

Sēdes vadītājs. Nākamajam vārds Ernestam Jurkānam - Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcijas deputātam. Lūdzu!

E.Jurkāns (Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcija).

Augsti godātie deputāti! Pirms pāris dienām mēs saņēmām Finanšu ministrijas apkopojumu par tautsaimniecības attīstību šī gada pirmajā ceturksnī. Ko mēs tur varam izlasīt? Es citēju: “Lauksaimniecības attīstības tempi joprojām ir zemi. Šī gada pirmajā ceturksnī salīdzinājumā ar 1997.gada attiecīgo periodu gaļas ražošana ir palikusi iepriekšējā līmenī.” Taču mēs zinām, ka tikai puse no iekšzemē patērētās gaļas un gaļas produktiem ir vietējais ražojums. Gaļas kontrabandas apjomi nemazinās, un joprojām Rīgas Centrāltirgū var nopirkt sardeles, kuru cena ir divas reizes zemāka par gaļas produktu pašizmaksu. Es to saku tikai tāpēc, lai akceptētu šī svarīgā jautājuma izskatīšanu šodien. Lai mēs domātu par Latvijas lauku attīstības programmu un šīs programmas realizācijas iespējamajiem ceļiem un mehānismu.

Vēl viens skaitlis. Pagājušajā gadā salīdzinājumā ar 1996.gadu iedzīvotāju reālie ienākumi ir samazinājušies par vienu procentu. Jums nupat izdalītajā Lauksaimniecības gadagrāmatā ir teikti vēl skarbāki vārdi: lauku saimniecību reālie ienākumi pagājušajā gadā ir samazinājušies par 24% attiecībā pret tādu pašu periodu 1996.gadā. Tas viss vēl un vēlreiz liecina par to, cik būtisks ir jautājums, par kuru mēs šodien diskutējam. Es gribētu īpaši uzsvērt Latgales reģiona problēmu, jo, spriežot pēc šī paša Finanšu ministrijas veiktā apkopojuma, Latgales reģionā reālie ienākumi ir par 20% zemāki nekā vidējie valstī. Šī problēma pastāv jau desmitiem gadu, bet nekādas virzības uz pozitīvo pusi nav. Laukos bezdarba līmenis ir divas reizes augstāks nekā vidējais valstī, bet Latgales austrumu rajonos - pat četras piecas reizes augstāks. Es uzsveru: es varētu nosaukt vēl veselu virkni problēmu, taču jūs tās jau zināt. Katrs varētu nosaukt desmitiem.

Man tomēr ir jāpateicas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas vārdā visiem deputātiem, arī komisijas deputātiem, kas aktīvi piedalījās pagājušā gada septembra sēdes sasaukšanā un darbā. Šīsdienas sēde faktiski ir pagājušā gada 10.septembra sēdes turpinājums.

Saskaņā ar 1997.gada 10.septembra sēdes lēmumu tika valdībai uzdots būtībā atrisināt vai sākt risināt trīs galvenos uzdevumus, tas ir, izveidot Latvijas lauku attīstības programmu, šajā programmā prognozēt

lauksaimniecības kā nozares attīstību (tātad veikt koncepcijas izveidi) un veikt starpministriju funkciju sadali. Ceturtais - būtībā ne mazāk svarīgs - jautājums ir finansējums.

Pa šo laiku, jāatzīst, ir paveikts pietiekami daudz. Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija ir sanākusi vairākas reizes kopā ar ministriem un nozaru speciālistiem. Es gribētu tomēr atzīmēt pozitīvo, kā arī minēt galvenās problēmas, kuras vēl nav atrisinātas un kuru risinājums ir nepieciešams šīs problēmas realizācijas gaitā.

Kā šī apjomīgā lauku un lauku vides attīstības programma iekļausies kopīgajā valsts sociāli ekonomiskās attīstības programmā, par kuru nupat runāja Liepas kungs? Kāda varētu būt nepieciešamā naudas kopsomma, lai realizētu šo programmu? Kāda būs sasaiste ar demogrāfisko situāciju laukos? Nedod Dievs, ka programmā paliks punkts, ka līdz 2003.gadam laukos strādājošo skaits samazināsies par 120 tūkstošiem! Tā ir bīstama norma. Es nezinu, kas to tur ir ielicis. Kā tiks risināts šis jautājums kontekstā ar vienu no galvenajām problēmām - izglītību laukos? Kā veiksies ar telekomunikāciju attīstību? Kā būs ar zemnieku saimniecību attīstību? Jo mēs orientējamies uz lielražošanu, bet...

Sēdes vadītājs. Jurkāna kungs, piecas minūtes ir pagājušas.

E.Jurkāns. Lūdzu vienu minūti, ja var.

Sēdes vadītājs. Vai kādam ir iebildumi? Vēl viena minūte ir jūsu rīcībā.

E.Jurkāns. Bet Eiropā jau ir tendence pāriet uz mazām saimniecībām.

Un vēl viens būtisks jautājums - par finansējumu. Joprojām nevaram atrisināt Latvijas Hipotēku un zemes bankas finansēšanas problēmu. Šī banka nīkuļo. Man pat ir kauns teikt, ka piecu gadu laikā šī banka ir iedevusi kredītus 15 miljonu latu kopsummā. Tas ir vienas labas saimniecības kredītresurs. Un arī šajā gadā mēs neesam spējuši nevienu santīmu iedalīt šai bankai. Labi, ir Pasaules bankas kredīts, bet tā procenti ir dārgi. Es neredzu šeit Latvijas Bankas lomu un komercbanku lomu. Ir jābūt sasaistītai šai trijotnei - valdība, Latvijas Banka un komercbankas. Komercbankas ir viena no Latvijas nacionālās ekonomikas mehānisma svarīgākajām daļām. Tāpēc es ierosinu valdībai atrisināt jautājumu par šī mehānisma realizāciju. Jo mēs jau esam veidojuši simtiem programmu. Ja nebūs realizācijas mehānisma, tad ar šo programmu būs tāpat kā ar Brežņeva pārtikas programmu.

Sēdes vadītājs. Nākamajai vārds Antai Rugātei - LZS, KDS frakcijas deputātei. Lūdzu!

A.Rugāte (LZS, KDS frakcija).

Augsti godātie deputāti! Vispirms es gribu teikt, ka es atbalstu šo ideju - apvienot visas problēmas, kuras rodas laukos un kuras daudzus gadus tikušas daļēji risinātas, tikušas daļēji izprastas, bet kopumā nav bijušas savstarpēji savienotas. Un tādēļ bieži vien viena programma vai vienas problēmas risinājums ir konfrontējies ar otru problēmu vai pat izraisījis to.

Kā dzīvot laukos? Kādu metodi piedāvā šī programma vai šīs programmas ietvaros iespējamās programmas, kuras varētu tikt finansētas, vadoties pēc tiem projektiem, ko piedāvātu tie, kas dzīvo laukos un vēlas palikt laukos? Es gribētu ar jums dalīties domās par šīs programmas atbalstu, par saskatītajiem jautājumiem. Esmu par to diskutējusi daudzos Latgales pagastos ar turienes deputātiem. Pagastos, līdz kuriem šī programma ir nonākusi ar lielu kavēšanos vai, varētu pat teikt, par vēlu. Kāda ir pagastu deputātu izpratne par to, ko piedāvā šī programma? Es jums teikšu paradoksālu frāzi, kas šobrīd varētu pat izraisīt zināmu sašutumu. Taču, kad mēs tajā iedziļināsimies, tad mēs izpratīsim, kādēļ tas tiek teikts. Proti, šī frāze ir tāda: "Ja nebūs optimizācijas, skolas sabruks." Par optimizāciju mēs esam līdz šim raduši dzirdēt, ka tas ir kaut kas ļoti slikts, tādā nozīmē, ka tas iznīcina esošo struktūru laukos. Bet, izrādās, tiem, kas dzīvo laukos, tur strādā un mācās, optimizācija ir arī zināmā mērā cerība - cerība saglabāt vai lietderīgi izmantot to, kas lauku struktūrā vēl ir saglabājies.

Es minēšu jums divus piemērus: Balvu rajona Šķilbēnu pagasts (1500 iedzīvotāju) un Rugāju pagasts (2000 iedzīvotāju). Šķilbēnu pagastā ir divas skolas. Viena no skolām atrodas Upītēs, kas ir šī pagasta nomale, pie pašas robežas. Šīs skolas ievirze gadu desmitiem ilgi ir bijusi etnogrāfija, taču skola strādā pilnīgi sabrukušā ēkā, kurai pat piebūvi būvē šobrīd skolēni paši savām rokām, saviem spēkiem. Un par saviem naudas līdzekļiem - arī skolotāji. Varētu teikt: tā mums ir jādara, ja mēs esam īsteni patrioti. Taču tajā pašā laikā es

gribētu redzēt - un arī šie deputāti vēlas redzēt - iespēju, kādu piedāvā Latvijas lauku attīstības programma laukiem, ne tikai lauksaimnieciskajai ražošanai vien. Šodien par to arī no šīs tribīnes ir pārāk maz runāts. Maza skola, liela pieticība... Skola ir nasta pagastam, taču pagasts nevēlas šo nastu nolikt. Lai gan ir arī otra skola, kura... Faktiski es gribētu runāt par to programmu, ko varētu uzskatīt par tādu kā pirmo, kas vispār, pēc savas idejas, ir radusies lauku atbalstam. (Šī programma, kuru apspriežam šodien, ir jau zināmā mērā tās pēctece visas Latvijas apjomā.) Tā bija atbalsta programma Latgales pašvaldībām, to mācību iestāžu uzturēšanai, kurām bija šī misija, šis uzdevums - pēc neatkarības atgūšanas veidot latvisku vidi un saglabāt latviskas skolas iespēju. Šķilbēnu pagasta otrā skola, pateicoties šādai programmai, šobrīd ir kļuvusi par latviešu skolu, tā vairs nav divplūsmu skola. Ir iespēja nodarbināt bērnus gan sportā, gan arī kultūrā. Tūlīt pie reizes ir jāpasaka, kā veidojas šī izpratne par kultūras centru. Lūk, šai skolai līdzās stāv kāda veca pussabrukusi ēka, kuru varētu pārveidot un kura varētu tapt par kultūras namu. Jo pagastā, kurā ir desmit mākslinieciskie kolektīvi, nav kultūras nama.

Pagasta ļaudis man saka: "Mums ar lauksaimniecību nav problēmu tādēļ, ka mums ir 20 ražojoši uzņēmumi." Lai arī no visiem iedzīvotājiem tur ir tikai 200 vai 300 tādu, kas ir nodarbināti, tur ar lauksaimniecību, viņu izpratnē, nav problēmu. Kāpēc? Tāpēc, ka šajā jomā jau notiek šī labdabīgā kustība uz sakārtošanos. Problēma ir ar to sfēru, kura nav ražojošā sfēra. Cilvēkam pēc darba, kuru viņš tomēr ir līdz šim brīdim saglabājis vai arī ir cerībā uzsākt tad, ja mēs šajā programmā piedāvājam viņam sistēmu, kā to izdarīt, vajadzīga arī cilvēcīga atpūta. Un šī cilvēcīgā atpūta būs tā, kas izvilks viņu no grāvja un atvirzīs viņu no pudeles.

Sēdes vadītājs. Piecas minūtes ir pagājušas. (Starpsauciens: "Pietiek!")

A.Rugāte. Paldies. Lūdzu, atļaujiet pateikt pēdējo teikumu.

Es gribu lūgt šīs programmas sagatavotājiem finansējuma metodiku un valdībai - atbalstu šīs programmas finansējumam. Ilgtspējīgu un uz programmām balstītu.

Sēdes vadītājs. Nākamajam vārds Oskaram Grīgam - apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcijas deputātam. (Starpsauciens: "Grīg, ko te jaunu var pateikt!")

O.Grīgs (apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcija).

Cienījamie kolēģi! Es varētu pateikt apmēram tā: ko tad mēs gribam redzēt? Ko nozīmē mums lauki, ko nozīmē mums laucinieki? Ko mums, deputātiem, un ko Latvijai nozīmē lauku vide šajā laika posmā, kad mēs it visi ļoti gribam iet uz Eiropu? Daudzi no mums ir bijuši Eiropā un redzējuši, kāda tur ir lauksaimniecība, lauku vide, kādas tur ir zemnieku jeb, kā tos tur sauc, fermeru saimniecības; kā tur notiek, kā saimnieko, kādi ir tehniskie līdzekļi, kādas ir ražas, kāds ir tirgus un kam pieder pārstrādes uzņēmumi. Un tāpēc es uzdošu jautājumu - ko tad mēs gribam, apspriežot šo jauno lauksaimniecības attīstības programmu? Vai šis būs tas brīnumlīdzeklis vai tā brīnumnūjiņa, kurai pateicoties mēs varēsim, nu, tuvāko piecu vai varbūt desmit gadu laikā līdzināties tai Eiropai, uz kuru mēs tiecamies? Es uzreiz pateikšu, ka visumā šo programmu es atbalstu, tā ir samērā laba programma, nemaz nav sliktā. Ir gan dažas nianšes, par kurām būtu jārunā, taču tagad nav laika... varu pateikt, ka laika trūkuma dēļ es nepieskaršos daudziem sīkiem jautājumiem. Tur, manuprāt, trūkst arī diezgan konkrētu un nopietnu jautājumu. Taču tie daži skaitļi, kas tur ir, - tie vien jau mani satrauc, turklāt satrauc ne vien mani, bet arī lauciniekus un pārējos latviešus Latvijā. Vairāk nekā 32% ir vieninieki, kas dzīvo lauku mājās, un 23% ir tādu, kas ir precēti, bez bērniem, un dzīvo lauku viensētās, sētās. Ir 14 tūkstoši zemnieku saimniecību, kam nav ēku, bet zeme pieder. Vairāk nekā 7 tūkstošos lauku sētu, lauku māju, kur cilvēkam noris dzīve, visa dzīve, nav elektrības. Es šajā attīstības programmā neredzu, konkrēti kas tiks darīts, lai vismaz elektrība tur būtu. (Var jau būt, ka kāds uzskata, ka elektrību nevajag tādēļ, lai vairāk bērnu dzimtu, var jau būt, ka tā arī ir.) Urbanizācija ir tā, kas diemžēl mūsu laukus dzen postā. Kas būs tas brīnumlīdzeklis, kas liks mūsu laukiem tuvāko gadu laikā atdzimt vismaz Eiropas līmenī? Es bieži dzirdu, ka tagad būs subsīdijas. Es uzdrošinos apgalvot un pēc savas pārliecības saku, ka tas tā varētu arī nebūt. Esmu pa šiem gadiem pārliecinājies, ka subsīdijas veicina tikai lielo lauksaimnieciskās produkcijas ražotāju un pārstrādātāju augšupeju, bet vidējās un mazās zemnieku saimniecības diemžēl tās neveicina. Tad rodas jautājums - kas tad ir tas, kas tās veicina? Es uzskatu, ka tā ir kredītsistēma. Tāda kredītēšana, kas disciplinētu zemnieku saimniecību izveidošanos, - ar zemākiem procentiem un ilgu termiņu. Es domāju, ka kolēģi mani atbalstīs šajā jautājumā. Jau Edvarts Virza savulaik rakstīja par laukiem, par lauku sētām, viņš rakstīja tādus skumjus stāstus par to, ka lauku vide iznīkst. Es vēlreiz uzdošu jautājumu: kādus mēs gribam redzēt laukus? Es šajā programmā to neredzēju. Es domāju, ka mēs gribam redzēt laukus ar diezgan taisnīgu zemes sadalījumu. Taisnīgs zemes sadalījums - tā faktiski ir agrārās reformas preambula, pamatprincips. Jājautā - kāds šodien var būt taisnīgs zemes sadalījums, ja pie Tērvetes jau

vairāk nekā 10 tūkstoši hektāru pieder “Canadian Agra” un ja Tukuma rajonā pieder lielas zemes platības gan Dānijai, gan vāciešiem? Un arī pašu mājās jau top “tūkstošhektārnieki” - vairāk nekā tūkstoš hektāru īpašnieki. Es, piemēram, neuzskatu, ka tā ir mūsu nākotne, mūsu perspektīva. Tik tiešām, - es esmu bijis Eiropā un redzējis, kāds ir vidējais privātā apsaimniekošanā esošās zemes lielums. Holandē tas varētu būt kādi 56 hektāri, Vācijā tāpat - 40-50 hektāri, Somijā ir kādi 16 hektāri. Tātad Eiropa zina, ko dara.

Lauksaimnieciskais dzīvesveids un lauksaimnieciskā ražošana ir tas avots, no kurienes nāk arī tauta, nācija. Es šajā programmā neredzu to. Es varētu īsi pateikt - laukos ir svarīgi trīs vārdi: darbs, saražotā prece un tirgus. Bet ko mēs darīsim, ja ražošana ir atšķelta no pārstrādes? Es neredzēju, kā mēs to jautājumu atrisināsim. Es neredzu atrisinājumu arī šajos divarpus miljonus, ko mums iedeva graudu iepirkumam. Nav vēl šie atrisinājumi redzami nākotnē. Es arī sev to jautājumu uzdošu.

Paldies par šīm piecām minūtēm, kuras man atvēlējāt, lai es izteiktos par lauksaimniecības jautājumiem.

Sēdes vadītājs. Piecas minūtes ir pagājušas.

Vārds Leopoldam Ozoliņam - pie frakcijām nepiederošam deputātam. Ozoliņa kunga nav zālē.

Jānis Rāzna - pie frakcijām nepiederošs deputāts - vēlas runāt otro reizi.

J.Rāzna (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Cienījamie kolēģi! Mums ar to lauksaimniecību iet tāpat kā šeit šodien sēdē. No sākuma ir piecas minūtes, pēc tam desmit, pēc tam 15, pēc tam atkal piecas... Acīmredzot tā mēs ar to likumdošanu par to lauksaimniecību... Un varbūt tāpēc šobrīd mums tā pavisam nopietni un ilgi jārunā par to visu. Es nezinu, cik liela jēga būs no šīs lielās runāšanas, bet es gribu pateikt tikai to, ko es nepaspēju pirmajā reizē. Kas ir nepieciešams lauksaimniekiem? Viņiem ir nepieciešams, lai valdība vismaz uz četriem gadiem noteiktu minimālās iepirkuma cenas, lai viņiem būtu skaidrs, cik un par kādiem procentiem visus šos četrus gadus varētu saņemt kredītus, un lai viņiem būtu skaidra subsīdiju politika - cik un par ko viņiem maksās šos četrus gadus. Kas attiecas uz pārējo, es domāju, ka ļoti daudz izdarīs paši lauksaimnieki. Un, ja šī valdība nepildīs šīs lietas, tad... piemēri mums šeit jau ir redzami no iepriekšējām valdībām un no iepriekšējo partiju ilgdzīvošanas. Tātad, ja šie noteikumi netiks izpildīti, tādas partijas nevarēs nopietni eksistēt. Un tādas valdības arī! Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Vārds Gundaram Valdmanim. Gundars Valdmanis arī runās otro reizi. (Starpsaucieni: “Gundar, sadod kārtīgi! Gundar, iedzer minerālūdeni!”)

G.Valdmanis (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Prezidij! Kolēģi Saeimā un tauta! “Latvijas ceļš” mani aicināja uzmosties. Pirms pusotra gada es aicināju tautu uzmosties, un cienījamie kungi par to gribēja pataisīt mani par lielāko grēkazi Latvijā un lielāko muļķi. Bet tauta ir tagad uzmodusies. Tauta zina, kas tai ir jādara, tauta zina, ka mēs esam atlaisti ar 1.novembri, un viņa nebalsos par nevienu no jums - un es ceru, ka arī ne par mani, ka viņa ievēlēs tīru grupu. Šie meli un maldinājumi, šī tārpuzlikšana uz āķīša! Tauta to redz katras Saeimas beigās. Tauta to ir jau redzējusi arī pirms vēlēšanām un arī tad, kad saka: vāksim parakstus... Ja tauta grib tādu Saeimu, kas rūpēsies par laukiem, tad viņai tāda ir jāievēlē. Tautai nav vajadzīga tāda Saeima, kas runā par to, ko viņa labu laukiem darīs, un tad aizies atvaļinājumā un pēc tam sāks no jauna... Mēs zinām, ka mums budžeta ieņēmumu pārpildījums ir 35%, mēs zinām, ka mēs varētu izdot tūkstošiem latu un mums tas budžeta pārpildījums pazustu, bet būtu bezdeficīta budžets. Ja mēs gribētu laukiem ko labu darīt, mēs varētu šodien nolemt dot lauku produkcijai tās dotācijas Eiropas līmenī, un tad mēs redzētu, kā mūsu valsts plaukst. Es ceru, ka tauta sapratīs, ko darīt. Viņai jāievēlē savi kandidāti, ne tādi, kas man neļauj runāt.

Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Divas minūtes ir pagājušas, Valdmaņa kungs.

Nākamais runās Uldis Veldre - pie frakcijām nepiederošs deputāts. Veldres kungs arī runās otro reizi.

Veldres kungs! Jūs, bez šaubām, varat aicināt ievērot klusumu, bet tas ir atkarīgs no deputātu godaprāta. Lūdzu!

U.Veldre (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Godātie kolēģi! Es aicinu.

Viss būtu normāli, ja lauksaimniecības jautājumi būtu nodoti Lauksaimniecības ministrijai, finanses - Finanšu ministrijai. Pašlaik ir labas iestrādes dažos jautājumos, bet viss ir sabāzts kopā tā, ka te ir burtiski ideoloģija. Un man liekas, ka vajadzētu Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju likvidēt, attiecīgi nodalot pienākumus: Iekšlietu ministrijai - pašvaldības, Ekonomikas ministrijai - vides aizsardzību. Jo pašlaik ir tā, ka šo darbu veic tāds cilvēks - es neapvainoju Gorbunova kungu! -, kas ir marksisma pārstāvis. Un mēs zinām, kāda doma bija marksisma-ļeņinisma pamats: zemnieks ir privātīpašnieks, viņš ir jāiznīcina! Es tomēr gribētu pateikt, ka nevajag cilvēkam strādāt tur, kur viņš nav kompetents, un mans ieteikums būtu, ka attiecīgo biedru vai kungu varbūt varētu kā goda konsulu nosūtīt uz Roņu salu, tad būtu lielāks labums. Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Vārds Atim Sausnītim - Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcijas deputātam. Lūdzu!

A.Sausnītis (Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcija).

Cienījamo Prezidij! Cienījamie kolēģi! Lauku problēma - tā ir visas Latvijas problēma. Skumji, ka uzstājās tikai tie ministri, kas ir ņēmēji. Finanšu ministrs pat neatrod par iespējamu atnākt, un arī cienījamais Krasta kungs neko neziņoja par to, kāds ir finansējums. Bez finansējuma mēs varam tikai runāt un tā mēs arī šodien darām. Uzņēmējdarbība laukos ir jāsāk ar izglītību. Ja nebūs izglītības, pamatizglītības, tad nebūs arī cilvēku, kas saprot biznesu. Nākamais jautājums - kā piesaistīt cilvēkus laukiem? Jāsakārto infrastruktūra tieši laukos. Ja to nesakārtojam mēs paši, kurš tad? Esmu vienmēr teicis - privatizācijas līdzekļi ir jāiegulda infrastruktūrā. Infrastruktūra ir tā, kas piesaistīs laukiem cilvēkus. Diemžēl pašreiz šie līdzekļi aiziet pavisam citiem mērķiem.

Tālāk. Kā laukiem piesaistīt jaunus cilvēkus? Diemžēl pašreiz mums nav nekādu stimulu, lai cilvēkus piesaistītu laukiem, - nerunājot jau nemaz par to, ka mums nav programmas, kā cilvēkus saglabāt laukos. Kaut vai tā pati programma "Īpaši atbalstāmie reģioni"... Pašreiz tiek izskatītas programmas, tiek izskatīti projekti, bet nekas neliecina, ka mēs saprotam, kas ir lauki. Lauki ir jāsaprot kopsakarā ar visu citu, tos nevar apskatīt atsevišķi. Mēs esam ar ministriem savulaik runājuši par to, ka ir vajadzīga kopēja programma tautsaimniecībai, kurā viena no sastāvdaļām ir lauku attīstība, bet pagaidām mēs skatām programmas atsevišķi un kopējā skatījuma mums diemžēl nav. Ir priekšlikums veidot lauku attīstības fondu, kurš aptvertu gan izglītību, gan kultūru, gan vidi, gan reģionālo attīstību, gan uzņēmējdarbību. Pašreiz mēs akcentu liekam tikai uz to, ka jāpalīdz, jāpalīdz... Diemžēl arī ar šo palīdzību ir sarežģīti. Katru gadu mēs it kā vienreizēji palīdzam. Vienreizējs darījums... Mēs zinām, ko nozīmē vienreizējs darījums. Ir arī cits priekšlikums... Jā, ar ko mēs piesaistīsim cilvēkus laukiem? Ja vidējo izglītību ieguvušajiem pušiem nebūtu uz trīs gadiem jāiet armijā... priekš tam ir Zemessardze, kura varētu ar šo jautājumu nodarboties... tā mēs laukiem piesaistītu darbarokas, spējīgās darbarokas, jo ne visus darbus var izdarīt ar tehniku.

Skatot šo mums izdalīto materiālu, redzam, ka ir tirdzniecība, ka ir vietējais tirgus... aizsardzības nekādas... Un tagad redzam, kur savu produkciju varam eksportēt. Eksportējam 67% uz Austrumu tirgu. Austrumu tirgus ir tas, kurš mums ir jāpaglabā, jo, kā redzam šajā materiālā... Zemkopības ministrija sagatavojusi dokumentu, kurā redzam, ka, lai varētu ieiet Eiropas Savienībā, ir nepieciešami 960 miljoni latu. Tas nozīmē... spriežot pēc tās programmas, kas ir paredzēta subsīdijām, mums ir nepieciešami 57 gadi. Rāviņa kungs, lai jums 57 gadi šajā amatā! Bet diemžēl tas būs par maz.

Nākamais. Nākamā gada budžets liecina par to, ka šī valdība pagaidām neizprot vai negrib saprast, kas ir lauki, kāda ir lauku attīstība, un parāda, ka diemžēl pagaidām par laukiem mēs varam tikai vēlējuma formā runāt. Reāla atbalsta, reāla finansējuma pašreiz nav.

Sēdes vadītājs. Vārds Kārlim Čerānam - frakcijas "Latvijai" deputātam. Čerāna kungs arī runās otro reizi.

K.Čerāns (frakcija "Latvijai").

Augsti godātie deputāti! Nu šajās debatēs dažādu politisko spēku pārstāvji cenšas mazgāties balti no centralizācijas politikas. Bet nevienam no politiskās elites pārstāvjiem tas neizdosies. Cilvēki vērtēs darbus gan esošajiem, gan arī dažādos laika periodos bijušajiem ministriem, gan attiecībā uz bezdeficīta budžetu, gan arī attiecībā uz lauku vides sagraušanu, ekonomisko bezcerību, kāda laukos ir izveidojusies, gan arī attiecībā uz

administratīvi teritoriālo reformu, gan arī šo ministru līdzdalību valsts izlaupīšanā, kas diemžēl ir mūsu valsts perspektīva, sākot jau no Atmosdas laikiem.

Šādam vērtējumam ir jābūt, un es ticu, ka šāds vērtējums būs. Jo, ja mēs atkal ievēlēsīm tās pašas politiskās elites pārstāvjus - bijušos vai esošos ministrus -, tad mēs būsīm pazuduši. Cilvēki to saprot arvien labāk un labāk. Tad vairs nelīdzēs vairāk gaušanās par skolu likvidāciju, tā vienkārši notiks. Jārīkojas ir tagad. Tādēļ ir arī mans jautājums apvienībai "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK, kuru gribu uzdot katru reizi, kad šīs partijas pārstāvji nāk un deklarē skaistas idejas. Ko jūs valstiskā līmenī esat izdarījuši? Jums ir bijušas šīs iespējas.

Ļoti īsi vēl par lauksaimniecību. Kas ir vajadzīgs zemniekam? Reāli pieejami, izmantojami kredīti, to skaitā kredīti mazās tehnikas iegādei un arī citiem mērķiem. Ir vajadzīga tirgus attīstība. Šajā ziņā būtiska ir ārlietu resoru darbība. Ir vajadzīga vietējā tirgus aizsardzība pret kontrabandas un subsidētās ārvalstu produkcijas ieplūšanu, jo šodien situācija ar sviestu un margarīnu, un arī ar kontrabandas gaļu ir graujoša. Ļoti svarīgi ir pārdomāti virzīt subsīdijas, atbalstot arī mazo un vidējo ražotāju un veidojot subsīdijas kā piemaksas par sagādē nodoto lauksaimniecības produkciju. Ļoti svarīgi ir arī likvidēt monopolus - gan monopolus lauksaimnieciskās produkcijas pārstrādes jomā, kuri ir absurdā veidā izveidoti mūsu valstī, gan arī monopolus energoapgādes jomā un vēl daudzās citās.

Sēdes vadītājs. Divas minūtes ir pagājušas, Čerāna kungs!

K.Čerāns. Nodrošināsim lauku cilvēkiem dzīves un darba iespējas, tad laukiem būs nākotne.

Sēdi vada Latvijas Republikas 6.Saeimas priekšsēdētāja biedrs

Andris Ameriks.

Sēdes vadītājs. Nākamajam vārds Indulim Emsim - Latvijas Nacionālās reformu partijas un Latvijas Zaļās partijas frakcijas deputātam. Lūdzu!

I.Emsis (Latvijas Nacionālās reformu partijas un Latvijas Zaļās partijas frakcija).

Godātie kolēģi! Šīs programmas sakarā es gribētu pieminēt tikai vienu no programmas sadaļām - tas ir, to sadaļu, kurā ir runa par aktivitāšu daudzveidošanas nepieciešamību Latvijas laukos. Es uzskatu, ka tas ir pamatjautājums, ka ir jārada jaunas darba vietas, jauna nodarbinātība. Jārēķinās ar to, ka lauksaimnieciskajā sektorā darba roku skaits, nodarbināto cilvēku skaits mazināsies, un šīs darba vietas jāaizstāj ar jaunām iespējām.

Es uzskatu, ka Latvijas lauki šobrīd atgādina snaudošu ekonomisko milzi. Ekonomisko milzi tie atgādina tāpēc, ka potenciāls Latvijas laukos ir ārkārtīgi liels, ārkārtīgi liels! Es vēlreiz to uzsveru, un arī dati to pierāda. Dabas resursu esamība. Infrastruktūras, ceļu tīklu pietiekamība. Arī cilvēku intelektuālais potenciāls visumā ir tāds, kuru var uzskatīt par snaudošu. Ir tikai jāatrod, kā pamodināt šīs aktivitātes. Es domāju, ka šobrīd politiķiem un arī pašiem lauku iedzīvotājiem ir vajadzīgas brilles, kas palīdzētu saskatīt to pozitīvo iespējamību kopu, kuras ir Latvijas laukos, un kas palīdzētu saskatīt arī tās maldugunis, kuras mūs maldina līdz pat šim brīdim un neļauj attīstīt šos potenciālus.

Es gribu uzsvērt mūsu dabas resursu neiedomājamo bagātību salīdzinājumā ar Centrāleiropas un Austrumeiropas, un citām valstīm... nemaz jau nerunājot par Viduseiropas attīstītajām valstīm... Tā ir patiesā vērtība. Šo resursu patiesais vērtīgums naudas izteiksmē ar katru gadu pieaug un pieaug.

Es gribu teikt, ka mēs esam izmēģinājuši tā saucamo uz programmu orientēto vides un lauku attīstības politiku, un tā ir devusi neticami labus rezultātus. Šie investīciju projekti, kas ir iniciēti... sākumā mēs to darījām infrastruktūras objektos, ūdenssaimniecībā, atkritumsaimniecībā, enerģētikā, reģionālās attīstības jomā... Ar tādu mērķi - pārlicināties, vai šie projekti ir pašatmaksājošies, vai tie ir realizējami. Šobrīd mēs ar pilnu pārliecību varam teikt, ka tie pirmie projekti ir, tā teikt, parādījuši sevi ļoti pozitīvi. Latvijas lauku attīstības iespējas ir ārkārtīgi lielas un tās ne tuvu nav izsmeltas.

Mēs, protams, saprotam, ka šobrīd ir nepieciešams kopfinansējums, ka nevar realizēt projektus, kas visi pilnā mērā gultos uz projektu realizētāju pleciem. Tas nav iespējams, tāpēc mēs pielietojam kopfinansējumu shēmu, pie tam tādu shēmu, ka katrs Latvijas ieguldītais lats vēl sev piesaista, vēl piepluso, 3 latus no ārvalstīm. Šī

shēma ir realizēta tādos projektos kā “800 +”, tie ir ūdenssaimniecības projekti visā Latvijā un aptver visas Latvijas mazpilsētas un mazās apdzīvotās vietas. Pats to nosaukums rāda, ka 800 vai pat vēl drusku vairāk vietās Latvijā būs jārealizē šādi projekti. Šobrīd mēs esam sagatavojuši 54 projektus, un tie visi ir dažādās realizācijas pakāpēs. 500 mīnus... Nedaudz mazāk nekā 500 vietās mums vajadzēs sakārtot atkritumu saimniecības. Bīstamo atkritumu projekti arī aptver visu Latviju un tiek realizēti dažādās Latvijas vietās. Reģionālās attīstības projekti šobrīd ir izmēģināti piekrastes zonā, tajā, kuru kādreiz bija krievu armija okupējusi. Cilvēki bija šīs vietas pametuši. Tas ir Kurzemes piekrastē. Tas viss tika darīts, lai rosinātu cilvēkus atgriezties viņu bijušajās apdzīvotajās teritorijās. Šis piekrastes integrētais attīstības projekts parādīja neticami labus rezultātus un cilvēkiem atvēra acis; kā jau es teicu, “uzlika brilles” vietējiem iedzīvotājiem.

Piemēram, agrāk viņi sūkstījās par Papes ezeru, ka tas nekam neesot derīgs, jo zivju tur ir maz un putnus šaut neļāva ornitologi un dabas draugi, taču tagad viņi ir savādākās domās, jo izrādās, ka Papes ezers ir brīnišķīga vieta, kur varētu plaut niedres, un šīs niedres...

Sēdes vadītājs. Piecas minūtes ir pagājušas, Emša kungs!

I.Emsis. ...būtu labi pārdodamas starptautiskajā tirgū. Tie ir tikai daži piemēri, kas rāda, ka Latvija ir neticami bagāta. Mums ir “jāuzliek brilles”.

Paldies par uzmanību!

Sēdes vadītājs. Ernests Jurkāns - Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcijas deputāts. Runās otro reizi.

E.Jurkāns (Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcija).

Augsti godātie deputāti! Es gribu īsumā runāt par Saeimas lēmuma projektu. Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija šo lēmuma projektu iesniedza šā gada 14. maijā. Un tagad nupat notika Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas sēde, un mēs esam nedaudz precizējuši iepriekšējā lēmuma redakciju, piedaloties vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram Gorbunova kungam un zemkopības ministram Rāviņa kungam, kuri šim precizējumam piekrīt. Būtībā mēs esam ierakstījuši 2.punktu, kas saistās tieši ar šīs programmas realizācijas mehānismu un finansiālajiem meklējumiem. Tāpēc lūdzu akceptēt šo lēmuma projektu. Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija atsauc 14.maija lēmuma projektu - dokumentu nr. 2468. Izskatāmais dokuments ir nr. 2468-A.

Sēdes vadītājs. Vārds Jānim Ādamsonam - pie frakcijām nepiederošam deputātam. Lūdzu!

J.Ādamsons (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Godātais Prezidij! Cienījamie kolēģi! Man ir ļoti žēl, ka mēs neesam izdarījuši izmaiņas Satversmē - neesam paziņojuši, ka vēlēšanām ir jābūt katru gadu. Tad tik tiešām varētu garantēt, ka algas ierēdņu algu līmenī būtu gan skolotājiem, gan mediķiem, gan arī nepieciešamās naudas rezerves atrastos arī lauksaimniecībai.

Man bija ļoti interesanti klausīties, kā tie paši cilvēki, kuri savulaik iestājās pret vienu vai otru programmu, šodien mēģina stāstīt par lauksaimniecības attīstības programmu, mēģina stāstīt, kādi viņi ir aktīvi cīnītāji par Latvijas tautas nāciju (saistībā ar lauksaimniecību).

Es gribu uzdot jautājumu šiem pašiem kolēģiem: kur jūs bijāt tad, kad tika parakstīts pieprasījums toreizējam zemkopības ministram Robertam Dilbam attiecībā uz to, ka Latvijā tika ievestas puslēģāli, faktiski ar Šķēles parakstu, 12 000 tonnas baltā cukura bez muitas nodevas? Kur jūs bijāt tad, kad Latvijā ar pazeminātu muitas nodevu ieveda 40 000 tonnu gaļas, kas faktiski putināja ārā mūsu lauksaimniecību? Par ko tad šodien mēs varam vispār diskutēt un par ko mēs diskutējam? Kad es paskatos uz to lēmuma projektu, kurš mums ir, man ir ļoti žēl, ka šī sēde nenotiek šā gada septembrī, 28. vai 29.septembrī, tad šīs runas būtu vēl kvēlākas.

Ko paredz šis projekts?

Pirmais punkts. “Apstiprināt Ministru kabineta akceptēto Latvijas lauku attīstības programmu, kas var nodrošināt labvēlīgas pārmaiņas lauku sociālajā, saimnieciskajā un kultūrvides attīstībā.” Bet, ja nenodrošinās, ko tad? Kur ir loģika šim lēmuma projektam (ja mēs runājam kaut vai par stilu)?

Grīga kungs šeit runāja par kredītiem, šeit daudzi runāja par kredītpolitiku. Tik tiešām - lai lauksaimniecība beidzot izietu no krīzes, lauksaimniecībai ir nepieciešami lēti ilgtermiņa kredīti, turklāt tādi, kurus varētu dzēst uz valsts budžeta rēķina. Tāpēc, ka speciālisti ir aprēķinājuši, ka ilgākā laika posmā šāds kredīts tiek netiešā veidā atdots budžetam atpakaļ. Ja būtu tādi lēmumu projekti, es noteikti par tiem balsotu. Bet izlasiet, lūdzu, uzmanīgi, par ko mēs šodien balsosim! Man personīgi tas absolūti nav pieņemams.

Sēdes vadītājs. Vārds Viktoram Dinēvičam - Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcijas deputātam. Lūdzu!

V.Dinēvičs (Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcija).

Godājamais priekšsēdētāj! Dāmas un kungi! Viens no Latvijas lauku attīstības programmas trūkumiem, kuru mēs šodien apspriežam, ir neatrisinātais jautājums, ko darīt ar bezdarbnieku lielo skaitu, kas paredzams tad, kad tiks šī programma realizēta, it sevišķi sakarā ar lauku infrastruktūras maiņām. Iespējamais šīs problēmas risinājums ir nodrošināt vēl ciešāku saikni starp lauksaimniecību un rūpniecību. Taču tas nav iespējams, ja balstāties uz tradicionālajām lauksaimniecības kultūrām un tām ražotnēm, pie kurām esam pieraduši. Parastajai jeb pierastajai lauksaimniecības produktu ražošanai jau sen ir izveidojušās tradicionālas saiknes ar rūpniecību. Un galvenās šīs lauksaimniecības un rūpniecības tradicionālās saiknes, kas spējīgas noteiktā apjomā risināt darba nodrošināšanas problēmas, pie mums ir praktiski izsmeltas, jo neesam spējīgi tuvākajā laikā pietiekošā līmenī konkurēt ar Eiropas Savienību, ne tikai ar Eiropas Savienību, bet arī ar Amerikas Savienotajām Valstīm. Līdz ar to nav ko cerēt uz sociālo problēmu risinājumu tuvākajā nākotnē laukos. Ar neizkoriģētām šīs programmas nostādņēm... Domāju, ka Pasaules Banka un Starptautiskais valūtas fonds uzskata šo programmu par pieņemamu, pat par labu tieši tādēļ, ka šī programma nenodrošina nepieciešamo atbalstu zinātnes un tehnikas attīstībai, mūsu produkcijas konkurētspējas palielināšanai Eiropā un pasaules tirgos. Kas tad grib savā “dārziņā” lielu konkurentu? Tādēļ viens no šīs lauku sociālās problēmas risinājumiem ir darīt to pašu, ko dara tās valstis, kurām nav izdevīga lieka konkurenta parādīšanās tirgū. Proti, ir jāiet no zinātnes uz izglītību, it sevišķi uz pieaugušo izglītības sistēmu, pēc tam uz ražošanu un tālāk - uz konkurētspējīgu tirgu.

Ņemot vērā mūsu zemes izejvielu un budžeta nabadzību, mēs nevaram pretendēt uz ievērojamiem zinātniskiem atklājumiem, ka, izmantojot mūsu zemes tradicionālās izejvielas, spētu ražot pasaulē konkurētspējīgu produkciju.

Taču Latvijai ir bagāta biosfēra. Tādēļ mums būtu jāparedz programmā vismaz viens vai divi zinātniski pētījumi, ja vajadzīgs - konfidenciāli pētījumi, lai atrastu mūsu biosfērā tādu netradicionālu lauksaimniecības produktu, kura pārstrāde rūpniecībā savukārt varētu pārvērst to precī konkurētspējīgā produktā ar jaunām praktiskām lietošanas vērtībām.

Piemērs. Kaut arī tas jau ir “nogulēts” jautājums, varam pieminēt rapšu audzēšanu, to pārstrādi degvielā un dzinēju piemērošanu tai. Tagad “vilciens jau sen ir aizgājis”. Šinī jomā mums bija prioritātes, tomēr lauku privatizācijas “nieze” ņēma virsroku pār saprātu un tautsaimniecisko lietderīgumu.

Nu beidzot esam nākuši pie sajēgas, ka lauksaimniecības attīstība nav iedomājama bez valsts koordinācijas un iejaukšanās šajos procesos. Tādēļ domāju, ka valdībai vispirms vajadzētu par budžeta līdzekļiem pasūtīt vienu vai divas mūsu biosfēras zinātniskās izpētes tēmas, kuru rezultātam jānodrošina mūsu vietējā rūpniecība ar izejvielām, varbūt pat tikai ar vienu. Tas dotu mums iespēju konkurēt pasaules tirgū ar jaunu, netradicionālu produktu.

Šāda pieeja ne tikai atrisinātu sociālo spriedzi, kas ielikta apspriežamajā programmā, bet arī kaut cik nodrošinātu Latvijas kā patstāvīgas valsts attīstību. Mēs nedrīkstam aizmirst ievērojamā ekonomista Samuelsona formulēto likumsakarību: tikai tā valsts, tā sabiedrība ir spējīga izdzīvot, kas kaut vai ar vienu produktu ir spējīga ieiet pasaules tirgū un tajā konkurēt. Kamēr mēs neradīsim šādu produktu, vienīgo produktu no mūsu biosfēras, tikmēr mums nav cerību uz konkurenci. Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Vārds Edgaram Bānam - Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcijas deputātam. Bāna kungs runās otro reizi.

E.Bāns (Demokrātiskās partijas Saimnieks frakcija).

Godātie deputāti! Lauksaimniecība, bez šaubām, nav uzskatāma par kaut kādu atsevišķu, no tautsaimniecības izrautu nozari. Mēs ierosinājām Šķēles valdībai, ka šī koncepcija par tautsaimniecības ekonomisku attīstību ir valdībā jāizstrādā, bet viņš atbildēja ļoti vienkārši: “Es ar akadēmiskām lietām nenodarbošos, tas ir zinātnieku uzdevums, nevis valdības!” Kaut arī valdības deklarācijā bija... Mums neatlika nekas cits kā ķerties pie lauksaimniecības klāt. Bez šaubām, lauksaimniecība pārsvarā ir nodokļu tērētāja, lai gan mēs arī nodokļus maksājam vairāk, nekā mums dod palīdzību. Taču nodokļu akumulētāja, bez šaubām, ir rūpniecība. To nevar noliegt. Bet nekas jau nav zaudēts. Ja mēs apstiprinām šo koncepciju lauksaimniecībā, uz tās var bāzēt tālāk kopējo tautsaimniecības attīstību. Un, lai arī kādu izdosies Valdmaņa kungam “sataurēt” 7. Saeimu, šinī Saeimā padarītais, tas, ko mēs darām lauksaimniecības jautājumos, nezudīs. Tāpat kā nezudīs arī šīs valdības ministru izstrādātā koncepcija. Pat tad, ja šodien to neatbalstīs un nepieņems, tā paliks kā tāda, un tas būs sākuma ceļš citam - nākamajam - darbam. Tikai nu žēl, ka valdībā pašreiz ir divi ministri. Pārējie, kā tautā saka par “TV Rīga”, - “tukša vieta Rīgā”. Bet te jau var arī līdzēt. Jāievieš ir ministriem reģistrācijas kartiņas, un par katru kavēto Saeimas sēdi - 20% budžetā.

Paldies par uzmanību.

Sēdes vadītājs. Vārds Aleksandram Golubovam - pie frakcijām nepiederošam deputātam. Lūdzu!

A.Golubovs (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Cienījamie kolēģi! Mēs šodien runājam par visu ko, bet aizmirsām, ka programmā ir runa par to, ka laukos nestrādās 167 000, bet strādās 50 000... Ko darīs pārējie? Vai mums ir tāda programma, kā viņus nodarbināt? Tādas programmas līdz šim momentam nav. Vai mēs zinām, cik tas izmaksās? Finanšu ministra šodien šeit nav, un viņš nevar paskaidrot to.

Un ja nav tādas programmas un mēs nezīnām, cik tas izmaksā, vai ir vērts par kaut ko šodien runāt? Vajag nodot šo programmu valdībai, lai viņa pārstrādā šo programmu, saskaņo šo programmu ar vispārējo tautsaimniecības attīstības programmu, vispirms atrod finansējumu un tikai pēc tam, tā teikt, stāda priekšā Saeimai...

Tāpēc es lūdzu nepieņemt šo programmu, kamēr nebūs zināmi konkrētie dati, it īpaši par finansējumu un par tiem 100 000 cilvēku, kuriem nebūs darba laukos.

Sēdes vadītājs. Vārds Andrim Rubinam - pie frakcijām nepiederošam deputātam.

A.Rubins (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Deputāti! Lai attīstītu laukus, ir nepieciešams, lai tur likvidētu bezdarbu. Ja jāattīsta individuālie mazie un vidējie uzņēmumi. Mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ir jāveido vidusšķira, bet galvenā to loma būtu veidot tautsaimniecības “mugurkaulu”. Tiem ir jānodod iespēja saņemt nelielus kredītus 3-5 tūkstošu latu apmērā ar likmi ne vairāk kā 10% gadā uz 3-5 gadiem. Šādu kredītu piešķiršana būtu jāatbalsta, pirmkārt, zemniekiem to saimniecību attīstībai. Protams, šī Saeima un arī iepriekšējās valdības ir daudz “grēkojušas” tādā ziņā, ka mums nav sakārtota muiža. Un tādēļ, ka muiža nav sakārtota, tiek ievests ļoti daudz pārtikas produktu, kas pilnīgi vai daļēji iznīcina mūsu ražošanu laukos. Tātad galvenais valdības uzdevums ir sakārtot laukus un piešķirt visiem, kuri tur grib strādāt, nelielus kredītus. Un tad arī cilvēki būs nodarbināti, tiks saņemta nauda nodokļos un lauki uzplauks.

Es domāju, ka valdībai ir jāstrādā šādā virzienā. Paldies.

Sēdes vadītājs. Vārds Dzintaram Ābiķim - pie frakcijām nepiederošam deputātam. Lūdzu!

Dz.Ābiķis (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Cienījamais Prezidijs, cienījamie kolēģi! Protams, es atbalstu šo programmu, bet gribu akcentēt savā runā četras, manuprāt, ļoti būtiskas problēmas.

Pirmā. Es ļoti uzmanīgi sekoju līdz celulozes rūpnīcas projektu īstenošanai Latvijā, un šobrīd izskatās, ka mēs paliksim aci pret aci ar Vāciju, jo arī Austrumvācijā, iespējams, taps šāda rūpnīca, un tas droši vien jau tuvākajā laikā izšķirsies, kur šo rūpnīcu būvēs - Latvijā vai Vācijā. Es gribētu aicināt valdību... Es atkarōju - valdību,

nevis tikai vienu vai otru ministriju, bet valdību, pirmkārt, Ārlietu ministriju, darīt visu iespējamo, lai šis projekts tiktu īstenots Latvijā. Lai mēs ražotu galaproduktu, nevis izvestu kokus ārpus Latvijas.

Otrs jautājums - tā ir administratīvi teritoriālā reforma. Nepārprotami, šai reformai ir jānotiek no "apakšas". Es vēlreiz atkārtāju - no apakšas! Ja šo formulu sāks diktēt paštrinātos tempos no "augšas", tad man ir ļoti lielas bailes, ka tiks pieņemti nepārdomāti lēmumi.

Treškārt...

Sēdes vadītājs. Lūdzu klusumu! Godātie deputāti! Arī sēdes vadītājs nevar dzirdēt, kurā brīdī deputāts beidz runāt debatēs, jo ir liels troksnis zālē....

Lūdzu!

Dz. Ābiķis. Treškārt. Ņemot vērā to, ka, pateicoties (šis vārds ir jāliek pēdiņās)... "pateicoties" zemajai dzimstībai, tuvākajā laikā ir apdraudēts mazo skolu liktenis, jo diemžēl... Cienījamie kolēģi, es saprotu, ka jūsu vidū valda emocijas, bet es diemžēl gribētu atkārtot to patiesību, ko jau daudzkārt esmu teicis: vidusskolās, vidusskolu līmenī nepārprotami ir jābūt kvalitātei, un valstij ir jāgādā, lai katrā vidusskolā būtu internāts, bet sākumskola, es vēlreiz atkārtāju, tieši sākumskola ir jātuvina bērnam. Un es ļoti ceru, ka arī šo jautājumu mēs atstāsim pašvaldību ziņā. Es arī ceru, ka jaunajā Izglītības likumā tiks saglabāta norma, ka tieši pašvaldība būs tā, kura noteiks, vai skolu atver vai slēdz.

Un ceturtais jautājums. Manuprāt, mēs pēdējā laikā ļoti daudz runājam par integrēšanos jeb par cittautiešu iekļaušanos latviskā vidē. Tuvākajā laikā ir mērķtiecīgi jāiegulda nauda, lai Latgales reģionā, īpaši Ludzas, Krāslavas un Daugavpils rajonā tiktu atjaunota latviskā vide, un, ņemot vērā to, ka tieši skola varētu būt tas instruments, ar kuru šo vidi varētu atjaunot, mums nevajadzētu žēlot valsts līdzekļus, lai kaut vai piemaksātu tiem latviešu valodas skolotājiem, kuri ir gatavi braukt strādāt uz pierobežas pagastiem.

Paldies, cienījamie kolēģi, ka jūs mani uzmanīgi klausījāties... Es saprotu, ka, protams, visi ir noguruši... (Aplausi.)

Sēdes vadītājs. Godātie deputāti! Lūdzu, drusku koncentrēsimies...

Saeimas Prezidijs ir saņēmis desmit deputātu iesniegumu un arī vēl 5 deputātu iesniegumu, kuri neatkarīgi viens no otra raksta vienu un to pašu: "Lūdzam izskatīt jautājumu "Lauku attīstības programma" bez pārtraukuma līdz Saeimas lēmuma pieņemšanai"... Pieci deputāti raksta: "...līdz galīgai uzvarai".

Vai ir iebildumi pret to, ka mēs strādātu bez pārtraukuma? Nav. Tad mēs varam turpināt.

Debatēs deputāti vairs pieteikušies nav. Noslēgumā vārdu lūdz Anatolijs Gorbunovs - vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs kā Ministru kabineta pārstāvis. Lūdzu! Jūsu rīcībā ir 15 minūtes...

A.Gorbunovs (vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs).

Cienājamo... Es, protams, neizmantošu visu laiku... (Starpsaucieni: "5 minūtes!") es neizmantošu to, tāpēc neuztraucieties....

Pirmām kārtām, godātie deputāti, paldies par konstruktīvajiem priekšlikumiem un arī par kritiku, kura šeit izskanēja. Es patiešām esmu labprātīgi uzņēmis šīs programmas izstrādāšanu un koordināciju. Es ļoti labi apzinājos, ka tā ir pilnīgi nepateicīga lieta. Pilnīgi pareizi! Zemkopības ministrija var izstrādāt lauksaimniecības programmas, Izglītības ministrija - izglītības programmas, Labklājības .... un tā tālāk.

Kas tās koordinēs un kas savienos vienam - reģionālam mērķim, kāda ir lauku attīstība? Kā tas ir izdevies - tas, protams, tik tiešām jums ir lemjams un vērtējams, bet es vienkārši intuitīvi.... Es pasvītēju - intuitīvi sajutu sekojošo: šo programmu ir ļoti grūti uzrakstīt, lai visi būtu apmierināti un lai viss, viss tur būtu salikts iekšā. Es labi atceros iepriekšējo plānošanas sistēmu, bet man ir bijis arī gods un prieks iepazīties ar to, kā tagad plāno Eiropas valstīs visas attīstības lietas. Un es ļoti labi sapratu, ka viena no galvenajām lietām, ko šī programma varētu dot, patiešām ir kredītēšanas sistēmas izveide. Ja nebūs kredītēšanas sistēmas, kur mazturīgie lauku iedzīvotāji tiešām varēs ņemt šos kredītus, nebūs arī šīs attīstības un nebūs šo darba vietu.

Man ir ļoti žēl, ka es sākumā varbūt biju ļoti uztraucies un nemācēju izskaidrot, ka šis lauku attīstības projekts, kurš ir atbalstīts un kurš tiešām iedibina šo kreditēšanas mehānisma sistēmu, ne šajā gadā, ne arī nākošajā gadā kaut kādu milzīgu rezultātu nedos, bet es ceru, ka nākošās valdības, nākamā valdība varēs šo kreditēšanas mehānismu izmantot un tālāk attīstīt.

Kad būs kredīti? Ja šī kredītu līnija tiks atbalstīta un mūsu bankas rīkosies operatīvi, tad kredīti būs jau rudenī. To, protams, nebūs daudz, tie nebūs masveidīgi, un tas nebūs nekāds sasniegums, bet es pilnīgi noraidu to, ka šī programma nedod kreditēšanas mehānismu. Tā dod šo mehānismu!

Nākošais. Es patiešām, uzsākot šīs programmas koordināciju, tieši tāpat runāju no šīs tribīnes, proti, ka es nevaru piedalīties programmā, kur katrs teikums sākas ar "jā-": "jāveicina", "jāuzlabo", "jānodrošina" un tā tālāk. Vārdu sakot, šodien nevar uzrakstīt programmu "jābūtības" formā, un to pieņemt kā programmu. Diemžēl tas neizdevās... Un tomēr šeit ir vismaz, kā teica, viena trešdaļa vai viena piektdaļa. Es teiktu - viena trešdaļa vairs nav "jābūtības" formā, bet ir uzrakstīta konkrētas rīcības, atbildības un finansējuma formā.

Sakiet, lūdzu... Nosauksim visas sadaļas un paskatīsimies tās, kur ir šīs rīcības, atbildības un finansējuma mehānisms! Tie ir lauku ceļi, un es par to jau stāstīju. Es domāju, ka pat tad, ja Saeima neko citu nebūtu izdarījusi, bet būtu šie lauku ceļi, šis Saeimas balsojums par finansējumu lauku ceļiem, tad šī programma jau būtu sasniegums, zināms devums laukiem.

Labi, par ūdens lietām un attīrīšanas lietām es nerunāšu, jo tās ir mūsu ministrijas lietas.

Lauku tūrisms. Varbūt tiešām šeit tas tik reljefi nav parādījies kā rīcības programma, bet jau šogad lauku tūrisms saņēma konkrētu finansējumu tādā veidā, ka ir šī informācija. Informācija par to, kurā lauku mājā, kas un cik, un kādā veidā - kādi ir šie pakalpojumi un tā tālāk. Tūrismā informācija ir pats galvenais.

Protams, ir svarīgi, kas tālāk būs ar Saeimas lēmumu. Es jums varu pateikt savu personīgo viedokli. Kreditēšanas mehānismu mēs attīstīsim tik un tā, jo citādi nav jēgas lauku attīstības projektam. Tās rīcības programmas, kuras jau ir kā rīcības programmas, tās, protams, pretendēs uz finansējumu, bet es domāju, ka tas mums kopīgi būtu jālemj. Diemžēl mums vairs kopīgi nebūs tas jālemj. Tā nu sanāk, jo mūsu pilnvaru laiks drīz beigsies, tomēr valdība katrā ziņā, es domāju, iesniegs vismaz divas lietas, kas ir ļoti būtiskas, domājot par tālāko rīcību, atbildību un finansu mehānismu. Proti, tās, pirmkārt, ir skolas, tāpat Izglītības un zinātnes ministrija. Es šeit domāju, ka nevar runāt par izglītību vispār un par visām, visām izglītības problēmām, ar kurām šodien sastopas izglītība valstī kopumā. Es šeit domāju par skolu aprīkojumu, un tieši skolu aprīkojums, manuprāt, ir tas, kuram lauku un pilsētu skolas būtu jātuvina. Šeit var būt konkrēta valdības mērķprogramma kopā ar finansēšanas mehānismu.

Es jau savā uzrunā sacīju par Kultūras ministrijas aktivitātēm. Es tiešām negribu tās vērtēt, bet man liekas, ka tas ir pozitīvi. Šeit ir ļoti daudzas lietas, kuras centrētas uz rīcību un tālāk - uz finansu mehānismu. Taču arī šeit būs vajadzīgs finansējums.

Līdz ar to es domāju, ka, protams, īsta gandarījuma nav un diez vai tas varētu būt, atzīstot, ka tas darbs ir pabeigts un ir tik labs, lai saņemtu šeit arī kādu labu vārdu. Taču varbūt gandarījumu tomēr dod tas, ka šis darbs ir iesākts. To varbūt dod arī pat šī nesaudzīgā kritika, kura šeit tika izteikta... Es, protams, ar to nedomāju personīgos apvainojumus, tas lai ir katra cilvēka paša ziņā... Taču tā nesaudzīgā kritika, kura šeit izskanēja, arī tā būs labs pamats, lai tālāk patiešām veidotos šī rīcība, šī atbildība un šis finansu mehānisms, jo faktiski, ja tas tā nebūs, tad cilvēki laukos nevarēs sagaidīt konkrētu šīs programmas darbību.

Sēdes vadītājs. Debates ir beigušās. Godātie deputāti! Sākam izskatīt lēmuma projektu, kuru ir iesniegusi Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija.

Gundars Valdmanis par to, kā lieta virzāma tālāk.

G.Valdmanis (pie frakcijām nepiederošs deputāts).

Prezidij! Sadarbības padome! Kolēģi un tauta! Mums ir tāda prakse, ka, ja par kādu lietu nav Finanšu ministrijas atzinuma un ja mēs nezinām, cik un kas maksās, no kurienes tā nauda nāks, tad tā lieta ir jānodod Finanšu komisijai, lai to jautājumu pārskatītu.

Mums ministrs ir paskaidrojis, ka viņam nav, un es neizprotu, kāpēc viņam nav, bet mēs viņam to dabūsim. Bez šaubām, mūsu budžeta izdošanas iespējas ir tādas, ka mēs varētu laukiem dot trīs vai četras reizes vairāk, arī slimnīcām un skolām, subsīdijām... Dot vairāk, nekā mēs tagad to darām. Mums ir 35% pārpildījums budžetā. Mēs kopumā varam visus izdevumus dubultot, tāpēc nespēlēsimies vairs ar balsojumiem, ka mēs būsim labi, ja aizsūtīsim uz Finanšu komisiju, lai viņi divu nedēļu laikā mums paziņo, un tad būtu ārkārtas sēde. Noliksim to naudu uz galda, lai laukiem kaut kas patiesi būtu, nevis tikai tukšs burbulis. Es jums skaidroju, ka bez Finanšu komisijas atzinuma mēs šo lietu nevaram tālāk virzīt. Nodosim šo lietu Finanšu komisijai. Paldies. (Starpsauciens: "Ir iesniegts lēmuma projekts.")

Sēdes vadītājs. Godātie deputāti! Vispirms mums tād ir jāizskata dokuments nr.4268-a, kuru ir iesniegusi Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija, kurā viņi atsauc savu šāgada 14.maijā iesniegto Saeimas lēmuma projektu, un iesniedz jaunu lēmuma projektu, kurš ir datēts, kā jau es teicu, ar šādu dokumenta numuru. Tajā ir trīs punkti.

Pirms balsojuma par šā lēmuma projekta pieņemšanu deputāts Valdmanis ierosināja lēmumu - nodot Finanšu... Es saprotu, Valdmaņa kungs, ka vajag nodot mūsu Budžeta komisijai? Jā? Bet iesniedzēja ir Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija. Valdmanis ierosināja to nodot konkrētai komisijai un dot divu nedēļu termiņu, lai šī komisija dotu savu slēdzienu par šo lēmuma projektu.

Pirms mēs balsojam par šo lēmuma projektu, mums ir jāizskata deputāta Valdmaņa priekšlikums. Godātie kolēģi, tas ir jāiesniedz rakstveidā. Tas nav iesniegts. Līdz ar to lūdzu balsošanas režīmu.

Godātie deputāti! Lūdzu balsošanas režīmu. Balsosim par konkrēto lēmuma projektu. Veldres kungs, es esmu saņēmis vārdu "pret" par lēmumu... Vai tas skaitās rakstveidā? Bet arī jūs varēsiet balsot "pret". Lūdzu balsošanas režīmu. Deputātus lūdzu paust savu attieksmi pret konkrēto lēmuma projektu! Lūdzu rezultātu! Par - 67, pret - 2, atturas - 3. Saeimas lēmums ir pieņemts.

Līdz ar to ārkārtas sēdes darba kārtība ir izskatīta.

Pirms mēs reģistrējamies, vārdu lūdz Juris Sinka - apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcija - par Ārlietu komisijas sēdi.

J.Sinka (apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcija).

Atgādinu. Ārlietu komisijas locekļiem lūdzu uz īsu brīdi pulcēties Sarkanajā zālē pēc sēdes beigām.

Sēdes vadītājs. Lūdzu deputātus reģistrēties ar identifikācijas kartēm. Lūdzu reģistrācijas režīmu. Godātie deputāti! Tad, kad iedegas uzraksts, "Ievietojiet identifikācijas karti", tad nepieciešams veikt šo reģistrācijas procesu.

Saeimas sekretāra biedru Māri Rudzīti lūdzu nolasīt reģistrācijas rezultātus. Kamēr tiks izdrukāti reģistrācijas rezultāti, es gribu atgādināt deputātiem, ka mūsu kārtējā sēde notiek rīt, 16.jūnijā, pulksten 13.30. Mēs turpināsim darbu arī trešdien - 17.jūnijā, ceturtdien - 18.jūnijā un arī piektdien - 19.jūnijā, kamēr mūsu darba kārtība būs izskatīta.

Es gribu arī informēt deputātus par to, ka ir iesniegts 35 deputātu parakstīts iesniegums par ārkārtas sēdes sasaukšanu 22.jūnijā par grozījumiem Pilsonības likumā, bet par to, atbilstoši Juridiskās komisijas lēmumam, lems arī Saeimas Prezidijs. Tāda bija informācija, pirms Rudzīša kungs nolasīja.

M.Rudzītis (6.Saeimas sekretāra biedrs).

Cienījamie deputāti! Nav reģistrējušies Jānis Jurkāns, Andrejs Krastiņš, Vents Balodis, Oskars Grīgs, Andrejs Pantelējevs, Ruta Marjaša, Kristiāna Lībane, Jānis Bunkšs, Ojārs Grinbergs, Alfreds Čepānis, Jānis Kazāks, Ervids Grinovskis, Māris Vītols, Roberts Zīle.

Sēdes vadītājs. Godātie deputāti! Es noraidu arī Ulda Veldres iesniegumu par lēmumu "pret", jo Uldis Veldre rakstveidā nav iesniedzis savu pamatojumu, kādu viņš vēlas. Tas ir atbilstoši Kārtības rullim.

Saeimas ārkārtas sēdi pasludinu par slēgtu.

Redaktores: V.J.Kravale, L.Bumbura

Datoroperatores: B.Strazdiņa, S.Bērziņa, M.Ceļmalniece, I.Kuzņecova, V.Šmite

Korektores: D.Kraule, J.Kurzemniece, S.Stikute